

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ 11/2024¹

(Συνοπτικής Διαδικασίας επί καταγγελιών του άρθρου 37 του Ν. 3959/2011)

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 37 παρ. 1 και 2 του Ν. 3959/2011,
2. την υπ' αριθ. 139/02.01.2024 (Υ.Ο.Δ.Δ.1/02.01.2024) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων περί διορισμού Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού,
3. την υπ' αριθ. 70257 (ΦΕΚ586/Υ.Ο.Δ.Δ./12.07.2022) απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων περί διορισμού του Αντιπροέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού,
4. την υπ' αριθ. πρωτ. 4182/21.06.2019 καταγγελία της εταιρείας «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» (ήδη «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Μ.Α.Ε.») κατά του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΈΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» και των εταιρειών «ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.» και «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ» (ήδη «ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ»).

---

¹ Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε επιπλέον (8) εκδόσεις: (1) Προς Ανάρτηση στην Ιστοσελίδα της Ε.Α. (2) Για την Καταγγέλλουσα «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Μ.Α.Ε.» και για τις Καταγγελλόμενες (3) «ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.», (4) «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», (5) «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», (6) «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», (7) «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.» και (8) «ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ», κατά τα οριζόμενα στο αρ. 37 παρ. 3 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει. Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 1790/21.3.2023).

5. την υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 5685/22.08.2024 Εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

I. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

1. Στις 21.06.2019 η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» (ήδη «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Μ.Α.Ε.», εφεξής και «VIVA») υπέβαλε την υπ' αριθ. πρωτ. 4182 καταγγελία, κατά των εταιρειών: (α) «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΈΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» (εφεξής «ΕΕΤ»), (β) «ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.» (εφεξής «ΔΙΑΣ»), (γ) «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ» (εφεξής «Εθνική ή ΕΤΕ»), (δ) «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής «Πειραιώς»), (ε) «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής «Alpha» ή «Alpha Bank»), (στ) «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS Α.Ε.» (εφεξής «Eurobank») και (ζ) «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ» (ήδη «ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ», εφεξής «Cardlink»), καταγγέλλοντας τη συμμετοχή των καταγγελλόμενων εταιρειών και της ένωσης σε αντι-ανταγωνιστικές οριζόντιες συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές και στη λήψη αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, κατά παράβαση των άρθρων 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ αλλά και σε καταχρηστική εκμετάλλευσης συλλογικής στην περίπτωση των καταγγελλόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων και ατομικής στην περίπτωση των καταγγελλόμενων εταιρειών ΔΙΑΣ και Cardlink δεσπόζουσας θέσης.
2. Συγκεκριμένα οι καταγγελλόμενες πρακτικές συνίστανται:
- (α) στην άρνηση εκ μέρους της ΕΕΤ να αποδεχθεί τη VIVA ως μέλος της, τροποποιώντας εκ των υστέρων προς το σκοπό αυτό τις σχετικές προβλέψεις του καταστατικού της
- (β) στην άρνηση εκ μέρους των τραπεζικών ιδρυμάτων και της ΔΙΑΣ και στην δυσχέραση χορήγησης πρόσβασης στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ, μέσω: (i) της άρνησης χορήγησης πρόσβασης στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως μέλους, (ii) της συντονισμένης άρνησης των καταγγελλόμενων τραπεζών να συνδράμουν στη διασύνδεση της VIVA ως έμμεσου μέλους στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER, μέσω των συστημάτων τους, (iii) της άρνησης ουσιαστικής διαπραγμάτευσης εκ μέρους των καταγγελλόμενων τραπεζών με τη VIVA, ως προς την σύναψη διμερών συμφωνιών για το ύψος της σχετικής προμήθειας, κατόπιν της διασύνδεσής της με το σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER, (iv) της συντονισμένης επιβολής από τις καταγγελλόμενες τράπεζες στη VIVA προμηθειών διάφορων και υψηλότερων από αυτές που ισχύουν στις μεταξύ τους διμερείς συμβάσεις ως προς το σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER, (v) της άρνησης αποδοχής των καρτών της VIVA στο σύστημα DIAS POS, (vi) της συντονισμένης επιβολής από τις καταγγελλόμενες τράπεζες απευθείας προμήθειας στους κατόχους των καρτών VIVA Wallet Debit Master Card, για κάθε ανάληψη μετρητών που πραγματοποιούν με αυτές από τα ΑΤΜ των καταγγελλόμενων τραπεζών.
- (γ) Στην άρνηση εκ μέρους της Cardlink, με την αποδοχή και/ ή κατόπιν συνεννόησης με τις καταγγελλόμενες τράπεζες, συνεργασίας με τη VIVA ως παρόχου υπηρεσιών αποδοχής καρτών (acquirer) για συναλλαγές μέσω των τερματικών σημείων πώλησης (Point Of Sale, εφεξής «POS») της Cardlink.
3. Όπως αναφέρεται στην καταγγελία, οι ανωτέρω πρακτικές συνιστούν εκφάνσεις ενός κοινού σχεδίου αποκλεισμού της VIVA, η οποία συνιστά ανταγωνιστή των καταγγελλόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων, από τις σχετικές αγορές της παρούσας και παρεμπόδισης της αλματώδους ανάπτυξής της. Παραβιάζουν δε, τόσο

μεμονωμένα όσο και ως εκφάνσεις ενός κοινού σχεδίου, εξ αντικειμένου, τα άρθρα 101 ΣΛΕΕ και 1 του Ν. 3959/2011².

4. Παράλληλα, οι ανωτέρω πρακτικές συνιστούν και περιστάσεις κατάχρησης της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν τα καταγγελλόμενα τραπεζικά ιδρύματα στις οικείες αγορές κατά παράβαση των άρθρων 102 ΣΛΕΕ και 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν η ΔΙΑΣ Α.Ε. και η Cardlink στις οικείες σχετικές αγορές³.
5. Στις 23.2.2023 με το υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1743 εισηγητικό σημείωμα εισήχθησαν στην Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») προς κλήρωση σε Εισηγητή μέρος της καταγγελίας και συγκεκριμένα οι καταγγελλόμενες πρακτικές που αφορούν: (α) στην άρνηση αποδοχής της VIVA ως μέλους της ΕΕΤ (πρακτική α), (β) στη συντονισμένη άρνηση χορήγησης πρόσβασης της VIVA στο σύστημα ΔΙΑΣ ως έμμεσου μέλους (πρακτική β.ii), (γ) στη συντονισμένη επιβολή απευθείας προμήθειας στους κατόχους των καρτών Viva Wallet Debit Mastercard για αναλήψεις μετρητών από τα ΑΤΜ των καταγγελλόμενων τραπεζών (πρακτική β.vi), (δ) στην άρνηση ουσιαστικής διαπραγμάτευσης και τη διακριτική μεταχείριση της VIVA ως προς τη σύναψη διμερών συμβάσεων για το ύψος των διατραπεζικών προμηθειών ως προς τα εμβάσματα που διακινούνται μέσω SEPA CREDIT TRANSFER (πρακτικές β.iii και iv)⁴. Οι συγκεκριμένες πρακτικές εξετάστηκαν στο πλαίσιο της Απόφασης ΕΑ 838/2023⁵.
6. Με την Απόφαση αυτή η ΕΑ αποφάσισε ότι οι επιχειρήσεις «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.», «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και η «ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ» παραβίασαν τα άρθρα 1 του Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένες συμπράξεις, κατά το σκεπτικό της Απόφασης. Επέβαλε δε πρόστιμα συνολικού ύψους 41.756.180,10 ευρώ και υποχρέωσε τις ως άνω τράπεζες να μειώσουν από την 1η Ιανουαρίου 2024 το ύψος της προμήθειας DAF ανά συναλλαγή ανάληψης μετρητών από ΑΤΜ με τη χρήση καρτών που έχουν εκδοθεί από άλλα ιδρύματα, ώστε αυτό να διαμορφωθεί κατά συγκεκριμένο ανώτατο όριο.
7. Εκτός του σχετικού εισηγητικού σημειώματος προς την Ολομέλεια της ΕΑ και ακολούθως της Απόφασης της ΕΑ έμειναν οι καταγγελλόμενες πρακτικές σχετιζόμενες με (α) την άρνηση χορήγησης πρόσβασης στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους (πρακτική β.i), (β) την άρνηση αποδοχής των καρτών της VIVA στο σύστημα DIAS POS (πρακτική β.v), (γ) την άρνηση εκ μέρους της Cardlink, με την αποδοχή και/ ή κατόπιν συνεννόησης με τις καταγγελλόμενες τράπεζες, συνεργασίας με τη VIVA ως παρόχου υπηρεσιών αποδοχής καρτών (acquirer) για συναλλαγές μέσω των τερματικών POS της Cardlink (πρακτική γ), για τις οποίες προτείνεται η θέση της καταγγελίας στο αρχείο ως προφανώς αβάσιμης και οι οποίες θα εκτεθούν στη συνέχεια της παρούσης.

² Κατά την καταγγέλλουσα, εν προκειμένω οι καταγγελλόμενες πρακτικές είναι αντικειμενικά πρόσφορες να οδηγήσουν: «(α) στον εκτοπισμό της VIVA, ανταγωνιστή των καταγγελλόμενων τραπεζών από την αγορά, (β) στην μείωση των επιλογών των τελικών καταναλωτών, (γ) στην μείωση των επιλογών των εμπόρων, κατόχων POS της Cardlink ως προς τους παρόχους υπηρεσιών αποδοχής καρτών, (δ) στον δυσμενή επηρεασμό της διάρθρωσης των οικείων αγορών μέσω της εξόδου από αυτή του πλέον ταχέως αναπτυσσόμενου ανταγωνιστή των τραπεζών, και συνακόλουθα (ε) στον εν γένει περιορισμό και εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές».

³ Βλ. παρ. 34-35 της καταγγελίας.

⁴ Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, η Επιτροπή δύναται είτε να διαχωρίζει είτε να συνενώνει υποθέσεις, εφόσον συντρέχουν αντικειμενικοί λόγοι - βλ. T-59/07, *Polimeri Europa S.A. κατά Επιτροπής*, σκ. 100 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, T-30/05, *Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής*, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και T-655/11, *FSL Holdings, Firma Leon Van Parys & Pacific Fruit Company Italy SpA κατά Επιτροπής*, σκ. 56-57.

⁵ Η απόφαση είναι δημοσιευμένη στο ΦΕΚ 2432/Β'/24.4.2024 και διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της ΕΑ <https://www.epant.gr/apofaseis-gnomotiseis/item/2847-apofasi-838-2023.html>

II. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

II.1 ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΕΣ

II.1.1 ΔΙΑΣ Α.Ε.

8. Η εταιρεία με την επωνυμία «ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.» με έδρα το Δήμο Αμαρουσίου, ιδρύθηκε το 1989. Μέτοχοί της είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, πιστωτικά ιδρύματα και νομικά πρόσωπα, με κύριο αντικείμενο επιχειρηματικής τους δραστηριότητας τα μέσα πληρωμών.
9. Η ΔΙΑΣ έχει αναπτύξει και λειτουργεί το Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ, μέσω του οποίου διακινούνται και εκκαθαρίζονται ηλεκτρονικά διατραπεζικές πληρωμές τόσο εντός της χώρας όσο και διασυνοριακά και περιλαμβάνει τα παρακάτω εργαλεία πληρωμών: μεταφορές πίστωσης, άμεσες χρεώσεις, πληρωμές με κάρτες, επιταγές, συναλλαγές σε ΑΤΜ. Στο Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ συμμετέχουν ως μέλη πιστωτικά ιδρύματα καθώς και ιδρύματα πληρωμών και ηλεκτρονικού χρήματος που λειτουργούν στην Ελλάδα ενώ η διασύνδεσή του με Συστήματα Πληρωμών του SEPA προσφέρει προσβασιμότητα σε παρόχους πληρωμών της Ευρωζώνης⁶.
10. Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της⁷, η ΔΙΑΣ αποτελεί τον κόμβο στην Ελλάδα για τα μέσα πληρωμών credit transfers (μεταφορές πίστωσης) και direct debits (άμεσες χρεώσεις), στα οποία βασίζονται οι διαδικασίες είσπραξης, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη δεύτερη ευρωπαϊκή Οδηγία για τις υπηρεσίες πληρωμών (PSD2) και τον Ν. 4537/2018, τελεί υπό την επίβλεψη της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) και έμμεσα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και είναι αναγνωρισμένη από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC). Η ΔΙΑΣ εξυπηρετεί τις εισπράξεις του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΦΚΑ, ΑΑΔΕ, Γ.Λ.Κ., Κτηματολόγιο, Δ.Ε.Υ.Α., Δήμοι κ.α.) καθώς και μεγάλων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας, της τηλεφωνίας, στοιχηματικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών και άλλων εμπορικών δραστηριοτήτων.
11. Η ΔΙΑΣ παρέχει, μεταξύ άλλων, την υπηρεσία μεταφοράς πιστώσεων **DIAS CREDIT TRANSFER**, μέσω της οποίας εξυπηρετεί εντολές των πελατών των τραπεζών για πληρωμή δικαιούχων με χρέωση του λογαριασμού του εκάστοτε εντολέα και πίστωση του λογαριασμού του δικαιούχου ή είσπραξη του μεταφερόμενου ποσού σε μετρητά από το ταμείο. Μέσω της υπηρεσίας εξυπηρετούνται μαζικές πληρωμές μισθών και συντάξεων του Δημοσίου Τομέα, πληρωμές φόρων του ελληνικού δημοσίου και πληρωμές ασφαλιστικών εισφορών. Επιπλέον, μέσω της υπηρεσίας **DIAS POS** πραγματοποιούνται (α) πληρωμές οφειλών των φορολογουμένων μόνο μέσω τραπεζικής κάρτας σε τερματικό POS καταστήματος Δ.Ο.Υ, (β) πληρωμές ηλεκτρονικών παράβολων από πιστοποιημένους χρήστες του TAXISnet μόνο με τραπεζική κάρτα και (γ) πληρωμές οφειλών προς τρίτους οργανισμούς (όπως ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, κλπ.)⁸.

II.1.2 ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

⁶ Βλ. σχετ. <https://www.dias.com.gr/el/i-etairaia/>.

⁷ Βλ. σχετ. <https://www.dias.com.gr/el/i-etairaia/>.

⁸ Στις παρεχόμενες από τη ΔΙΑΣ υπηρεσίες περιλαμβάνονται επίσης (α) η υπηρεσία άμεσων χρεώσεων DIAS DIRECT DEBIT, η οποία δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις, οργανισμούς και λοιπά νομικά πρόσωπα να εισπράττουν μέσω αυτοματοποιημένων διαδικασιών τις οφειλές καταναλωτών ή άλλων επιχειρήσεων, μέσω της εκ των προτέρων εξουσιοδότησης του οφειλέτη προς την τράπεζα του να χρεώνει τον τραπεζικό του λογαριασμό με το ποσό και κατά την ημερομηνία που προσδιορίζει κάθε φορά ο δικαιούχος οργανισμός, (β) η υπηρεσία πληρωμής επιταγών DIAS CHEQUE, μέσω της οποίας τα στοιχεία της επιταγής αποστέλλονται στην πληρώτρια τράπεζα μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος αντί για τη φυσική διακίνηση της επιταγής, (γ) η υπηρεσία πληρωμών DIAS ΑΤΜ, με την οποία εξυπηρετούνται στα ΑΤΜs των τραπεζών που συμμετέχουν στην υπηρεσία οι διατραπεζικές συναλλαγές καρτών (α) ανάληψης μετρητών, (β) ερώτησης υπολοίπου, (γ) μεταβολή προσωπικού κωδικού κάρτας (PIN) και (δ) απεμπλοκής προσωπικού κωδικού κάρτας (PIN).

12. Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1841, με έδρα στο Δήμο Αθηναίων. Δραστηριοποιείται στην Ελλάδα με 356 καταστήματα⁹ και στο εξωτερικό, συγκεκριμένα σε Κύπρο, Β. Μακεδονία, Βουλγαρία, Αυστραλία και Αίγυπτο¹⁰, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Π.1.3 ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

13. Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το 1916 και η έδρα της βρίσκεται στον Δήμο Αθηναίων. Ανήκει στον Όμιλο Πειραιώς με μητρική εταιρεία την «Πειραιώς Financial Holdings A.E.», η οποία είναι χρηματοδοτική εταιρεία συμμετοχών. Η δραστηριοποίηση του Ομίλου είναι κυρίως στην Ελλάδα, αλλά επεκτείνεται και εκτός ορίων εθνικής επικράτειας και συγκεκριμένα στις χώρες Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Ουκρανία, Κύπρο, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιρλανδία και Αίγυπτο¹¹. Η Τράπεζα Πειραιώς παρέχει χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες με 378 καταστήματα¹² στην Ελλάδα.
14. Ο Όμιλος της Τράπεζας Πειραιώς αποτελούνταν έως τον Δεκέμβριο του 2020 από την μητρική «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» και τις θυγατρικές αυτής. Το Δεκέμβριο του 2020¹³ με την ολοκλήρωση της διαδικασίας «διάσπασης δι' απόσχισης» των κύριων δραστηριοτήτων του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, δηλαδή η διασπώμενη προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Πειραιώς Financial Holdings Ανώνυμη Εταιρεία»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαυσε την λειτουργία της ως πιστωτικού ιδρύματος¹⁴. Ταυτόχρονα συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Ανώνυμος Εταιρεία» 100% θυγατρική του Ομίλου, η οποία «αντικατέστησε την Διασπώμενη, μέσω καθολικής διαδοχής, σύμφωνα με τον Ελληνικό Νόμο, σε όλα τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία ενεργητικού και τις υποχρεώσεις των κύριων τραπεζικών δραστηριοτήτων [αυτής]»¹⁵.

Π.1.4 ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

15. Η Alpha Bank ιδρύθηκε το 1879 και η έδρα της βρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Alpha Bank δραστηριοποιείται στον χρηματοοικονομικό τομέα στην Ελλάδα, προσφέροντας χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά¹⁶, με παρουσία στην Κύπρο, τη Ρουμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο. Στην Ελλάδα, το Δίκτυο της Alpha αριθμεί 273 Καταστήματα¹⁷.
16. Ο Όμιλος της Alpha Bank αποτελούνταν έως τον Απρίλιο του 2021 από την μητρική «ΑΛΦΑ Τράπεζα Ανώνυμη Εταιρεία» και τις θυγατρικές αυτής. Τον Απρίλιο του 2021¹⁸ με την ολοκλήρωση της διαδικασίας

⁹ Βλ. σχετ. ιστοσελίδα της τράπεζας <https://www.nbg.gr/el/omilos/drasthriothtes/trapeza>.

¹⁰ Βλ. σχετ. ιστοσελίδα της τράπεζας https://www.nbg.gr/el/omilos/drasthriothtes/trapeza/shmeia-eksupiretisis-sto-ekswteriko?_gl=1*1a6c3e5*_ga*NTA4MDE4Mjk3LjE3MTI2NDgzNDc.*_up*MQ

¹¹ Βλ. Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2023 του Ομίλου. Επιπλέον, αναφέρεται ότι το 97% των καθαρών εσόδων του Ομίλου προέρχεται από την Ελλάδα.

¹² Βλ. σχετ. ιστοσελίδα της τράπεζας <https://www.piraeusholdings.gr/el/group-profile/brief-profile>.

¹³ Βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθ. πρωτ. 139264/30.12.2020 Ανακοίνωση της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου στην οποία αναφέρεται η υπ' αριθ. 139241/30.12.2020 απόφασή της για την διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 27.8.2020 Σχεδίου Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου με σύσταση νέας εταιρείας-πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2515/1997 και του Ν. 4601/2019 όπως αυτές ισχύουν.

¹⁴ Βλ. Ετήσια Έκθεση Ομίλου Πειραιώς (σελ. 130) καθώς και Σχέδιο Διάσπασης διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του Ομίλου (<https://www.piraeusholdings.gr/el/press-office/press-release/2020/09/hive-down-deed-27-08-2020>).

¹⁵ Βλ. Ετήσια Έκθεση Ομίλου Πειραιώς (σελ 130). Βλ και Σχέδιο Διάσπασης διαθέσιμο στη ιστοσελίδα του Ομίλου (<https://www.piraeusholdings.gr/el/press-office/press-release/2020/09/hive-down-deed-27-08-2020>), σύμφωνα με το οποίο «Η Επωφελομένη [...] υποκαθίσταται ως καθολική διάδοχος στο σύνολο της εισφερόμενης σε αυτήν περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό), όπως αυτή αποτυπώνεται στον Ισολογισμό Μετασηματισμού του αποσχιζόμενου κλάδου τραπεζικής δραστηριότητας [...]».

¹⁶ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας <https://www.alpha.gr/el/omilos/Alpha-bank/sxetika-me-tin-trapeza>.

¹⁷ Βλ. ιστοσελίδα της τράπεζας <https://www.alpha.gr/el/omilos/Alpha-bank/diktuo-katastimaton>.

¹⁸ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 45089/16.4.2021 Απόφαση της Γεν. Γραμματείας Εμπορίου σχετικά με έγκριση της διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 15.9.2020 Σχεδίου Πράξης Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου τραπεζικής δραστηριότητας και «εισφορά του σε νέα εταιρεία που θα συσταθεί και θα λάβει άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος,

«διάσπασης δι' απόσχισης» του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, η διασπώμενη δηλαδή, προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Alpha Υπηρεσιών και Συμμετοχών ΑΕ», με δ.τ «Alpha Holdings»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαψε τη λειτουργία της ως πιστωτικού ιδρύματος¹⁹. Ταυτόχρονα συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» 100% θυγατρική του Ομίλου²⁰ η οποία «υπεισήλθε, σύμφωνα με τα όσα ορίζει το ελληνικό δίκαιο, ως καθολική διάδοχος της Alpha Holdings, σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της και γενικά στις νομικές της σχέσεις στον κλάδο της τραπεζικής δραστηριότητας»²¹.

II.1.5 ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

17. Η Eurobank εδρεύει στον Δήμο Αθηναίων. Ο Όμιλος Eurobank²², αποτελούμενος από την τράπεζα Eurobank και τις θυγατρικές της, είναι ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός με παρουσία σε 6 χώρες και συγκεκριμένα σε Ελλάδα, Κύπρο, Λουξεμβούργο, Σερβία, Βουλγαρία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το Δίκτυο της Eurobank στην Ελλάδα αριθμεί περί τα 300 Καταστήματα²³.
18. Ο Όμιλος της Eurobank αποτελούνταν έως τον Μάρτιο του 2020 από την μητρική «Τράπεζα Eurobank Ergasias Ανώνυμη Εταιρεία» και τις θυγατρικές αυτής. Τον Μάρτιο του 2020²⁴ με την ολοκλήρωση της διαδικασίας «διάσπασης δι' απόσχισης» του τραπεζικού κλάδου, η έως τότε τράπεζα, δηλαδή η διασπώμενη, προχώρησε σε αλλαγή επωνυμίας (σε «Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.» και δ.τ. «Eurobank Holdings»), σκοπού και καταστατικού, διατηρώντας τον χαρακτήρα της μητρικής του Ομίλου, ενώ έπαψε τη λειτουργία της ως πιστωτικό ίδρυμα²⁵. Ταυτόχρονα συστάθηκε νέα εταιρεία-πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Τράπεζα Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία», 100% θυγατρική του Ομίλου η οποία «υποκαθιστά ως καθολική διάδοχος στο σύνολο της μεταβιβαζόμενης σε αυτήν περιουσίας (ενεργητικό και παθητικό), όπως αυτή αποτυπώνεται στον ισολογισμό μετασηματισμού του αποσχισθέντος κλάδου [...]»²⁶.

II.1.6 ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΡΤΛΙΝΚ

σύμφωνα με τα άρθρα 16 του ν. 2515/1997 και 54 παρ. 3, 57 παρ. 3, 59-74 και 140 παρ. 3 του ν. 4601/2019 καθώς και του άρθρου 145 του ν. 4261/2014, όπως ισχύουν». Το Σχέδιο Διάσπασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Alpha Bank <https://www.alpha.gr/-/media/alphagr/pdf-files/enimerosi-ependiton/etairikos-metaximatismos/sxedio-praxis-diaspasis.pdf?la=el&hash=AD74A40C81C9007B8954BC3A635D99CF43AA3041>.

¹⁹ Η Alpha Holdings στις 19.4.2021 έπαψε να λειτουργεί ως χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενώ διατήρησε δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που δεν σχετίζονται με τον κλάδο της τραπεζικής δραστηριότητας, αλλά σχετίζονται «εκ παραλλήλου και μεταξύ άλλων» με τη δραστηριότητα του σχεδιασμού προώθηση και διανομή ασφαλιστικών προϊόντων, παροχή λογιστικών και φοροτεχνικών συμβουλών προς συνδεδεμένες εταιρίες και τρίτους καθώς και στην έκδοση τίτλων για άντληση εποπτικών κεφαλαίων (βλ. Σχέδιο Διάσπασης παρ. 3.2 και Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2021, της Alpha Holdings, σελ. 13).

²⁰ Βλ. και σελ. 123 Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης 2021 (Γενικές Πληροφορίες).

²¹ Βλ. Ενδεικτικά Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2021, της Alpha Holdings (σελ. 13).

²² Η μητρική εταιρεία του Ομίλου Eurobank είναι η Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε.

²³ Βλ. σχετ. την ιστοσελίδα της τράπεζας www.eurobank.gr.

²⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 31847/20.3.2020 Απόφαση της Γεν. Γραμματείας Εμπορίου σχετικά με έγκριση της διάσπασης δι' απόσχισης της τράπεζας σε συνέχεια του από 31.7.2019 Σχεδίου Διάσπασης δι' απόσχισης κλάδου με σύσταση νέας εταιρείας, κατ'εφαρμογή των προβλέψεων του Ν. 4601/2019 και του Ν. 2515/1997, όπως αυτές ισχύουν.

²⁵ Σύμφωνα με την Πράξη Διάσπασης η Eurobank Holdings διατήρησε δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που δεν αφορούν στις κύριες τραπεζικές δραστηριότητες, αλλά σχετίζονται κυρίως με το στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων και με την παροχή υπηρεσιών προς εταιρίες του Ομίλου και τρίτους. (Βλ. Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση Μαρτίου - Δεκεμβρίου 2020, Τράπεζας Eurobank ΑΕ (σελ. 4 από 22).

²⁶ Βλ. Ενδεικτικά Έκθεση Διαχείρισης η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση Μαρτίου - Δεκεμβρίου 2020, Τράπεζας Eurobank ΑΕ (σελ. 4 από 22).

19. Η Ανώνυμος Εταιρία Διαχείρισεως και Λειτουργίας Δικτύων Ηλεκτρονικών Συναλλαγών ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ (εφεξής και ως «Cardlink»), η οποία το 2024 τροποποίησε την επωνυμία της σε «Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρία Διαχείρισεως και Λειτουργίας Δικτύων Ηλεκτρονικών Συναλλαγών ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ», σύμφωνα με τον σκοπό της δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, στην παροχή υπηρεσιών διαχείρισης, καλής λειτουργίας, συντήρησης και προώθησης εμπορικού δικτύου συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών και άλλων τερματικών μηχανημάτων, εγκατεστημένων σε επιχειρήσεις ή και εκτός αυτών και κάθε άλλη συναφή δραστηριότητα, καθώς και στην προμήθεια, εμπορία και μίσθωση πάσης φύσεως ηλεκτρονικού εξοπλισμού και λογισμικού για πραγματοποίηση ηλεκτρονικών συναλλαγών, πληρωμών και ηλεκτρονικού εμπορίου²⁷.
20. Η Cardlink ιδρύθηκε το 2004 από τα τραπεζικά ιδρύματα Alpha Bank και Eurobank ως λειτουργικά μη αυτόνομη εταιρεία²⁸ με στόχο τη δημιουργία ενός κοινού δικτύου POS που θα βοηθούσε την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών συναλλαγών στην Ελλάδα. Το έργο της ενοποίησης των δικτύων ξεκίνησε το 2011 και ολοκληρώθηκε το 2014 εγκαθιστώντας πάνω από 80.000 τερματικά. Τον Ιανουάριο του 2015 η ιδιοκτησία της Cardlink πέρασε από τα χέρια των ιδρυτριών της τραπεζών στον Όμιλο Quest και την Edgeray Holdings. Πλέον, από τον Μάιο του 2021 ανήκει στην Worldline S.A.²⁹.

Π.2 Η ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΥΣΑ «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»

21. Η VIVA εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής, οδός Αμαρουσίου - Χαλανδρίου 18-20. Η VIVA ιδρύθηκε το 2010 και τροποποίησε την επωνυμία της από «HELLAS PAY ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» σε «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Α.Ε.» το 2012 και το 2020 σε «VIVA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Μ.Α.Ε.».
22. Η VIVA ανήκει στον Όμιλο VIVA WALLET³⁰, ο οποίος σήμερα αποτελείται από τη μητρική εταιρεία συμμετοχών «Viva Wallet Holdings Development of Software SA» και τις κατά 100% θυγατρικές Vivabank Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία (τραπεζικές υπηρεσίες), Viva Wallet.com Ltd (με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο), καθώς και την καταγγέλλουσα³¹.
23. Η VIVA, όπως αναφέρεται στην καταγγελία, λειτουργεί ως αδειοδοτημένο Ίδρυμα Ηλεκτρονικού Χρήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4021/2011 και δυνάμει άδειας που της χορηγήθηκε με την υπ' αριθ. 121/6/30.10.2014 απόφαση της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Ν. 4021/2011, καταλαμβάνει και το σύνολο των δραστηριοτήτων Ιδρύματος Πληρωμών του Ν. 4537/2018 (πρώην Ν. 3862/2010) (χωρίς να απαιτείται ξεχωριστή προς το σκοπό αυτό άδεια), τις οποίες η VIVA ασκεί ήδη από το 2011 δυνάμει της σχετικής, απαιτούμενης κατά τη διάταξη του άρθρου 10 του Ν. 3862/2010, άδειας που είχε λάβει με τις υπ' αριθ. 11/6/14.06.2011 και 23/21.11.2011 αποφάσεις της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος (για την παροχή των υπηρεσιών πληρωμών που αναφέρονται στις περιπτώσεις α, γ, ε, στ και ζ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 3862/10)³².

²⁷ Βλ. σχετ. <https://publicity.businessportal.gr/company/5934901000>.

²⁸ Βλ. σχετ. υπ' αριθ. 321/V/2006 και 560/2013 αποφάσεις ΕΑ.

²⁹ Βλ. την ιστοσελίδα της εταιρείας.

³⁰ Σύμφωνα με τις Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022, η JP Morgan κατέχει πλέον θέση στο μετοχικό κεφαλαίο της εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 48,5%. Συγκεκριμένα, στις 16 Δεκεμβρίου 2022 ανακοινώθηκε ότι η συναλλαγή με την JP Morgan που είχε υπογραφεί νωρίτερα εντός του έτους, στις 24 Ιανουαρίου 2022, ολοκληρώθηκε.

³¹ Βλ. Ετήσιες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις 2022 του Ομίλου.

³² Η εν λόγω άδεια της VIVA ως Ιδρύματος Ηλεκτρονικού Χρήματος ανανεώθηκε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Οδηγία 2015/2366/ΕΕ (στο πλαίσιο διαδικασίας επανααδειοδότησης της εταιρείας) δυνάμει της υπ' αριθμ. 280/23.07.2018 απόφασης της ως άνω Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία χορηγήθηκε «άδεια λειτουργίας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος προκειμένου να ασκεί τις δυνατότητες έκδοσης, διανομής και εξαργύρωσης ηλεκτρονικού χρήματος του Ν. 4021/2011 και της ΠΕΕ 33/2013 και να παρέχει τις υπηρεσίες πληρωμών των στοιχείων α, β, γ, ε, και στ της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του Ν. 4537/2018».

24. Η VIVA δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών πληρωμών³³. Κατά τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία, η VIVA παρέχει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες υπηρεσίες/ προϊόντα:
- (α) προς επιχειρήσεις/ επαγγελματίες:
- i. δημιουργία και τήρηση επαγγελματικού λογαριασμού πληρωμών,
  - ii. αποδοχή πληρωμών μέσω καρτών,
  - iii. τοποθέτηση τερματικών POS,
  - iv. ηλεκτρονικές λύσεις πληρωμών για e-shops και
  - v. έκδοση εταιρικών χρεωστικών καρτών για πληρωμές εταιρικών εξόδων και με δυνατότητα ανάληψης από ATMs,
- (β) προς ιδιώτες:
- i. δημιουργία και τήρηση λογαριασμού πληρωμών, μέσω του οποίου είναι δυνατή και η διενέργεια πληρωμών λογαριασμών και
  - ii. έκδοση προσωπικής χρεωστικής κάρτας και με δυνατότητα ανάληψης από ATMs.
25. Η εταιρεία αποτελεί παράλληλα principal member των διεθνών σχημάτων καρτών VISA και MasterCard για την έκδοση και αποδοχή καρτών (issuing & acquiring), ενώ έχει προσχωρήσει από τις 26.03.2018 στα σχήματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών Single Euro Payments Area (εφεξής SEPA) Credit Transfer, SEPA Direct Debit Core και SEPA Direct Debit Business-to-Business.
26. Η VIVA αποτελεί, επίσης, πάροχο υπηρεσιών πληρωμών προσβάσιμο από το Σύστημα Πληρωμών ΔΙΑΣ, ωστόσο όχι από το σύνολο των εργαλείων πληρωμών. Η VIVA δραστηριοποιείται στις ακόλουθες χώρες: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ισπανία, Κύπρο, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Πολωνία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστρία, Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Νορβηγία, Σλοβακία, Σλοβενία και Κροατία. Στις χώρες Βέλγιο, Κύπρο, Ιταλία, Ρουμανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ισπανία, δραστηριοποιείται σήμερα μέσω υποκαταστημάτων.

III. Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

27. Σε συνέχεια της ανωτέρω καταγγελίας, η Υπηρεσία αποφάσισε την έναρξη της έρευνας με πρώτο μέτρο αυτής τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου στις 08.11.2019 στις καταγγελλόμενες εταιρείες ΕΤΕ^{34,35}, Πειραιώς^{36,37}, Alpha^{38,39}, Eurobank^{40,41}, ΔΙΑΣ⁴², Quest⁴³ και Cardlink⁴⁴.

³³ Βλ. σχετ. τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας για την χρήση του 2022 αλλά για παλαιότερες χρήσεις, όπως ενδεικτικά του 2018. Αντιστοίχως τη δραστηριοποίηση της καταγγέλλουσας στις υπηρεσίες πληρωμών αναφέρει και ο [...].

³⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7172/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

³⁵ Σημειώνεται ότι η ΕΤΕ απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. 8990/20.10.2020 [...] 7172/6.11.2019 [...] 9982/23.11.2020 [...].

³⁶ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7173/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

³⁷ Η Πειραιώς με την υπ' αριθ. πρωτ. 8224/16.12.2019 [...] 7173/6.11.2019 [...] 786/4.2.2020 [...].

³⁸ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7169/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

³⁹ Η Alpha απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. 7679/26.11.2019 [...] 7169/6.11.2019 [...] 785/4.2.2020 [...].

⁴⁰ Κατόπιν των υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7175/6.11.2019 και 7176/6.11.2019 εντολών για τη διενέργεια ελέγχου.

⁴¹ Η Eurobank με την υπ' αριθ. πρωτ. 7500/20.11.2019 [...] 7175/6.11.2019 [...] 7176/6.11.2019 [...] 789/4.2.2020 [...].

⁴² Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7171/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

⁴³ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7167/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

⁴⁴ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7174/6.11.2019 εντολής για τη διενέργεια ελέγχου.

28. Πέραν των επιτόπιων ελέγχων και σε συνέχεια των ευρημάτων, η ΓΔΑ έλαβε ανωμοτί καταθέσεις στα γραφεία της Υπηρεσίας. Συγκεκριμένα, η ΓΔΑ μεταξύ άλλων έλαβε στις 28.2.2023 ανωμοτί κατάθεση από [...]»⁴⁵, ενώ στις 15.5.2023 κατέθεσε στην ΓΔΑ [...].
29. Παράλληλα, η ΓΔΑ απέστειλε ερωτηματολόγια προς την καταγγέλλουσα⁴⁶, τη ΔΙΑΣ⁴⁷, καθώς και σε επτά (7) ιδρύματα πληρωμών, τα οποία δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια⁴⁸.

IV. ΟΙ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

IV.1 ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ VIVA ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΔΙΑΣ ΩΣ ΑΜΕΣΟ ΜΕΛΟΣ

IV.1.1 ΤΑ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

30. Σύμφωνα με την καταγγελία⁴⁹, το καλοκαίρι του 2017 κατέστη γνωστό από τη ΔΙΑΣ στη VIVA, επ' αφορμή αλληλογραφίας για την ένταξη της VIVA στο εργαλείο DIASPOS, ότι παρά τα αντιθέτως προβλεπόμενα στον ισχύοντα τότε Κανονισμό Λειτουργίας του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ, που ήταν αναρτημένος στην ιστοσελίδα της καταγγελλόμενης εταιρείας, η VIVA δεν ήταν δυνατό να λάβει πρόσβαση στο σύστημα της ΔΙΑΣ, ως άμεσο μέλος, αλλά μόνο ως έμμεσο⁵⁰.
31. Αναλυτικότερα, κατά τους ισχυρισμούς της καταγγέλλουσας, σύμφωνα με το άρθρο 4 του τότε ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ που ήταν αναρτημένος στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ κατά το χρόνο της ως άνω επικοινωνίας (ήτοι τον Ιούλιο του 2017)⁵¹, πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσα μέλη είχαν, μεταξύ άλλων, τα ιδρύματα πληρωμών κατά την έννοια του Ν. 3862/2010. Όπως διευκρινίζει η καταγγέλλουσα, η VIVA είχε αδειοδοτηθεί για την παροχή υπηρεσιών πληρωμών ήδη από το 2011.
32. Ωστόσο, σύμφωνα με την καταγγελία, όπως προκύπτει από την από 21.07.2017 εξώδικη δήλωση - απάντηση - διαμαρτυρία της ΔΙΑΣ προς την VIVA, η ανωτέρω πρόβλεψη είχε ερμηνευθεί κατά τρόπο που απέκλειε την πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ των ιδρυμάτων πληρωμών (συνεπώς και της VIVA) ως άμεσων μελών. Η συγκεκριμένη ερμηνεία και μεταγενέστερη τροποποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας της ΔΙΑΣ είχε άμεση επίπτωση, κατά τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας, στις δυνατότητές της να λάβει πρόσβαση και να συνδεθεί με τα εργαλεία της ΔΙΑΣ, και ειδικότερα το DIAS CREDIT TRANSFER. Συγκεκριμένα, καθώς βάσει των ανωτέρω αποκλείσθηκε η δυνατότητα της VIVA να λάβει πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσο μέλος, παρά τα αντίθετα προβλεπόμενα στον Κανονισμό του

⁴⁵ Κατόπιν της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1616/20.2.2023 κλήσης σύμφωνα με τα άρθρα 39 παρ. 1ζ και 44 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

⁴⁶ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 9407/24.10.2022 και 849/27.1.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, στις οποίες απάντησε η VIVA με τις υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022, 404/16.1.2023 και 1682/22.2.2023 επιστολές της.

⁴⁷ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1876/1.3.2023 και 2517/27.3.2023 επιστολές παροχής στοιχείων της ΓΔΑ, στις οποίες απάντησε η ΔΙΑΣ με τις υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 και 3072/13.4.2023 επιστολές της.

⁴⁸ Αναλυτικότερα, η ΓΔΑ απέστειλε τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1397/14.2.2023, 1398/14.2.2023 (και την 3006/11.4.2023 με διευκρινιστικές ερωτήσεις), 1399/14.2.2023, 1400/14.2.2023, 1402/14.2.2023, 1403/14.2.2023, 1431/14.2.2023 επιστολές παροχής στοιχείων στις [...], αντίστοιχα. Στις εν λόγω επιστολές, έλαβε τις υπ' αριθ. πρωτ. 1954/3.3.2023, 1998/6.3.2023 (και την 3185/21.4.2023), 2091/9.3.2023, 1865/1.3.2023 (και την 2022/6.3.2023), 1864/1.3.2023, 1962/3.3.2023, 1881/1.3.2023 απαντητικές επιστολές, αντίστοιχα.

⁴⁹ Βλ. παρ. 86-91 της καταγγελίας. Συγκεκριμένα, στην παρ. 87 αναφέρεται στον Ιούλιο του 2017.

⁵⁰ Οι έννοιες «άμεσο» και «έμμεσο» μέλος περιγράφονται στην Ενότητα IV.1.2 κατωτέρω.

⁵¹ Η καταγγέλλουσα προσκομίζει απόσπασμα του Κανονισμού με το σχετικό ηλεκτρονικό σύνδεσμο (βλ. Σχετικό 10 της καταγγελίας). Το εν λόγω συνημμένο έγγραφο φαίνεται ως εκτύπωση από την ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ, καθώς φέρει σχετική αναφορά «ακριβής εκτύπωση από τον ως άνω ηλεκτρονικό σύνδεσμο». Πρόκειται για το σύνδεσμο: [http://www.dias.com.gr/userfiles/file/private/\[...\].pdf](http://www.dias.com.gr/userfiles/file/private/[...].pdf). Με βάση τον ως άνω ηλεκτρονικό σύνδεσμο προκύπτει ότι ο Κανονισμός που προβλέπει τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις έχει κωδικό [...].

συστήματος, υποχρεώθηκε να απευθυνθεί στα άμεσα μέλη της ΔΙΑΣ προς το σκοπό αυτό και να αντιμετωπίσει τη συστηματική εκ μέρους των καταγγελλόμενων τραπεζών άρνηση και κωλυσιεργία διασύνδεσής της στη ΔΙΑΣ μέσω αυτών⁵².

33. Η ανωτέρω πρακτική, είτε μεμονωμένα, είτε ως μέρος ενός πλέγματος παράνομων πρακτικών που υιοθέτησαν από κοινού τα καταγγελλόμενα μέρη, έχει κατά την καταγγέλλουσα ως σκοπό και αντικείμενο τον εκτοπισμό της VIVA από τις σχετικές υπηρεσίες. Περαιτέρω δε, κατά τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας, με την επιβολή διακριτικής μεταχείρισης ως προς τους όρους πρόσβασης, καθώς και με την ουσιαστική άρνηση παροχής πρόσβασης στα συστήματα πληρωμών, τα οποία συνιστούν, όπως αναφέρει, ουσιώδη υποδομή για την άσκηση από τη VIVA της δραστηριότητάς της, «*καταχράται και η ΔΙΑΣ τη δεσπόζουσα θέση της στις οικείες αγορές των συστημάτων πληρωμών*».

IV.1.2 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

34. Η άρνηση διασύνδεσης στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ με την ιδιότητα του άμεσου μέλους ήταν, κατά τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας, αντίθετη με τον ισχύοντα τότε Κανονισμό Λειτουργίας του Συστήματος Πληρωμών ΔΙΑΣ, που ήταν αναρτημένος στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ κατά το ίδιο διάστημα, ήτοι τον Ιούλιο του 2017. Προς επίρρωση του ισχυρισμού της, η καταγγέλλουσα προσκόμισε το σχετικό υπ' αριθ. 4 άρθρο του Κανονισμού [...], που όπως αναφέρει κατά τα ανωτέρω, ήταν αναρτημένος στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ, σύμφωνα με τον οποίο πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσα μέλη μπορούσαν να έχουν και ιδρύματα πληρωμών κατά την έννοια του νόμου 3862/2010⁵³.
35. Ωστόσο, ο ως άνω Κανονισμός με κωδικό [...] στον οποίο η καταγγέλλουσα αναφέρεται ως εν ισχύι τον Ιούλιο του 2017 αποτελεί παλαιότερη έκδοση αυτού η οποία είχε ήδη τροποποιηθεί κατά το επίμαχο διάστημα. Ο Κανονισμός μάλιστα που ίσχυε το καλοκαίρι του 2017, ως είχε τελικώς διαμορφωθεί και ίσχυε από τον Φεβρουάριο του 2017, πλέον δεν περιελάμβανε δυνατότητα συμμετοχής των ιδρυμάτων πληρωμών ως άμεσα (παρά μόνο ως έμμεσα) μέλη στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ. Αξίζει να σημειωθεί μάλιστα ότι η σχετική πρόβλεψη του Κανονισμού επί των προϋποθέσεων συμμετοχής των άμεσων και έμμεσων μελών είχε τροποποιηθεί ήδη από το Σεπτέμβριο του 2016 και παρέμεινε ως είχε και στην ως άνω αναφερθείσα επόμενη έκδοση του Κανονισμού, ήτοι του Φεβρουαρίου 2017.
36. Αναλυτικότερα, ο Κανονισμός με κωδικό [...], στον οποίο παραπέμπει η καταγγέλλουσα, αποτελεί την υπ' αριθ. 1.3 έκδοση του Κανονισμού⁵⁴ με ημερομηνία τροποποίησης την 21.3.2011⁵⁵. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του συγκεκριμένου Κανονισμού το οποίο αναφέρεται στις «Προϋποθέσεις Συμμετοχής & Διαδικασίες Ένταξης», «*Πρόσβαση στο Σύστημα της ΔΙΑΣ ως Άμεσα Μέλη έχουν: • Πιστωτικά Ιδρύματα με έδρα την Ελλάδα, • υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, • υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον εκάστοτε δημοσιευμένο πίνακα Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε λειτουργία, της Τράπεζας της Ελλάδος. Ειδικότερα,*

⁵² Όπως μάλιστα διευκρινίζει η καταγγέλλουσα στην υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων: «*Η συμμετοχή στη ΔΙΑΣ με την ιδιότητα του έμμεσου μέλους συνεπάγεται μεγαλύτερα κόστη για το μέλος αυτό, ήτοι λειτουργικά και κόστη διασύνδεσης, με τα οποία δεν επιβαρύνονται τα άμεσα μέλη. Επιπρόσθετα, για να διασυνδεθεί πάροχος υπηρεσιών πληρωμών με την ιδιότητα του έμμεσου μέλους θα πρέπει να απευθυνθεί στα άμεσα μέλη και να ακολουθήσει περίοδος διαπραγμάτευσης των όρων διασύνδεσης, ήτοι μια χρονοβόρα διαδικασία. Σε κάθε περίπτωση, η διασύνδεση μέσω άμεσου μέλους δημιουργεί σχέση εξάρτησης από το άμεσο μέλος. Εάν είχαμε τη δυνατότητα να διασυνδεθούμε χωρίς τη μεσολάβηση άμεσου μέλους, θα είχαμε καταφέρει να παρέχουμε νωρίτερα τις εν λόγω υπηρεσίες μας, με συνέπεια την τόνωση του ανταγωνισμού κατά την παροχή υπηρεσιών πληρωμών, αλλά και την αύξηση του κύκλου εργασιών μας*».

⁵³ Βλ. Σχετικό 10 της καταγγελίας όπου παρατίθεται απόσπασμα από το άρθρο 4 του Κανονισμού Λειτουργίας στον οποίο αναφέρεται: «*4.1.1 Άμεσα Μέλη Πρόσβαση στο Σύστημα της ΔΙΑΣ ως Άμεσα Μέλη έχουν: [...] ιδρύματα πληρωμών κατά την έννοια του νόμου 3862/2010. 4.1.2 Έμμεσα Μέλη Πρόσβαση στο Σύστημα της ΔΙΑΣ ως Έμμεσο Μέλος έχει κάθε Τράπεζα, που εδρεύει είτε στην Ελλάδα είτε στην αλλοδαπή και το οποίο υποδεικνύεται από Άμεσο Μέλος*».

⁵⁴ Η 1.0 έκδοση του Κανονισμού είχε ημερομηνία 12.5.2008.

⁵⁵ Ο εν λόγω Κανονισμός προσκομίστηκε από τη ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων αλλά και συνελέγη από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της ΔΙΑΣ στις 8.11.2019.

τα υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων, που εδρεύουν σε χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου πρέπει να υποβάλουν στη ΔΙΑΣ Α.Ε. νομική γνωμοδότηση σχετικά με το ισχύον στη χώρα προελεύσεως τους δίκαιο που διέπει τη νομική αναγνώριση και επιβολή των αποτελεσμάτων του συμψηφισμού, ιδίως σε περιπτώσεις πτωχεύσεως, • Πιστωτικά Ιδρύματα, που εδρεύουν σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τον εκάστοτε δημοσιευμένο από την Τράπεζα της Ελλάδος, πίνακα Πιστωτικών Ιδρυμάτων, που γνωστοποίησαν ενδιαφέρον για την παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση κατά τη χώρα προέλευσης τους (έδρα), • γραφεία ταχυδρομικών επιταγών, τα οποία εξουσιοδοτούνται βάσει της εθνικής νομοθεσίας να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών, • **ιδρύματα πληρωμών κατά την έννοια του νόμου 3862/2010**» (βλ. σχετ. άρθρο 4.1.1), ενώ «Πρόσβαση στο Σύστημα της ΔΙΑΣ ως Έμμεσο Μέλος έχει κάθε Τράπεζα, που εδρεύει είτε στην Ελλάδα είτε στην αλλοδαπή, και το οποίο υποδεικνύεται από Άμεσο Μέλος» (βλ. σχετ. άρθρο 4.1.2).

37. Ο ανωτέρω Κανονισμός τροποποιήθηκε στις **15.9.2016**⁵⁶, με το άρθρο 4 να διαμορφώνεται ως εξής: «**4.1.1 Άμεσα μέλη Πρόσβαση στο Σύστημα της ΔΙΑΣ ως Άμεσα Μέλη έχουν:** • Πιστωτικά Ιδρύματα με έδρα την Ελλάδα, • υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, • υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον εκάστοτε δημοσιευμένο πίνακα Πιστωτικών Ιδρυμάτων σε λειτουργία, της Τράπεζας της Ελλάδος. Ειδικότερα, τα υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων, που εδρεύουν σε χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου πρέπει να υποβάλουν στη ΔΙΑΣ Α.Ε. νομική γνωμοδότηση σχετικά με το ισχύον στη χώρα προελεύσεως τους δίκαιο που διέπει τη νομική αναγνώριση και επιβολή των αποτελεσμάτων του συμψηφισμού, ιδίως σε περιπτώσεις πτωχεύσεως, • Πιστωτικά Ιδρύματα, που εδρεύουν σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τον εκάστοτε δημοσιευμένο από την Τράπεζα της Ελλάδος, πίνακα Πιστωτικών Ιδρυμάτων, που γνωστοποίησαν ενδιαφέρον για την παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση κατά τη χώρα προέλευσης τους (έδρα). **4.1.2 Έμμεσα μέλη Πρόσβαση στο Σύστημα ως Έμμεσο Μέλος έχει κάθε Πάροχος, που εδρεύει είτε στην Ελλάδα είτε στην αλλοδαπή, και το οποίο υποδεικνύεται από Άμεσο Μέλος**». Η ως άνω πρόβλεψη διατηρήθηκε και στην επόμενη έκδοση του Κανονισμού με ημερομηνία τροποποίησης την **22.2.2017**⁵⁷ με μόνη συμπλήρωση στις οριζόμενες υπό 4.1.1 προϋποθέσεις συμμετοχής των άμεσων μελών ως προς τα υποκαταστήματα Πιστωτικών Ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «που λειτουργούν με “κοινοτικό διαβατήριο”». Η εν λόγω έκδοση του Κανονισμού ίσχυσε έως την επόμενη τροποποίηση που έλαβε χώρα στις [...]»⁵⁸.
38. Ως εκ τούτου, με την τροποποίηση του Κανονισμού η οποία έλαβε χώρα στις 15.9.2016 και διατηρήθηκε και στην επόμενη τροποποίηση στις 22.2.2017, δεν μπορούσαν πλέον να έχουν πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσα μέλη τα γραφεία ταχυδρομικών επιταγών ή τα ιδρύματα πληρωμών, παρά μόνο ως έμμεσα.
39. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, φαίνεται ότι η τροποποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού Λειτουργίας του Συστήματος Πληρωμών ΔΙΑΣ, που απέκλειε στα ιδρύματα πληρωμών τη δυνατότητα πρόσβασης στη ΔΙΑΣ ως άμεσα μέλη, **έλαβε χώρα σε χρόνο προγενέστερο από το καλοκαίρι του 2017**, οπότε και λαμβάνει χώρα η ανταλλαγή εξωδίκων μεταξύ VIVA και ΔΙΑΣ αναφορικά με τις προϋποθέσεις συμμετοχής της καταγγέλλουσας στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσο μέλος. Σημειώνεται ότι η δυνατότητα συμμετοχής στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ για τα ιδρύματα πληρωμών και ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος ως έμμεσα μόνο μέλη παρέμεινε και στις επόμενες εκδόσεις του Κανονισμού

⁵⁶ Βλ. 1.4 έκδοση του Κανονισμού, με κωδικό [...], ο οποίος προσκομίστηκε από τη ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων αλλά και συνελέγη από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της ΔΙΑΣ στις 8.11.2019.

⁵⁷ Βλ. 1.5 έκδοση του Κανονισμού, με κωδικό [...], ο οποίος προσκομίστηκε από τη ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων.

⁵⁸ Βλ. 1.5 έκδοση του Κανονισμού, με κωδικό [...], ο οποίος προσκομίστηκε από τη ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων.

Λειτουργίας⁵⁹ με τροποποίηση της ορολογίας των έμμεσων μελών σε Προσβάσιμους Παρόχους και σε Συμμετέχοντα (Άμεσο Μέλος)⁶⁰.

40. Περαιτέρω, σημειώνεται ως προς τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ότι, όπως αναφέρει η ίδια η ΔΙΑΣ στην από [...] εξώδικη δήλωση-απάντηση-διαμαρτυρία της προς την VIVA σε απάντηση της από [...] εξώδικης γνωστοποίησης-διαμαρτυρίας-πρόσκλησης που είχε λάβει από την καταγγέλλουσα⁶¹, [...] ⁶² και ως έμμεσα μέλη μπορούν να συμμετέχουν λοιπές κατηγορίες παρόχων υπηρεσιών πληρωμών (ιδρύματα πληρωμών, ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος κ.λπ.) [...] ⁶³. [...] ⁶⁴ [...] ⁶⁵ [...] ⁶⁶ [...].
41. Σχετικά με την αλλαγή των προβλέψεων του Κανονισμού ως προς τις προϋποθέσεις συμμετοχής άμεσων και έμμεσων μελών, η ΔΙΑΣ επισημαίνει⁶⁷ ότι ο λόγος για τον οποίο απαλείφθηκε η σχετική πρόβλεψη περί δυνατότητας προσχώρησης των ιδρυμάτων πληρωμών ως άμεσα μέλη σχετίζεται με διαδικασία αξιολόγησης στην οποία υπεβλήθη η ΔΙΑΣ από την Τράπεζα της Ελλάδος («ΤτΕ») το δεύτερο εξάμηνο του 2016.
42. [...] ⁶⁸. [...] ⁶⁹.
43. [...]
44. Όπως αναφέρει η ΔΙΑΣ⁷⁰, η αξιολόγηση της ΤτΕ ξεκίνησε στις 6.5.2016 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2017 με τη σύνταξη σχετικής έκθεσης η οποία εστάλη στη ΔΙΑΣ στις 6.10.2017⁷¹. Μάλιστα η ΔΙΑΣ διευκρινίζει ότι κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης υπήρξε στενή συνεργασία στελεχών της ΔΙΑΣ και της ΤτΕ, *«συμφωνήθηκαν δε και υλοποιήθηκαν σταδιακά οι απαραίτητες ενέργειες που έπρεπε να κάνει η ΔΙΑΣ ώστε να ικανοποιηθούν τα κριτήρια αξιολόγησης»*.

⁵⁹ Βλ. επόμενες Εκδόσεις του Κανονισμού οι οποίες προσκομίστηκαν από τη ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων.

⁶⁰ Αντιστοίχως η ορολογία των άμεσων μελών τροποποιήθηκε σε συμμετέχοντες παρόχους. Η ως άνω τροποποίηση της ορολογίας σε συμμετέχοντες και προσβάσιμους παρόχους έλαβε χώρα με την υπ' αριθ. 2.0 Έκδοση του Κανονισμού [...].

⁶¹ Βλ. τα Σχετικά 21α και 21β της καταγγελίας.

⁶² Το TARGET2 ήταν ένα σύστημα πληρωμών υπό την ιδιοκτησία και τη διαχείριση του Ευρωσυστήματος. Ήταν η κύρια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την επεξεργασία πληρωμών μεγάλων ποσών και χρησιμοποιείτο τόσο από κεντρικές τράπεζες όσο και από εμπορικές τράπεζες για την επεξεργασία πληρωμών σε ευρώ σε συνεχή χρόνο (βλ. <https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me/html/target2.el.html>). Στις 20 Μαρτίου 2023, το TARGET2 αντικαταστάθηκε από το νέο σύστημα πληρωμών του Ευρωσυστήματος, T2 (βλ. <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.pr230321~f5c7bddd6d.en.html>).

⁶³ Αντιστοίχως, [...] αναφέρει στην από 28.2.2023 ανωμοτί κατάθεσή του ενώπιον στελεχών της ΓΔΑ: «[...]». Βλ. σχετικά και την υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολή στοιχείων της ΔΙΑΣ, όπου αναφέρεται ότι δεν υποβλήθηκε αίτημα από την καταγγέλλουσα για ένταξη της στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσο μέλος. Βλ. και την από 28.2.2023 ανωμοτί κατάθεση [...] ενώπιον της ΓΔΑ, όπου αναφέρεται σχετικά ότι *«Δεν θυμάμαι να υπήρχε γραπτό αίτημα, θυμάμαι ότι είχε γίνει προφορική επικοινωνία. Μάλιστα ο [...] είχε έρθει στο γραφείο μου [...]»*. Το αυτό προκύπτει σχετικά και από την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 επιστολή της παροχής στοιχείων της VIVA προς τη ΓΔΑ, η οποία διευκρινίζει ότι *«[...] προκύπτει ότι η ΔΙΑΣ αρνήθηκε την υποχρέωσή της, ώστε το αίτημα εισδοχής να παρέλκει»*.

⁶⁴ [...]

⁶⁵ [...]

⁶⁶ [...]

⁶⁷ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολή στοιχείων της ΔΙΑΣ.

⁶⁸ [...]

⁶⁹ [...]

⁷⁰ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολή στοιχείων της ΔΙΑΣ.

⁷¹ [...] η οποία υποβλήθηκε ως υπ' αριθ. 1 σχετικό στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων της ΔΙΑΣ.

45. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης [...], που όπως διευκρινίζει η ΔΙΑΣ αφορά στα κριτήρια ένταξης στο σύστημα πληρωμών, συμφωνήθηκε η επικαιροποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας να γίνει έως τις 20.7.2016⁷². [...] ⁷³ [...].
46. Πράγματι, όπως προκύπτει από προσκομισθείσα από τη ΔΙΑΣ επικοινωνία⁷⁴, στις 15.7.2016 η ΔΙΑΣ έστειλε στην ΤτΕ την τεκμηρίωση [...]

IV.1.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

47. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα, η δυνατότητα προσχώρησης της VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους δεν ήταν εφικτή σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες προβλέψεις του Κανονισμού Λειτουργίας της ΔΙΑΣ, ούτε το 2017 – οπότεν και λαμβάνει χώρα η ανωτέρω ανταλλαγή εξωδίκων μεταξύ της ΔΙΑΣ και της καταγγέλλουσας αναφορικά με τη δυνατότητα ή μη της τελευταίας να ενταχθεί στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους - ούτε και σε μεταγενέστερα έτη. Δυνατή ήταν η προσχώρηση της VIVA **μόνο με την ιδιότητα του έμμεσου μέλους**. Σε κάθε περίπτωση δε, η αλλαγή στις σχετικές προβλέψεις επί προϋποθέσεων συμμετοχής των άμεσων και έμμεσων μελών στον Κανονισμό Λειτουργίας που έλαβε χώρα το Σεπτέμβριο του 2016 ερείδεται σε σχετικές αρχές και προδιαγραφές λειτουργίας επιβαλλόμενες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου κατά τα σχετικώς αναλυθέντα στην προηγούμενη ενότητα.

IV.2 ΑΡΝΗΣΗ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΤΩΝ ΤΗΣ VIVA ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ DIAS POS

IV.2.1 ΤΑ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

48. Επιπροσθέτως, η καταγγελία αναφέρεται και σε πρακτική παρεμπόδισης της πρόσβασης της VIVA στο εργαλείο DIAS POS⁷⁵. Η ΔΙΑΣ, όπως διευκρινίζει στην ιστοσελίδα της⁷⁶ «[π]αρέχει τη δυνατότητα εξυπηρέτησης πληρωμών με χρήση κάρτας, προς τους Παρόχους Υπηρεσιών Πληρωμών (acquirers) στο πλαίσιο της συνεργασίας τους με οργανισμούς ή Φορείς του Δημοσίου. Συγκεκριμένα, η ΔΙΑΣ συλλέγει τα στοιχεία των συναλλαγών από ηλεκτρονικές συσκευές αποδοχής καρτών EFT/POS ή μέσω του διαδικτύου από την ιστοσελίδα του οργανισμού (εφαρμογή ePOS), ή άλλων Ειδικών Εφαρμογών Ηλεκτρονικών Πληρωμών της ΔΙΑΣ και δρομολογεί τις συναλλαγές βάσει κανόνων, στον κατάλληλο Πάροχο Υπηρεσιών Πληρωμών».
49. Ωστόσο, κατά τους ισχυρισμούς της VIVA «οι καταγγελλόμενες τράπεζες, από κοινού με τη ΔΙΑΣ σχεδίασαν και υλοποίησαν ένα κλειστό σύστημα αποδοχής καρτών (closed loop), το οποίο ήδη βάσει του σχεδιασμού του παρεμπόδιζε να γίνονται αποδεκτές από τους Οργανισμούς οι οποίοι χρησιμοποιούν το εργαλείο DIAS POS, οι κάρτες λοιπών παροχών υπηρεσιών πληρωμών/ εκδοτών καρτών, πλην αυτών που εξέδιδαν οι καταγγελλόμενες τράπεζες, μέλη και μέτοχοι της ΔΙΑΣ». Μάλιστα, αυτό ίσχυε ακόμη και για τις κάρτες εκείνες των λοιπών παρόχων που είχαν εκδοθεί με τη χρήση των διεθνών σημάτων (Visa, Mastercard) που έφεραν και οι κάρτες των καταγγελλόμενων τραπεζών. Έτσι, η κάρτα που εξέδιδε η VIVA (Viva Wallet MasterCard) δεν γινόταν αποδεκτή στα ηλεκτρονικά και φυσικά POS της ΔΙΑΣ για σειρά συναλλαγών και συγκεκριμένα: (α) για την αγορά e-παραβόλου από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ.), (β) για την πληρωμή φόρων και οφειλών σε POS καταστήματος Δ.Ο.Υ. και (γ) για την πληρωμή λογαριασμών [...] σε φυσικά τερματικά POS που είχε προμηθευτεί η [...] από τη ΔΙΑΣ.

⁷² Βλ. σχετ. τα υπ' αριθ. 2 και 4 σχετικά που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων της ΔΙΑΣ.

⁷³ [...]

⁷⁴ Βλ. σχετ. το υπ' αριθ. 4 σχετικό που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 υποβολής στοιχείων της ΔΙΑΣ.

⁷⁵ Βλ. παρ. 103-105 της καταγγελίας.

⁷⁶ Βλ. σχετ. την ιστοσελίδα της εταιρείας στο σύνδεσμο <https://www.dias.com.gr/el/gia-parohous-upiresion-pliromon/pliromes-me-kartes/pos-epos/>.

50. Σύμφωνα με την καταγγελία, βάσει των όσων αναφέρονταν στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ το 2017⁷⁷ και στον Κανονισμό Λειτουργίας του εν λόγω συστήματος, που όπως αναφέρει η καταγγέλλουσα ήταν αναρτημένος στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ το 2017, συμμετέχοντες φορείς στο εν λόγω σύστημα ήταν οι καταγγελλόμενες τράπεζες, μέτοχοι της ΔΙΑΣ, ενώ γίνονταν αποδεκτές μόνο οι κάρτες των εν λόγω τραπεζών, μετόχων της ΔΙΑΣ⁷⁸.
51. Με βάση τα αναφερόμενα στην καταγγελία, η ανωτέρω πρακτική, η οποία όπως διευκρινίζει συνεχίζεται τουλάχιστον έως το 2022⁷⁹, έχει ως στόχο και αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των προϊόντων της καταγγέλλουσας από το σύστημα πληρωμών, υπέρ των προϊόντων των καταγγελλόμενων τραπεζών, και συνακόλουθα την αδυναμία εξυπηρέτησης των καταναλωτών που χρησιμοποιούν τα προϊόντα της VIVA, με απώτερο στόχο τον εκτοπισμό της εταιρείας από την αγορά. Όπως μάλιστα διευκρινίζει η καταγγέλλουσα σε υποβολή στοιχείων⁸⁰, «[ο] παράνομος αποκλεισμός μας από το σύστημα πληρωμών Dias Pos είχε ως αποτέλεσμα οι κάρτες εκδόσεώς μας να μην δύνανται να χρησιμοποιηθούν για την πληρωμή των δημοσίων εσόδων, την πληρωμή λογαριασμών [...]. Άρα υπήρξε απώλεια εσόδων και, εντεύθεν, κερδών για την εταιρία μας»⁸¹.
52. Η ανωτέρω πρακτική είτε μεμονωμένα είτε ως μέρος ενός πλέγματος παράνομων πρακτικών που υιοθέτησαν από κοινού τα καταγγελλόμενα μέρη, έχει κατά την καταγγέλλουσα ως σκοπό και αντικείμενο τον εκτοπισμό της VIVA από τις σχετικές υπηρεσίες. Περαιτέρω δε, κατά τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας, με την επιβολή διακριτικής μεταχείρισης ως προς τους όρους πρόσβασης, καθώς και με την ουσιαστική άρνηση παροχής πρόσβασης στα συστήματα πληρωμών, τα οποία συνιστούν, όπως αναφέρει, ουσιώδη υποδομή για την άσκηση από τη VIVA της δραστηριότητάς της, «καταχράται και η ΔΙΑΣ τη δεσπόζουσα θέση της στις οικείες αγορές των συστημάτων πληρωμών».

IV.2.2 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

53. Όπως προκύπτει από την παράθεση της ως άνω καταγγελλόμενης πρακτικής, η VIVA εστιάζει στο γεγονός ότι η κάρτα έκδοσής της (Viva Wallet Mastercard) δεν γινόταν αποδεκτή από τα «ηλεκτρονικά και φυσικά POS της ΔΙΑΣ» για σειρά συναλλαγών, ενώ εικάζεται ότι οι καταγγελλόμενες τράπεζες από κοινού με την ΔΙΑΣ σχεδίασαν και υλοποίησαν ένα κλειστό σύστημα αποδοχής καρτών, το οποίο παρεμποδίζει να γίνονται αποδεκτές από τους Οργανισμούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν το εργαλείο DIASPOS, οι κάρτες λοιπών παρόχων υπηρεσιών πληρωμών/ εκδοτών καρτών πλην αυτών που εκδίδουν οι καταγγελλόμενες τράπεζες.

IV.2.2.1 Ως προς την δραστηριοποίηση των καταγγελλόμενων μερών

54. Σημειώνεται ότι ένας κάτοχος κάρτας πληρωμών, χρεωστικής ή πιστωτικής, μπορεί να χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη κάρτα προκειμένου να πληρώσει για προϊόντα ή υπηρεσίες που αγόρασε (σε φυσικό ή

⁷⁷ Προς επίρρωση των ισχυρισμών της, η καταγγέλλουσα προσκόμισε το Σχετικό 19, το οποίο φαίνεται να αποτελεί εκτύπωση από την ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ καθώς φέρει και σχετική αναφορά «ακριβής εκτύπωση από τον ως άνω ηλεκτρονικό σύνδεσμο» με λίστα από τις κάρτες οι οποίες γίνονται αποδεκτές συγκεκριμένα από τις Δ.Ο.Υ. Σημειώνεται ότι εκδότριες τράπεζες των εν λόγω καρτών είναι οι εξής: Εθνική, Alpha, Geniki, Attica Bank, Πειραιώς, Eurobank Ergasias, Πειραιώς (πρώην Millennium), Πειραιώς (πρώην Πανελλήνια), HSBC, Πειραιώς (πρώην Κυπρου), Citibank, Eurobank (πρώην Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο).

⁷⁸ Προς επίρρωση των ισχυρισμών της, η καταγγέλλουσα προσκόμισε το Σχετικό 20, το οποίο αναφέρεται στους συμμετέχοντες φορείς στο Διατραπεζικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Πληρωμής Υποχρεώσεων με Κάρτες για την είσπραξη οφειλών προς το Ελληνικό Δημόσιο. Το εν λόγω Σχετικό φαίνεται ως εκτύπωση από την ιστοσελίδα της ΔΙΑΣ, καθώς φέρει σχετική αναφορά «ακριβής εκτύπωση από τον ως άνω ηλεκτρονικό σύνδεσμο». Πρόκειται για το σύνδεσμο: <http://www.dias.com.gr/userfiles/file/private/DIASPOS-kan%20leitourgeias-VER10.pdf>.

⁷⁹ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA όπου αναφέρει: «Μέχρι και σήμερα δεν έχουμε πρόσβαση στο σύστημα DIAS POS».

⁸⁰ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA.

⁸¹ Ωστόσο, η καταγγέλλουσα στην υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων διευκρινίζει ότι δεν είναι εφικτός ο υπολογισμός του ύψους των διαφυγόντων κερδών το οποίο εκτιμά ως σημαντικό.

διαδικτυακό κατάστημα) χωρίς να χρησιμοποιεί μετρητά. Παράλληλα, μέσα από ένα σύστημα πληρωμών, οι έμποροι συνδέονται με χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, δηλαδή την επιχείρηση που εκδίδει την κάρτα (εκδότης) και την επιχείρηση που αποδέχεται την πληρωμή προς όφελός τους (αποδέκτης), προκειμένου να εκτελεστεί η συναλλαγή από τη στιγμή της πληρωμής στο σημείο πώλησης μέχρι να πιστωθεί ο λογαριασμός του εμπόρου.

55. Κατά την χρήση καρτών πληρωμών σε συναλλαγές, ο κάτοχος της κάρτας λαμβάνει υπηρεσίες πληρωμών και πίστωσης από την εκδότρια επιχείρηση που εξέδωσε την κάρτα (issuer), ενώ ο έμπορος διασφαλίζει την πληρωμή του μέσω της εκκαθαρίστριας επιχείρησης με την οποία συνεργάζεται. Πιο αναλυτικά, η συναλλαγή εκκινεί όταν ο κάτοχος της κάρτας χρησιμοποιήσει την κάρτα του για να αγοράσει υπηρεσίες ή προϊόντα από έναν έμπορο. Ο έμπορος τότε θα ζητήσει έγκριση για τη συναλλαγή από τον αποδέκτη των συναλλαγών του (merchant acquirer). Το αίτημα για έγκριση μεταδίδεται από το τερματικό POS ή την ηλεκτρονική πύλη της συναλλαγής (σε περίπτωση ηλεκτρονικής συναλλαγής), τα οποία λαμβάνουν τα στοιχεία της κάρτας του καταναλωτή. Στη συνέχεια το αίτημα έγκρισης αποστέλλεται στον επεξεργαστή αποδέκτη (acquirer processor), ο οποίος θα εντοπίσει το δίκτυο στο οποίο ανήκει η κάρτα και θα μεταδώσει το αίτημα στον επεξεργαστή εκδότη (issuer processor). Ο τελευταίος θα κάνει διάφορους ελέγχους, όπως π.χ. αν η κάρτα είναι έγκυρη και αν ο κάτοχος της κάρτας έχει αρκετά χρήματα στο λογαριασμό του. Το αποτέλεσμα του αιτήματος έγκρισης αποστέλλεται πίσω στο τερματικό POS ή στην ηλεκτρονική πύλη συναλλαγής. Αν η συναλλαγή εγκριθεί, ο έμπορος μπορεί να είναι σίγουρος για την πληρωμή του⁸².
56. Ως εκ τούτου, για την εκτέλεση συναλλαγών πληρωμών από κατόχους καρτών σε εμπορικές επιχειρήσεις απαιτείται, μεταξύ άλλων, η συνεργασία της επιχείρησης με πάροχο/παρόχους υπηρεσιών αποδοχής καρτών (merchant acquirer), καθώς και η εγκατάσταση και λειτουργία τερματικού POS (POS provision and management) σε περίπτωση πληρωμής με φυσική παρουσία ή/και η τεχνική δυνατότητα αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services). Στο πλαίσιο αυτό, οι σχετικές αγορές POS provision and management και e-commerce acceptance services αποτελούν αγορές προηγούμενου σταδίου με την αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών και ως εκ τούτου τελούν σε κάθετη σχέση.
57. Εν προκειμένω, οι καταγγελλόμενες τράπεζες δραστηριοποιούνται στις αγορές έκδοσης καρτών, παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών πληρωμών (merchant acquiring), ενώ η ΔΙΑΣ στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS (POS provision and management) και στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services), οι οποίες βρίσκονται ανάντη της αγοράς merchant acquiring και συνίστανται στην παροχή τεχνικών υπηρεσιών.
58. Πρέπει να σημειωθεί ότι η καταγγέλλουσα αναφέρει μεν ως καταγγελλόμενη πρακτική την «άρνηση χορήγησης πρόσβασης της VIVA στο DIASPOS», ωστόσο στην καταγγελία της περιλαμβάνεται και ισχυρισμός περί μη αποδοχής της κάρτας Viva Wallet Mastercard που η καταγγέλλουσα εκδίδει, σε «ηλεκτρονικά POS» της ΔΙΑΣ, παραθέτοντας ως παράδειγμα την συναλλαγή αγοράς e-παραβόλου από την ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων⁸³.
59. Ως εκ τούτου, οι αγορές που αφορά η καταγγελλόμενη πρακτική είναι η αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών πληρωμών (merchant acquiring), η αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS (POS provision and management) αλλά και η αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services) οι οποίες και περιγράφονται ακολούθως.
60. Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί ότι η καταγγελία αφορά στην αδυναμία χρήσης καρτών της VIVA στις πληρωμές, οι οποίες πραγματοποιούνται με την χρήση είτε του φυσικού POS είτε της ηλεκτρονικής πύλης πληρωμών της ΔΙΑΣ και μόνο. Όπως προκύπτει από τα υποβληθέντα στο πλαίσιο της καταγγελίας στοιχεία,

⁸² Βλ. υπ' αριθ. 774/2022 απόφαση EA Worldline/Eurobank.

⁸³ Στην από [...] εξώδικη γνωστοποίηση - διαμαρτυρία - Πρόσκληση που απέστειλε η VIVA [...].

αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας, η ΔΙΑΣ παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες σε [...] από το σύνολο των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων και οργανισμών στην ελληνική επικράτεια. Συγκεκριμένα, πελάτες της ΔΙΑΣ είναι αποκλειστικά η [...] και ο [...]⁸⁴. Ως εκ τούτου, η όποια τυχόν παρεμπόδιση αποδοχής της κάρτας έκδοσης της καταγγέλλουσας φαίνεται να αφορά μόνο τις ως άνω περιπτώσεις εκ του συνόλου των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων που πωλούν προϊόντα και υπηρεσίες μέσω καρτών πληρωμών και οι οποίες αποτελούν διεκδικήσιμο μέρος της αγοράς ως προς τη δυνατότητα χρήσης καρτών πληρωμών της εκδότριας VIVA. Άλλωστε, όπως προκύπτει από σχετική έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁸⁵, οι συναλλαγές που επεξεργάζονται από τη ΔΙΑΣ και ως εκ τούτου τεκμαίρεται ότι αποτελούν συναλλαγές που έχουν διoδευτεί είτε από το σύστημα DIAS POS είτε από την ηλεκτρονική πύλη πληρωμών της ΔΙΑΣ, αποτελούν αμελητέο ποσοστό (1-2%) επί του συνόλου των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με κάρτες πληρωμών έκδοσης εγχώριων Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών («ΠΥΠ»). Στο Παράρτημα 1 παρατίθεται πίνακας με τα σχετικά μεγέθη.

IV.2.2.2 Η αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών πληρωμών (merchant acquiring)

61. Οι υπηρεσίες αποδοχής καρτών παρέχονται εκ μέρους του εκκαθαριστή/αποδέκτη, προς μια συμβεβλημένη εμπορική επιχείρηση, προκειμένου η τελευταία να είναι σε θέση να δέχεται την καταβολή του αντιτίμου των αγαθών ή/και υπηρεσιών της, δια της χρήσης καρτών (πιστωτικών ή χρεωστικών) και συνιστούν διακριτή αγορά⁸⁶.
62. Η διαδικασία αποδοχής καρτών μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά ως εξής:
  - Ο πελάτης/κάτοχος της κάρτας χρησιμοποιεί την κάρτα για την αγορά ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας σε ένα σημείο πώλησης.
  - Η εκδότρια επιχείρηση που εξέδωσε την κάρτα χρεώνει το λογαριασμό του πρώτου με το κόστος της αγοράς, το οποίο αντιστοιχεί στη λιανική τιμή πώλησης.
  - Ακολούθως, η εκδότρια επιχείρηση καταβάλλει, μέσω του εκάστοτε διεθνούς σήματος που φέρει η κάρτα που χρησιμοποιήθηκε για τη συναλλαγή, στην εκκαθαρίστρια επιχείρηση, με την οποία συνεργάζεται η εμπορική επιχείρηση, ποσό ίσο με την ανωτέρω λιανική τιμή πώλησης, μειωμένη κατά το κόστος της συναλλαγής (διατραπεζική προμήθεια-interchange fee).
  - Τέλος, η εκκαθαρίστρια επιχείρηση καταβάλλει στην πωλήτρια εμπορική επιχείρηση την αξία της λιανικής τιμής πώλησης, μειωμένη κατά το κόστος της συναλλαγής (merchant service charge).
63. Η συνολική προμήθεια που η εκκαθαρίστρια επιχείρηση χρεώνει τον έμπορο (merchant service charge) ως αμοιβή για την αποδοχή καρτών, απαρτίζεται από: α) την αμοιβή στην εταιρεία του διεθνούς σήματος, β) την αμοιβή στην εκδότρια επιχείρηση (issuer's reimbursement fee)⁸⁷ και γ) την αμοιβή της εκκαθαρίστριας

⁸⁴ Βλ. σχετ. υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 υποβολή στοιχείων της ΔΙΑΣ.

⁸⁵ Βλ. σχετ. στο σύνδεσμο: <https://data.ecb.europa.eu/sites/default/files/2023-09/Payment%20Statistics%20%28full%20report%29.pdf>

⁸⁶ Βλ. υπ' αριθ. 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς αποφάσεις ΕΑ καθώς και αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30/09/2020 Μ. 9779 -Worldline / Ingenico παρ. 15, της 20/06/2020 Μ. 9759 Nexi/INTESA SANPAOLO (MERCHANT ACQUIRING BUSINESS) παρ. 34 με περαιτέρω παραπομπές ενδεικτικά Μ.7873 - Worldline/Equens/Paysquare, Μ.7241 - Advent International/Bain Capital Investors/Nets Holding, Μ.7711 - Advent International/Bain Capital/ICBPI, Μ.6956 - Telefonica/CaixaBank/Banco Santander και Μ.5241 - American Express/Fortis/Alpha Card.

⁸⁷ Πρόκειται για τη διατραπεζική προμήθεια (interchange fee) που δίδεται από την εκκαθαρίστρια επιχείρηση στην εκδότρια επιχείρηση και καθορίζεται από το εκάστοτε διεθνές σήμα που φέρει η κάρτα που χρησιμοποιήθηκε στη συναλλαγή. Επισημαίνεται αφενός ότι η εν λόγω προμήθεια αποδίδεται από την εκκαθαρίστρια επιχείρηση στην εταιρεία διεθνούς σήματος, η οποία εν συνεχεία την καταβάλλει στην εκδότρια επιχείρηση και αφετέρου ότι η συγκεκριμένη προμήθεια είναι ανταποδοτική για τα έξοδα που βαρύνουν τον εκδότη της κάρτας.

επιχείρησης με την οποία καλύπτει τα λειτουργικά κυρίως κόστη που συνεπάγεται η κάθε συναλλαγή και εξασφαλίζει το τυχόν επιθυμητό περιθώριο κέρδους⁸⁸.

64. Αναφορικά με την οριοθέτηση της **σχετικής προϊόντικής αγοράς**, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁸⁹, η αγορά αποδοχής καρτών θα μπορούσε να διακριθεί σε περαιτέρω επιμέρους αγορές ανάλογα με: α) το είδος του συστήματος καρτών πληρωμών (διεθνή/εγχώρια), β) το διεθνές σήμα που φέρει η κάρτα (π.χ. Visa, Mastercard), γ) τον τύπο της κάρτας πληρωμών (χρεωστική/πιστωτική) και δ) το εάν η υπηρεσία αφορά σε επίπεδο χονδρικής ή λιανικής (wholesale/ retail acquiring) και ε) το εάν η υπηρεσία αφορά σε φυσική πληρωμή μέσω τερματικού POS ή σε διαδικτυακή πληρωμή (e-commerce). Σημειώνεται ότι στις σχετικές αποφάσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άφησε κατά κανόνα ανοιχτό το ζήτημα της ακριβούς οριοθέτησης της σχετικής αγοράς με βάση τα ως άνω κριτήρια πλην του τελευταίου.
65. Παρομοίως, και σε πρόσφατες αποφάσεις της ΕΑ⁹⁰ στον κλάδο αποδοχής καρτών, η κατάτμηση της αγοράς με βάση τα ανωτέρω κριτήρια πλην του τελευταίου κρίθηκε ότι παρέλκει.
66. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρόσφατη νομολογία της έκρινε ότι υφίσταται διάκριση της αγοράς αποδοχής καρτών ανάλογα με το εάν η υπηρεσία αφορά σε φυσική πληρωμή μέσω τερματικού POS ή σε διαδικτυακή πληρωμή (e-commerce)⁹¹. Μεταξύ των παραγόντων που συντέιναν στον εν λόγω διαχωρισμό υπήρξαν οι διαπιστώσεις περί διαφορετικών παρόχων υπηρεσιών αποδοχής καρτών για ηλεκτρονικές πληρωμές, καθώς και η ύπαρξη παρόχων υπηρεσιών αποδοχής καρτών αποκλειστικά στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου. Η ίδια διάκριση έχει υιοθετηθεί από την ΕΑ σε πρόσφατες αποφάσεις της επί γνωστοποιηθεισών συγκεντρώσεων στον κλάδο αποδοχής καρτών⁹².
67. Κατ' αντιστοιχία και προς τις συνθήκες που επικρατούν στην ελληνική αγορά και σύμφωνα με σχετική έρευνα της Υπηρεσίας στο πλαίσιο των ως άνω αποφάσεων της ΕΑ, επισημαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι το σύνολο σχεδόν των εκκαθαριστριών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα εκκαθαρίζουν συναλλαγές τόσο από φυσική πληρωμή σε τερματικά, όσο και από ηλεκτρονικές συναλλαγές, υπάρχει η δυνατότητα δραστηριοποίησης μόνο σε μία εκ των δύο επιμέρους αγορών. Επιπλέον, οι πάροχοι των σχετικών υπηρεσιών που απαιτούνται για την αποδοχή καρτών είναι διαφορετικοί. Αναλυτικότερα, απαραίτητο στοιχείο για τις φυσικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται με κάρτες, είναι η εγκατάσταση φυσικού τερματικού POS, καθώς και οι υπηρεσίες παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS (Provision and Management of POS terminals), ενώ για τις διαδικτυακές πληρωμές απαραίτητη είναι η πλατφόρμα και οι υπηρεσίες αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services). Σύμφωνα με την έρευνα της Υπηρεσίας στο πλαίσιο των σχετικών αποφάσεων ΕΑ, οι εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζονται με τις υπηρεσίες αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών. Αυτονόητο είναι δε ότι οι υπηρεσίες παροχής υπηρεσιών Provision and Management of POS terminals καθιστούν εφικτή και τελούν σε κάθετη σχέση αποκλειστικά με την παροχή υπηρεσιών αποδοχής καρτών για πληρωμές που πραγματοποιούνται με φυσική παρουσία μέσω των τερματικών POS, ενώ αντίστοιχη είναι η σχέση που συνδέει τις υπηρεσίες e-commerce acceptance services

⁸⁸ Όπως για παράδειγμα κόστος διαχείρισης και επεξεργασίας, κόστος υποδομής κ.ά.

⁸⁹ Βλ. αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μ. 10358, *ADVENT INTERNATIONAL/EURAZEO/PLANET PAYMENT GROUP*, παρ. 11, της 8.03.2021 Μ. 10075 -NEXI/NETS GROUP παρ. 19, της 20.09.2020 Μ. 9776 -Worldline / Ingenico παρ. 28επ., της 20.06.2020 Μ. 9759 Nexi/INTESA SANPAOLO (MERCHANT ACQUIRING BUSINESS) παρ. 37 με περαιτέρω παραπομπές ενδεικτικά Μ.7873 - Worldline/Equens/Paysquare, Μ.7241 - Advent International/Bain Capital Investors/Nets Holding, Μ.7711 - Advent International/Bain Capital/ICBPI, Μ.6956 - Telefonica/CaixaBank/Banco Santander και Μ.5241 - American Express/Fortis/Alpha Card.

⁹⁰ Βλ. υπ' αριθ. 774/2022 Worldline/Eurobank και 773/2022 Nexi/Alpha Bank αποφάσεις ΕΑ.

⁹¹ Βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 8.3.2021, Μ. 10075, *NEXI/NETS GROUP*, παρ. 19, της 22.9.2021, Μ. 10358, *ADVENT INTERNATIONAL/EURAZEO/PLANET PAYMENT GROUP*, παρ. 14, της 30.9.2020, Μ. 9776, *Worldline/Ingenico*, παρ. 36.

⁹² Βλ. σχετ. υπ' αριθ. 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 774/2022 Worldline/Eurobank αποφάσεις ΕΑ.

με την αγορά αποδοχής καρτών για πληρωμές που λαμβάνουν χώρα ηλεκτρονικά. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ανοδική δυναμική της αγοράς του ηλεκτρονικού εμπορίου καθόρισε ως ορθότερη την περαιτέρω κατάτμηση της αγοράς αποδοχής καρτών ανάλογα με το αν η υπηρεσία αφορά σε φυσική πληρωμή μέσω τερματικού POS (POS merchant acquiring) ή σε διαδικτυακή πληρωμή (e-commerce merchant acquiring).

68. Περαιτέρω και συνολικά ως προς την αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τις διαπιστώσεις πρόσφατης νομολογίας της ΕΑ⁹³, δεν υφίστανται σημαντικά εμπόδια εισόδου ειδικά για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ήδη στο εξωτερικό, παρ' όλο που θα πρέπει να συνυπολογιστούν και να αξιολογηθούν παράγοντες όπως η τεχνογνωσία, το μέγεθος της αγοράς και τα απαιτούμενα κεφάλαια προς επένδυση. Επιπλέον, η συγκεκριμένη αγορά δεν παρουσιάζει ιδιαίτερα κόστη μεταστροφής, ενώ η διαπραγματευτική ισχύς των επιχειρήσεων – πελατών εξαρτάται από το μέγεθος, την φήμη και την πελατεία τους, χωρίς όμως να δύναται να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα ως προς το μέγεθος της δύναμης των πελατών.
69. Ως προς τη **γεωγραφική έκταση της αγοράς**, επισημαίνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε παλαιότερες αποφάσεις της⁹⁴ έχει θεωρήσει ότι η **αγορά αποδοχής καρτών** είναι πιθανότατα εθνική, με την εξαίρεση των υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω διαδικτύου περίπτωση, όπου η σχετική γεωγραφική αγορά είναι ο ΕΟΧ. Σε πρόσφατες αποφάσεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μάλιστα, έκρινε ότι η μεν γεωγραφική αγορά υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω POS (ήτοι μέσω φυσική παρουσίας) είναι εθνική, ενώ αντιστοίχως η αγορά υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω διαδικτύου καταλαμβάνει τουλάχιστον τον ΕΟΧ⁹⁵. Αντίστοιχη είναι και η θεώρηση της εθνικής νομολογίας, η οποία ορίζει τη γεωγραφική αγορά στην παροχή υπηρεσιών αποδοχής καρτών ως εθνική⁹⁶. Ως εκ τούτου, για τους σκοπούς της παρούσης ανάλυσης ως σχετική γεωγραφική αγορά τόσο για την ευρύτερη αγορά αποδοχής καρτών όσο και για τις δύο επιμέρους αγορές POS merchant acquiring και e-commerce merchant acquiring, ορίζεται η ελληνική επικράτεια.
70. Τα μερίδια αγοράς με βάση τον όγκο συναλλαγών των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων, για το χρονικό διάστημα 2017-2021, με βάση την πιο πρόσφατη υπ' αριθ. 774/2022 απόφαση ΕΑ, κυμαίνονται στα εξής επίπεδα⁹⁷:

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ					
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Alpha Bank	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
Τράπεζα Πειραιώς	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%	[15-25]%
VIVA	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

⁹³ Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. 774/2022 Απόφαση ΕΑ Worldline/Eurobank.

⁹⁴ Βλ. παραπομπές που αναφέρονται στην παρ. 37 της απόφασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.9776 Worldline / Ingenico.

⁹⁵ Βλ. παρ. 48 της απόφασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.9776 Worldline / Ingenico. Έτσι και NEXI/NETS, M.10075, παρ. 22.

⁹⁶ Βλ. αποφάσεις ΕΑ 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς και 592/2014 Alpha Bank/ Citibank με τις εκεί παραπομπές.

⁹⁷ Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει την υπ' αριθ. 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς απόφαση ΕΑ, το μερίδιο αγοράς των ανωτέρω δραστηριοποιούμενων εταιρειών εμφανίζεται το 2016 στο ίδιο εύρος τιμών με το αντίστοιχο του 2017, με την εξαίρεση της Eurobank που εμφανίζεται στο εύρος 25%-35%, ενώ η Procredit εμφανίζει δραστηριοποίηση από το 2017.

71. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ως άνω πίνακα, στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, ο κύριος όγκος δραστηριοποίησης αντιστοιχεί κυρίως στις τέσσερις συστημικές τράπεζες.
72. Στους πίνακες που ακολουθούν εκτίθενται τα αντίστοιχα μερίδια που αποτυπώνονται στην ως άνω απόφαση, όσον αφορά τις επιμέρους αγορές του merchant acquiring (ήτοι το POS merchant acquiring και το e-commerce merchant acquiring).

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΜΕΣΩ ΦΥΣΙΚΩΝ ΤΕΡΜΑΤΙΚΩΝ POS					
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Alpha Bank	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
Τράπεζα Πειραιώς	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[25-35]%
VIVA	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΜΕΣΩ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ					
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[35-45]%	[10-15]%	[10-15]%	[5-10]%	[10-15]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Alpha Bank	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[15-25]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[5-10]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Πειραιώς	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[15-25]%
VIVA	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

73. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία των ως άνω πινάκων, η εικόνα της αγοράς είναι σχεδόν όμοια λαμβάνοντας υπόψη την υπο-αγορά POS merchant acquiring, ενώ για την υπο-αγορά e-commerce merchant acquiring, τα μερίδια εμφανίζονται διαφοροποιημένα.
74. Συγκεκριμένα, στην υπο-αγορά POS merchant acquiring, ο κύριος όγκος δραστηριοποίησης αντιστοιχεί κυρίως στις τέσσερις συστημικές τράπεζες, ενώ στην υπο-αγορά e-commerce merchant acquiring, ο όγκος δραστηριοποίησης των τεσσάρων συστημικών τραπεζών μειώνεται αισθητά, σε σύγκριση με τις προαναφερθείσες αγορές καθώς η VIVA εμφανίζει αυξημένο μερίδιο αγοράς που την κατατάσσει στις πρώτες θέσεις.
75. Τα αντίστοιχα μερίδια αγοράς με βάση την αξία των συναλλαγών όπως αποτυπώνονται στην υπ' αριθ. 774/2022 απόφαση ΕΑ παρατίθενται στο Παράρτημα 2.

IV.2.2.3 Η αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS (POS provision and management)

Λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες αποφάσεις της ΕΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αγορά POS provision and management⁹⁸ θεωρείται διακριτή⁹⁹. Πρόκειται για αγορά προηγούμενου σταδίου σε σχέση με την αγορά της αποδοχής καρτών (merchant acquiring) και συγκεκριμένα με την υπο-αγορά POS merchant acquiring.

76. Η αγορά POS provision and management περιλαμβάνει τη σύνδεση των τερματικών POS στις εμπορικές επιχειρήσεις, την παροχή και «φόρτωση» λογισμικού στα τερματικά, τις υπηρεσίες συντήρησης/επισκευής επί του τερματικού, καθώς και τη συλλογή και τη διόδευση συναλλαγών για λογαριασμό των εκκαθαριστριών επιχειρήσεων.
77. Αντισυμβαλλόμενοι του παρόχου υπηρεσιών POS provision and management δύνανται να είναι τόσο οι εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις όσο και οι εμπορικές επιχειρήσεις¹⁰⁰.
78. Το τερματικό POS που τοποθετείται στις εμπορικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της παροχής των ως άνω υπηρεσιών, μπορεί να συνδέεται είτε μόνο με μία εκκαθαρίστρια επιχείρηση είτε με περισσότερες. Ειδικότερα, εφόσον το τερματικό POS έχει τοποθετηθεί σε εμπορική επιχείρηση από εκκαθαρίστρια επιχείρηση¹⁰¹, στο πλαίσιο εκ μέρους της παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, συνδέεται κατά κανόνα μόνο με τη συγκεκριμένη εκκαθαρίστρια¹⁰². Αντίθετα, στην περίπτωση που το τερματικό POS έχει τοποθετηθεί σε εμπορική επιχείρηση από ανεξάρτητο πάροχο υπηρεσιών POS provision and management στο πλαίσιο σχετικής μεταξύ τους σύμβασης, το τερματικό εξυπηρετεί όλες τις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις με τις οποίες έχει συμβληθεί η εμπορική επιχείρηση (multi-hosting POS). Ο τρόπος επιλογής της εκκαθαρίστριας επιχείρησης σε αυτήν την περίπτωση, εξαρτάται από τις τεχνολογικές δυνατότητες του τερματικού POS.
79. Σημειώνεται ότι τα τερματικά POS (ή το σύστημα συλλογής και διόδευσης συναλλαγών) του παρόχου υπηρεσιών POS provision and management πρέπει να υποστηρίζουν συμβατό πρωτόκολλο επικοινωνίας με το σύστημα του παρόχου υπηρεσιών επεξεργασίας συναλλαγών (Card Acquiring Processing) ή/και τις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις. Το συμβατό πρωτόκολλο επικοινωνίας συνιστά ουσιαστικά το μοναδικό προαπαιτούμενο συμβατότητας¹⁰³.
80. Οι συναλλαγές των τερματικών μηχανημάτων POS αποστέλλονται σύμφωνα με τα ανωτέρω στις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις ή σε παρόχους υπηρεσιών επεξεργασίας συναλλαγών (Card Acquiring Processing), οι οποίοι συνεργάζονται με τις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις, για επεξεργασία και κατόπιν προωθούνται για εκκαθάριση και πίστωση των χρημάτων σε λογαριασμό που τηρεί ο έμπορος στην εκκαθαρίστρια επιχείρηση.

⁹⁸ Βλ. αποφάσεις της ΕΑ 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς και αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.9759 - Nexi/Intesa Sanpaolo (Merchant Acquiring Business) και M.9776 -Worldline / Ingenico.

⁹⁹ Σημειώνεται ότι σε παλαιότερες αποφάσεις της Ε.Ε. η αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS περιλαμβάνεται στην αγορά υπηρεσιών αποδοχής καρτών πληρωμών (βλ. αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.5241 - American Express/Fortis/Alpha Card, M.7241 - Advent International/Bain Capital Investors/Nets Holding και M.7711 - Advent International/Bain Capital/ICBPI).

¹⁰⁰ Ο ως άνω πάροχος τιμολογεί τις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις και τις εμπορικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο των αντίστοιχων συμβάσεων που τον συνδέουν μαζί τους, με προκαθορισμένο -συνήθως μηνιαίο- τίμημα, για το τερματικό POS και τις υπηρεσίες υποστήριξής του, ή/και με χρέωση ανά συναλλαγή, για τις υπηρεσίες διόδευσης προς τις εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις.

¹⁰¹ Είτε με ίδια μέσα είτε διαμέσου εξωπορισμού προς συμβεβλημένο πάροχο υπηρεσιών POS provision and management.

¹⁰² Βλ. αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς.

¹⁰³ Η παροχή των υπηρεσιών μεταγωγής και αντιμετάθεσης πρωτοκόλλου (switching), οι οποίες συνίστανται στην αποστολή των συναλλαγών στην εκάστοτε επιλεγείσα εκκαθαρίστρια επιχείρηση, εΐθισται να πραγματοποιείται από τον πάροχο υπηρεσιών POS provision and management. Σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού, εκτιμάται ότι οι ως άνω υπηρεσίες, εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο των υπηρεσιών POS provision and management και αποτελούν τμήμα της αγοράς αυτής.

81. Σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις της ΕΑ¹⁰⁴, στην συγκεκριμένη αγορά δραστηριοποιούνται αρκετές εταιρείες, οι οποίες παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες είτε σε εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις είτε απευθείας σε εμπορικές επιχειρήσεις. Επισημαίνεται ότι οι εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις δύνανται να προσφέρουν υπηρεσίες παροχής και διαχείρισης POS σε εμπορικές επιχειρήσεις, αλλά σε αυτές τις περιπτώσεις οι εν λόγω υπηρεσίες αφενός παρέχονται στο πλαίσιο εκτέλεσης της σύμβασης αποδοχής καρτών και αφετέρου οι εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις αναθέτουν κατά κανόνα την παροχή των σχετικών υπηρεσιών σε παρόχους που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά και οι οποίοι αποτελούν εν τέλει τους παίκτες στην εν λόγω αγορά. Σημειώνεται ότι οι εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις, εκτός από τους παρόχους υπηρεσιών POS provision and management με τους οποίους συμβάλλονται για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, συμβάλλονται και με επιπλέον παρόχους για την αποστολή συναλλαγών από multi-hosting τερματικά POS. Η διαπιστωθείσα πρακτική των εκκαθαριστριών επιχειρήσεων να συνεργάζονται με περισσότερους του ενός παρόχους των σχετικών υπηρεσιών φαίνεται να ερείδεται στην απουσία τεχνικών εμποδίων, ενώ δεν εντοπίζονται σημαντικά κόστη μεταστροφής τόσο για τις εκκαθαρίστριες όσο και για τις εμπορικές επιχειρήσεις.
82. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις σε πρόσφατες αποφάσεις της ΕΑ¹⁰⁵, δεν εντοπίζονται νομικά εμπόδια εισόδου στην αγορά POS provision and management, με τα όποια πραγματικά εμπόδια να εντοπίζονται σε υποδομές και επενδύσεις για την διαχείριση των POS, πιστοποιήσεις από διεθνείς οργανισμούς και ανεξάρτητους ελεγκτές και την πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού. Η εν λόγω αγορά μάλιστα φαίνεται να βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης λόγω της εδραίωσης της υποχρέωσης εγκατάστασης POS σε εμπορικές επιχειρήσεις. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η αντισταθμιστική ισχύς των πελατών φαίνεται να είναι σημαντική για τις δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις.
83. Ως προς τα γεωγραφικά όρια της αγοράς POS provision and management, σημειώνεται ότι τόσο σύμφωνα με τις πρόσφατες αποφάσεις της ΕΑ¹⁰⁶ όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής^{107,108}, η σχετική γεωγραφική αγορά θα μπορούσε να οριοθετηθεί σε εθνικό επίπεδο, ήτοι στην έκταση της ελληνικής επικράτειας.
84. Τα μερίδια αγοράς των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των POS, για το χρονικό διάστημα 2017-2021, με βάση την πιο πρόσφατη απόφαση ΕΑ υπ' αριθ. 774/2022, κυμαίνονται στα εξής επίπεδα¹⁰⁹:

¹⁰⁴ Βλ. αποφάσεις της ΕΑ 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς.

¹⁰⁵ Βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. 774/2022 Απόφαση ΕΑ Worldline/Eurobank.

¹⁰⁶ Βλ. αποφάσεις της ΕΑ 774/2022 Worldline/Eurobank, 773/2022 Nexi/Alpha Bank και 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς.

¹⁰⁷ Βλ. παρ. 72-77 της απόφασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.9776 Worldline / Ingenico, Έτσι και NEXI/NETS, M.10075, παρ. 36.

¹⁰⁸ Οι ενδείξεις που είχε λάβει υπόψη της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως προς την πιθανή οριοθέτηση της γεωγραφικής αγοράς σε εθνικό επίπεδο αναφέρονταν κυρίως στην ενδεχόμενη διαφοροποίηση σε επίπεδο πληροφοριακών προδιαγραφών και πρωτοκόλλων επικοινωνίας, αλλά και στην ανάγκη ύπαρξης τοπικών ομάδων συνεργειών με φυσική παρουσία ως προς την παροχή των υπηρεσιών εγκατάστασης και διαχείρισης των τερματικών. Στο πλαίσιο της έρευνας που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τελευταία απόφασή της δεν υπήρξαν ισχυρά επιχειρήματα ως προς τον τοπικό χαρακτήρα των πληροφοριακών συστημάτων και πρωτοκόλλων επικοινωνίας, ενώ η ανάγκη φυσικής παρουσίας για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης των POS διαπιστώθηκε εκ νέου. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι δεν υπήρχαν ενδείξεις προς μία αντίθετη κατεύθυνση από την προηγούμενη νομολογία της και οριοθέτησε τη γεωγραφική αγορά σε εθνικό επίπεδο.

¹⁰⁹ Σημειώνεται ότι, όπως προκύπτει από την υπ' αριθ. 739/2021 Euronet/Τράπεζα Πειραιώς απόφαση ΕΑ, το μερίδιο αγοράς των ανωτέρω δραστηριοποιούμενων εταιρειών εμφανίζεται το 2016 στο ίδιο εύρος τιμών με το αντίστοιχο του 2017 με την εξαίρεση της Cardlink, όπου κατά το 2016 φαίνεται να κυμαίνεται μεταξύ 45-55%.

ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΤΕΡΜΑΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ POS					
ΑΡΙΘΜΟΣ POS					
ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	2017	2018	2019	2020	2021
ΚΑΡΝΤΛΙΝΚ Α.Ε.	[35-45]%	[35-45]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
MELLON TECHNOLOGIES S.A.	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
EURONET CARD SERVICES A.E.	[15-25]%	[25-35]%	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%
VIVA	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
NEW SIA GREECE SINGLE MEMBER S.A.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
NEXI	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
TORA DIRECT ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ELECTRONIC DATA PROCESSING SOURCE S.A.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ Α.Ε.	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
PROCREDIT BANK				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

85. Όπως φαίνεται από τον ανωτέρω πίνακα, η Cardlink κατέχει σταθερά την πρώτη θέση με μερίδιο, που βαίνει όμως μειούμενο. Με σχετικά υψηλά μερίδια ακολουθούν η Mellon και η Euronet. Η VIVA, όπως φαίνεται και στον πίνακα, έχει μερίδιο που κυμαίνεται από 0 έως 5%, το οποίο όμως το 2020 παρουσιάζει αύξηση, η οποία διατηρείται και το 2021. Οι υπόλοιπες εταιρείες της εν λόγω αγοράς έχουν μερίδιο που δεν ξεπερνάει για όλο το χρονικό διάστημα το 5%. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 773/2022 απόφαση ΕΑ, το έτος 2016 η Cardlink εμφανίζεται να έχει και πάλι την πρώτη θέση με υψηλότερο μερίδιο εύρους 45%-55%, ενώ οι υπόλοιπες δραστηριοποιούμενες εταιρείες δεν παρουσιάζουν διαφοροποίηση ως προς το εύρος των μεριδίων τους.

IV.2.2.4 Η αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services)

86. Λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹¹⁰, η αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services) θεωρείται διακριτή. Αναλυτικότερα, μία ηλεκτρονική συναλλαγή προκειμένου να πραγματοποιηθεί, δεν προϋποθέτει τη χρήση ενός τερματικού μηχανήματος POS, αλλά μία μέθοδο πληρωμής μέσω της οποίας οι καταναλωτές θα μπορούν να εισαγάγουν τα στοιχεία τους σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, προκειμένου να γίνει η χρέωση και κατ' επέκταση η συναλλαγή. Με άλλα λόγια, είναι απαραίτητη μία τεχνική υπηρεσία για την αποδοχή των ηλεκτρονικών συναλλαγών.
87. Με βάση την προαναφερθείσα απόφαση, η αγορά e-commerce acceptance services δεν αποτελεί μέρος της υπο-αγοράς e-commerce merchant acquiring, καθώς αφορά σε διακριτές υπηρεσίες. Στην πρώτη αγορά περιλαμβάνονται οι τεχνικές υπηρεσίες, ενώ στη δεύτερη οι χρηματοοικονομικές.
88. Σύμφωνα με αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο πρόσφατης απόφασης της ΕΑ¹¹¹, οι εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες e-commerce merchant acquiring είτε παρέχουν οι ίδιες τις υπηρεσίες e-commerce acceptance (in-house) στους πελάτες τους (μέσω δικής τους ηλεκτρονικής

¹¹⁰ Βλ. απόφαση Μ. 9776 -Worldline / Ingenico.

¹¹¹ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. 774/2022 Nexi/Alpha Bank απόφαση ΕΑ.

πλατφόρμας)¹¹², είτε αναθέτουν την παροχή των εν λόγω τεχνικών υπηρεσιών σε τρίτους εξειδικευμένους παρόχους. Επιπλέον, οι έμποροι μπορούν να συνεργαστούν απευθείας με πάροχο των συγκεκριμένων υπηρεσιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από την υπ' αριθ. 774/2022 απόφαση ΕΑ, η VIVA παρέχει η ίδια υπηρεσίες e-commerce acceptance στους πελάτες με τους οποίους συνεργάζεται.

89. Πρόκειται συνεπώς για αγορά προηγούμενου σταδίου σε σχέση με την αγορά της αποδοχής καρτών (merchant acquiring) και συγκεκριμένα με την υπο-αγορά e-commerce merchant acquiring.
90. Ως προς τη γεωγραφική έκταση της εν λόγω αγοράς, σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρόσφατη απόφασή της¹¹³ την ορίζει σε επίπεδο ΕΟΧ¹¹⁴, ενώ η ΕΑ σε πρόσφατη απόφασή της κρίνει ότι η εν λόγω γεωγραφική αγορά θα μπορούσε να θεωρηθεί είτε ως εθνική είτε ως ευρύτερη καταλαμβάνοντας το χώρο του ΕΟΧ λαμβανομένης υπόψη της δυνατότητας διασυνοριακής δραστηριοποίησης και των εξελίξεων στον κλάδο.
91. Για τους σκοπούς της παρούσης ανάλυσης και δεδομένης της περιορισμένης δραστηριοποίησης της ΔΙΑΣ στην εν λόγω αγορά, ως ήδη ελέχθη ανωτέρω, το μερίδιο της ΔΙΑΣ εκτιμάται σε χαμηλά επίπεδα σε εθνικό επίπεδο και σε σαφώς πολύ χαμηλότερα, εφόσον η γεωγραφική διάσταση οριοθετηθεί σε πλαίσιο ευρύτερο του εθνικού.

IV.2.3 ΕΥΡΗΜΑΤΑ

IV.2.3.1 Ως προς τις εμπορικές συνεργασίες της ΔΙΑΣ

92. Ως αναφέρθηκε, η ΔΙΑΣ δραστηριοποιείται στην αγορά παροχής και διαχείρισης POS μέσω του εργαλείου DIASPOS και, όπως η ίδια διευκρινίζει¹¹⁵, η υπηρεσία DIASPOS εξυπηρετεί τη σύνδεση εμπόρου/οργανισμού με έναν πάροχο υπηρεσιών πληρωμών που λειτουργεί ως acquirer και δεν λειτουργεί ως υπηρεσία του συστήματος πληρωμών, ενώ δεν υπάρχει εν ισχύ Κανονισμός Λειτουργίας που να λειτουργεί ως σύμβαση προσχώρησης, όπως συμβαίνει για τις υπηρεσίες του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ¹¹⁶.
93. Προς την ίδια κατεύθυνση, αλλά πιο αναλυτικά, κινούνταν και οι επισημάνσεις που είχε κάνει η ΔΙΑΣ στο πλαίσιο της εξώδικης δήλωσης-απάντησης-διαμαρτυρίας προς τη VIVA στις 21.7.2017¹¹⁷. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα εκεί αναφερόμενα «[...]».
94. Σύμφωνα με στοιχεία που έθεσε υπόψη της Υπηρεσίας η ΔΙΑΣ, αλλά προκύπτουν εν μέρει και από την καταγγελία, η εν λόγω εταιρεία εξυπηρετεί πληρωμές έναντι των φορέων του Δημοσίου, [...] και [...], αλλά και έναντι των οργανισμών [...] ¹¹⁸.

¹¹² Ενδεικτικά αυτό ισχύει στην περίπτωση της VIVA.

¹¹³ Βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής M.9776 Worldline / Ingenico παρ. 102-104.

¹¹⁴ Αναλυτικότερα, η σχετική έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατέδειξε ότι η πλειοψηφία των πελατών συμβάλλονται ή δύνανται να συμβληθούν για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών από παρόχους που εδρεύουν οπουδήποτε στον ΕΟΧ. Επιπλέον, σύμφωνα με τους πελάτες, οι διεθνείς παίκτες μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στον ΕΟΧ, καθώς δεν υπάρχουν εμπόδια που να τους αποτρέπουν από την δραστηριοποίησή τους. Προς επίρρωση των προαναφερθέντων, η πλειονότητα των πελατών διευκρινίζει ότι σε περίπτωση αύξησης της τιμής 5-10% από έναν εγχώριο πάροχο, είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν πάροχο. Από την άλλη πλευρά, η πλειονότητα των ανταγωνιστών επιβεβαιώνουν τα όσα έχουν αναφερθεί από τους πελάτες, καθώς αναφέρουν ότι παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες σε όλες τις χώρες του ΕΟΧ, θεωρώντας ότι δεν υφίστανται εμπόδια εισόδου. Επιπλέον, οι ανταγωνιστές που έχουν μόνο εγχώρια δραστηριοποίηση ή αυτή επεκτείνεται σε λίγες χώρες εξηγούν ότι η μη επέκταση των δραστηριοτήτων τους είναι αποτέλεσμα στρατηγικής/εμπορικής απόφασης και όχι συγκεκριμένων εμποδίων.

¹¹⁵ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 επιστολή της ΔΙΑΣ.

¹¹⁶ Επιπλέον η εταιρεία διευκρινίζει ότι «[κ]ατά την πληρωμή με κάρτα, το σύστημα πληρωμών εξακολουθεί να είναι ένα από τα συστήματα VISA και Master Card, ανάλογα με τον εκδότη (issuer) της κάρτας πληρωμής».

¹¹⁷ Η εν λόγω εξώδικη δήλωση-απάντηση-διαμαρτυρία προσκομίσθηκε από την καταγγέλλουσα ως Σχετικό 21β της καταγγελίας της.

¹¹⁸ Όπως διευκρινίζει η ΔΙΑΣ στην υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 επιστολή της, την υπηρεσία DIASPOS χρησιμοποιούν οι οργανισμοί [...] από [...], [...] από [...], [...] από [...] και [...] από [...].

IV.2.3.2 Συνεργασία με την ΑΑΔΕ

95. Ως προς την ΑΑΔΕ πρέπει να επισημανθεί ότι η εξυπηρέτηση των πληρωμών βασίζεται αφενός στην από [...] σύμβαση μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου, [...] εκδοτριών τραπεζών¹¹⁹ και της ΔΙΑΣ, όπου ως Παράρτημα υπάρχει κείμενο κανονισμού το οποίο, όπως διευκρινίζει η ΔΙΑΣ, «αφορά μόνο στη συγκεκριμένη σύμβαση» και αφετέρου στην από 13.7.2017 απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ για την ανάθεση είσπραξης δημοσίων εσόδων σε φορείς είσπραξης¹²⁰.
96. Αναλυτικότερα αναφέρεται ότι η από [...].
97. Ως ήδη αναφέρθηκε, ως συνημμένος στην εν λόγω σύμβαση εμφανίζεται [...].
98. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι η ως άνω σύμβαση ορίζει συγκεκριμένα [...], ενώ σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας¹²¹, οι διαδικασίες είσπραξης για λογαριασμό του Δημοσίου των φόρων και λοιπών εσόδων μπορούν να ανατεθούν με απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. Πράγματι, με την από 13.7.2017 απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.)¹²², η οποία διαδέχτηκε την από 6.8.2013 αντίστοιχη απόφαση του Υπουργού και Υφυπουργού Οικονομικών¹²³, ορίζονται συγκεκριμένοι φορείς είσπραξης για την είσπραξη δημοσίων εσόδων που αφορούν σε βεβαιωμένες οφειλές ΔΟΥ, τέλη κυκλοφορίας οχημάτων, e-παράβολο, δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις, καθώς και ρυθμισμένες ή μη οφειλές που βεβαιώνονται στα Τελωνεία, καθώς και κάθε μελλοντικό έσοδο προς είσπραξη από την Φορολογική Διοίκηση που θα εντάσσεται σε κάποια από τις ανωτέρω τέσσερις κατηγορίες. Η είσπραξη των ως άνω δημοσίων εσόδων ανατέθηκε στους κάτωθι φορείς είσπραξης οι οποίοι έχουν αποδεχτεί τους οικονομικούς όρους και προϋποθέσεις της σχετικής πρόσκλησης ενδιαφέροντος εκ μέρους της Α.Α.Δ.Ε.¹²⁴: 1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. 2. ALPHA BANK Α.Ε. 3. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ – Α.Τ.Ε. BANK 4. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK - ERGASIAS Α.Ε. 5. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ 6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ 7. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ 8. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ 9. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΒΡΟΥ 10. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ 11. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 12. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ 13. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 14. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ Α.Ε. (ΕΛΤΑ) 15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 16. ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ 17. HSBC BANK PLC 18. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ. Κατά τα σχετικά οριζόμενα στο άρθρο 3 της απόφασης («ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΠΟΣΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ»), οι οριζόμενοι φορείς είσπραξης υποχρεούνται να αποδίδουν τα εισπραττόμενα ποσά στο Ελληνικό Δημόσιο μέχρι την επόμενη εργάσιμη της είσπραξης ημέρα, ενώ η απόδοση των εισπραττόμενων ποσών γίνεται με εντολή της ΔΙΑΣ Α.Ε. στην ΤτΕ, προκειμένου να χρεωθούν οι τρεχούμενοι λογαριασμοί των φορέων είσπραξης και να

¹¹⁹ Πρόκειται για τις τραπεζικές εταιρείες: [...].

¹²⁰ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 υποβολή στοιχείων εκ μέρους της ΔΙΑΣ στην οποία επισυνάπτει την από [...] σύμβαση, καθώς και την από 13.7.2017 απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ (ως Σχετικά 18 και 19 της ανωτέρω υποβολής στοιχείων).

¹²¹ Βλ. σχετ. άρθρο 40 του Ν. 4174/2013 ως ίσχυε, εν συνεχεία άρθρο 40 του Ν. 4987/2022 και πλέον άρθρο 40 του Ν. 5104/2024.

¹²² Πρόκειται για την υπ' αριθ. πρωτ. Δ.Π.Δ.Α. Α.Α.Δ.Ε. Γ 1107473 ΕΞ/13.7.2017 (ΦΕΚ Β 2435/17.7.2017) απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε.

¹²³ Πρόκειται για την υπ' αριθ. Δ5Α 1123655 ΕΞ2013 (ΦΕΚ Β 1964/12.8.2013) απόφαση του Υπουργού και Υφυπουργού Οικονομικών «Ανάθεση είσπραξης δημοσίων εσόδων σε Φορείς Είσπραξης, μέσω της εταιρείας Διατραπεζικά Συστήματα Α.Ε. (ΔΙΑΣ Α.Ε.)» όπως τροποποιήθηκε με την ΥΑ ΔΟΔΑ 4009444 ΕΞ2014/26.11.2014 (ΦΕΚ Β 3227/2.12.2014) Υπουργική Απόφαση.

¹²⁴ Πρόκειται για την υπ' αριθ. Γ.Δ.Ο.Υ. Α.Α.Δ.Ε. 1070769 ΕΞ 2017/10-5-17 πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος η οποία απευθύνεται σε α) πιστωτικά ιδρύματα κατά την έννοια του στοιχ. 1 της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 4261/2014 περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα εκτός Ελλάδος, καθώς και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και β) γραφεία ταχυδρομικών επιταγών.

πιστωθεί με το συνολικό ποσό των εισπράξεων ο λογαριασμός του Ελληνικού Δημοσίου. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι στις μεταβατικές διατάξεις της απόφασης ορίζεται ότι η προαναφερόμενη από [...] σύμβαση, που αφορά την πληρωμή φορολογικών υποχρεώσεων με την χρήση καρτών πληρωμών μέσω της λειτουργίας του δικτύου συσκευών EDT/POS στις ΔΟΥ, [...]. Για λόγους πληρότητας σημειώνεται ότι η προηγούμενη απόφαση του 2013 είχε σχεδόν τις ίδιες ως άνω προβλέψεις, ενώ καθόριζε 29 φορείς είσπραξης μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν οι 18 αντίστοιχοι φορείς της απόφασης του 2017 και επιπλέον 10 τραπεζικά ιδρύματα¹²⁵, καθώς και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος Α.Τ.Ε. που όμως στην πλειονότητά τους απορροφήθηκαν από τα εναπομείναντα στη μεταγενέστερη απόφαση τραπεζικά ιδρύματα.

99. Ως εκ τούτου, εκ των ανωτέρω εκτεθέντων γίνεται σαφές ότι η απόφαση ορισμού φορέων είσπραξης δημοσίων εσόδων δεν εναπόκειται ούτε στη ΔΙΑΣ ούτε και στις καταγγελλόμενες τράπεζες, αλλά συνιστά απόφαση κρατικού φορέα. Όπως μάλιστα διευκρινίζει η ΔΙΑΣ, «[σ]την ΑΑΔΕ γίνονται δεκτές οι κάρτες έκδοσης ΠΥΠ που έχουν προσχωρήσει στην σχετική [ήτοι την από 13.7.2017] απόφαση σύμφωνα με τις απαιτήσεις της απόφασης»¹²⁶.
100. [...] ¹²⁷ [...] ¹²⁸, [...].

IV.2.3.3 Συνεργασία με τις λοιπές επιχειρήσεις ([...] και [...])

101. Σύμφωνα με τη ΔΙΑΣ¹²⁹, η εξυπηρέτηση των οργανισμών [...] και [...] βασίζεται στις παρακάτω συμβάσεις:
- (i) [...]
  - (ii) [...]
  - (iii) [...]
  - (iv) [...]
  - (v) [...]
  - (vi) [...]
  - (vii) [...]
- [...].
102. Όπως διευκρινίζει η ΔΙΑΣ¹³⁰, στους οργανισμούς [...] και [...] γίνονται δεκτές οι κάρτες έκδοσης όλων των ΠΥΠ. Δεν υπάρχει τεχνικός περιορισμός της ΔΙΑΣ για τον περιορισμό της αποδοχής κάρτας κάποιου ΠΥΠ. Όπως μάλιστα προσθέτει για την περίπτωση του [...]: «Στον [...] γίνονται δεκτές οι κάρτες όλων των ΠΥΠ και αυτό η ΔΙΑΣ το γνωρίζει από τη σχετική παραμετροποίηση του συστήματος αφού [...] για τον [...] δεν υπάρχει συμβατική σχέση ΔΙΑΣ-[...]».

IV.2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

103. Με βάση τα ανωτέρω λεχθέντα ως προς την καταγγελλόμενη πρακτική από την VIVA που αφορά στην μη αποδοχή της κάρτας Viva Wallet Mastercard από τα φυσικά και ηλεκτρονικά POS της ΔΙΑΣ, συνάγεται καταρχάς ότι οι συναλλαγές που η εν λόγω πρακτική αφορά περιορίζονται στις πληρωμές έναντι των

¹²⁵ Πρόκειται για τα ιδρύματα: ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, MILLENIUM BANK A.E., NEA PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ A.E., ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ A.E., BANK OF AMERICA N.A., CITIBANK INTERNATIONAL PLC, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.

¹²⁶ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 υποβολή στοιχείων της ΔΙΑΣ.

¹²⁷ Η εν λόγω επιστολή απεστάλη με το από 2.8.2018 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με θέμα [...].

¹²⁸ Πρόκειται για τις προαναφερθείσες κατηγορίες πληρωμών.

¹²⁹ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 επιστολή της ΔΙΑΣ προς τη ΓΔΑ.

¹³⁰ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 3072/13.4.2023 επιστολή της ΔΙΑΣ προς τη ΓΔΑ.

οργανισμών [...] και την [...]. Ωστόσο, και ειδικά ως προς την [...], ως ήδη έχει αναφερθεί, η απόφαση επί των εκδοτών καρτών με τις οποίες δύνανται να πραγματοποιούνται συναλλαγές με την εν λόγω αρχή αποτελεί κρατική ρύθμιση. Ως προς δε τους οργανισμούς [...] και [...], η επιλογή των συνεργαζόμενων εκδοτών καρτών πραγματοποιείται από τους ίδιους τους οργανισμούς και τις συνεργαζόμενες με αυτούς εκκαθαρίστριες επιχειρήσεις. Μάλιστα, κατά τη σχετική αναφορά της ΔΙΑΣ, στους οργανισμούς [...] και [...] γίνονται δεκτές οι κάρτες έκδοσης όλων των ΠΥΠ, χωρίς να υπάρχει κάποιος τεχνικός περιορισμός της ΔΙΑΣ για τον περιορισμό της αποδοχής κάρτας κάποιου ΠΥΠ.

104. Περαιτέρω, αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την μελέτη και επεξεργασία του συλλεχθέντος υλικού στο πλαίσιο της έρευνας της Υπηρεσίας, δεν εντοπίστηκαν στοιχεία που να καταδεικνύουν κάποια συνεννόηση μεταξύ της ΔΙΑΣ και των καταγγελλόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων με αντικείμενο τον αποκλεισμό της κάρτας VIVA Wallet Debit Mastercard από τις συναλλαγές με επιχειρήσεις στις οποίες η ΔΙΑΣ παρέχει υπηρεσίες POS provision and management ή e-commerce acceptance services.
105. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, κατά τη σχετική ανάλυση που προηγήθηκε, η δραστηριοποίηση της ΔΙΑΣ τόσο στην αγορά της παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης και συντήρησης POS (POS provision and management) όσο και στην αγορά παροχής υπηρεσιών e-commerce acceptance services εκτιμάται εξαιρετικά περιορισμένη. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε, η VIVA δραστηριοποιείται τόσο στην αγορά POS provision and management όσο και στην ευρύτερη αγορά αποδοχής καρτών με τις ειδικότερες υπο-αγορές των υπηρεσιών αποδοχής καρτών μέσω φυσικών τερματικών POS και μέσω ηλεκτρονικών συναλλαγών, ενώ η ίδια δύνανται να παρέχει με ίδια μέσα (in-house) στους συνεργαζόμενους πελάτες της και τις υπηρεσίες e-commerce acceptance services. Το μερίδιο αγοράς μάλιστα της καταγγέλλουσας κατά τα τελευταία έτη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (ήτοι τα έτη 2020 και 2021) στις αγορές POS provision and management και αποδοχής καρτών, ως αναφέρθηκε, δείχνει ανοδική πορεία.
106. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι ανοδική δείχνει να είναι η πορεία της καταγγέλλουσας και στην αγορά έκδοσης χρεωστικών καρτών¹³¹. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με στοιχεία που η VIVA έχει θέσει υπόψη της Υπηρεσίας¹³², ο αριθμός των ενεργών καρτών VIVA Wallet Debit Mastercard μεταξύ των ετών 2018 – 2022 έχει σχεδόν [...] ¹³³, ενώ ενδεικτικά αναφέρεται ότι το μερίδιο αγοράς της VIVA Wallet Debit Mastercard επί του συνόλου των χρεωστικών καρτών που έχουν εκδοθεί από εγχώριους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών, όπως μετράται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κατά το διάστημα των ετών 2018-2022, φαίνεται μεν να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (0-5%), αλλά εμφανίζεται [...] το 2022 σε σχέση με το 2018. Οι σχετικοί υπολογισμοί παρατίθενται στο Παράρτημα 3 της παρούσης. Άλλωστε, όπως η ίδια η VIVA αναφέρει στην καταγγελία της, αποτελεί ταχέως αναπτυσσόμενο ανταγωνιστή των τραπεζών.

IV.3 ΑΡΝΗΣΗ ΤΗΣ CARDLINK ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ VIVA ΩΣ ΠΑΡΟΧΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ (ACQUIRER) ΓΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΤΕΡΜΑΤΙΚΩΝ POS ΤΗΣ CARDLINK

IV.3.1 ΤΑ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

107. Σύμφωνα με την καταγγελία¹³⁴, η Cardlink προμηθεύει τερματικά POS στους εμπόρους είτε στο πλαίσιο σχετικής μεταξύ τους σύμβασης είτε για λογαριασμό μίας από τις καταγγελλόμενες τράπεζες, στο πλαίσιο σχετικής σύμβασης μεταξύ της Cardlink και της τράπεζας, προς εξυπηρέτηση των εμπόρων που έχουν επιλέξει ως παρόχους υπηρεσιών αποδοχής καρτών μία εκ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Όπως η

¹³¹ Ως προς την οριοθέτηση της αγοράς, βλ. ενδεικτικά υπ' αριθ. 592/2014 απόφαση ΕΑ.

¹³² Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA.

¹³³ Συγκεκριμένα, το 2018 ο αριθμός των ενεργών καρτών ήταν ίσος με [...], ενώ το 2022 με [...].

¹³⁴ Βλ. παρ. 110-113 της καταγγελίας.

καταγγέλλουσα διευκρινίζει, το τερματικό POS που τοποθετείται από την Cardlink στις εμπορικές επιχειρήσεις, στο πλαίσιο της παροχής των ως άνω υπηρεσιών, μπορεί να συνδέεται είτε μόνο με έναν εκκαθαριστή είτε με περισσότερους, κατ' επιλογή του εμπόρου, ενώ η εταιρεία διατηρεί το ίδιο τερματικό POS στον έμπορο, που επιλέγει, κατά τη διάρκεια της συνεργασίας του με την Cardlink, να μεταβάλει τον πάροχο υπηρεσιών αποδοχής καρτών.

108. Κατά τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία, ήδη από το έτος 2014 η Cardlink αρνήθηκε να συνεργαστεί με τη VIVA, ώστε ο έμπορος που διαθέτει τερματικό της Cardlink να μη δύναται να συμβληθεί με τη VIVA ως πάροχο υπηρεσιών αποδοχής καρτών. Αναλυτικότερα και όπως αναφέρεται από την καταγγέλλουσα, πραγματοποιήθηκαν δύο συναντήσεις μεταξύ στελεχών της VIVA και στελεχών της Cardlink, και συγκεκριμένα [...], η πρώτη στις 05.12.2014 στα γραφεία της VIVA και η δεύτερη στις 21.12.2015, που είχαν σαν αντικείμενο την έναρξη συνεργασίας μεταξύ των δύο εταιρειών¹³⁵. Παρόλα αυτά, και οι δύο σχετικές συναντήσεις απέβησαν άκαρπες κατά τα αναφερόμενα στην καταγγελία, «λόγω αδικαιολόγητης άρνησης και κωλυσιεργίας της Cardlink». Όπως μάλιστα διευκρινίζει η καταγγέλλουσα σε σχετική υποβολή στοιχείων¹³⁶: «Ουδένα λόγο δικαιολογητικό της άρνησής της επικαλέσθηκε η Cardlink στις δύο συναντήσεις που έγιναν με στελέχη της εταιρίας μας. Απλώς, αρνήθηκε, άνευ ετέρου τινός».
109. Η ανωτέρω πρακτική έχει κατά την VIVA ως στόχο και αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της περαιτέρω ανάπτυξης της στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, προς όφελος των καταγγελλόμενων τραπεζών, καθώς ο έμπορος - κάτοχος του POS αποτρέπεται να συμβληθεί με τη VIVA ως αποδέκτρια εταιρεία (acquirer) τόσο για τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται μέσω των τερματικών POS της Cardlink, όσο και εν γένει, ενώ περαιτέρω επηρεάζει εμμέσως και την ανταγωνιστική θέση της VIVA στην αγορά παροχής υπηρεσιών εμπορικού δικτύου συναλλαγών, στην οποία τελεί σε σχέση ανταγωνισμού με την Cardlink. Η άρνηση αυτή, που έλαβε χώρα κατά τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία «(τουλάχιστον) με την αποδοχή των καταγγελλόμενων τραπεζών»¹³⁷, συνιστά όπως και οι λοιπές καταγγελλόμενες πρακτικές, το μέσο προκειμένου να αποθαρρυνθούν οι πελάτες των καταγγελλόμενων τραπεζών από τη διανομή ανταγωνιστικών προϊόντων, εν προκειμένω οι έμποροι- κάτοχοι POS της Cardlink από την προμήθεια υπηρεσιών acquirer από την VIVA.
110. Η ανωτέρω πρακτική είτε μεμονωμένα είτε ως μέρος ενός πλέγματος παράνομων πρακτικών που υιοθέτησαν από κοινού τα καταγγελλόμενα μέρη, έχει κατά την καταγγέλλουσα ως σκοπό και αντικείμενο τον εκτοπισμό της VIVA από τις σχετικές υπηρεσίες. Περαιτέρω δε, κατά τον ισχυρισμό της καταγγέλλουσας, η συμπεριφορά της Cardlink, συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης με τη μορφή άρνησης συνδιαλλαγής με

¹³⁵ Σύμφωνα με σχετικές διευκρινίσεις της καταγγέλλουσας δεν τηρήθηκαν πρακτικά κατά τις ως άνω συναντήσεις «ούτε βέβαια ελήφθη κάποια απόφαση καθ' όσον σε οποιαδήποτε πρόταση συνεργασίας της Εταιρίας μας η στάση της Cardlink ήταν αρνητική, φανερώνοντας έτσι την απουσία οποιασδήποτε πρόθεσης συνεργασίας από την πλευρά της Cardlink» (βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων της VIVA).

¹³⁶ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA.

¹³⁷ Ως προς την αναφορά περί άρνησης της Cardlink να συναλλαχθεί με την VIVA με την αποδοχή ή/και κατόπιν συνεννόησης με τις καταγγελλόμενες τράπεζες, η VIVA σε υποβολή στοιχείων διευκρινίζει: «(α) Η Cardlink, κατά την 05.12.2014, όταν και πραγματοποιήθηκε η πρώτη άκαρπη συνάντηση με την εταιρία μας, ήταν κοινή θυγατρική, των τραπεζών Alpha και Eurobank, αφού έκαστη των δύο τραπεζών συμμετείχαν στο μετοχικό της κεφάλαιο κατά ποσοστό [...]%. Αποτελούσε, συνεπώς, μία επιχείρηση με τις άνω τράπεζες, ώστε ο ισχυρισμός μας περί τουλάχιστον αποδοχής να είναι αποδεδειγμένος. (β) Εξ ετέρου ο καταλογισμός της ευθύνης για παραβάσεις των άρθρ. 1 και 2 ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΕΕ για τη συμπεριφορά μιας εταιρίας σε άλλη εταιρία δεν συντρέχει μόνο στην περίπτωση που η δεύτερη εταιρία ελέγχει την πρώτη (ΔικΕΕ, C-882/19 – Sumal, διατακτικό). Εν προκειμένω, η Cardlink, ούσα επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση, συνεργάζεται με τις καταγγελλόμενες τράπεζες. Το επιχειρηματικό συμφέρον της κείται προς την κατεύθυνση της σύναψης συμβατικών σχέσεων με την εταιρία μας. Η άρνησή της βαίνει, συνεπώς, εις βάρος των συμφερόντων της. Οι μόνες που ωφελούνται από την άρνηση αυτή είναι οι καταγγελλόμενες τράπεζες, αφού ο έμπορος, κάτοχος POS της Cardlink, που συνεργάζεται με αυτές αποτρέπεται να συνεργασθεί με εμάς ως acquirer. Συνεπώς, με τον αποκλεισμό μας από τα POS της Cardlink, οι καταγγελλόμενες τράπεζες απαλλάσσονται από τον ανταγωνισμό μας. Έτσι με τους κανόνες της λογικής, εξηγείται ο ισχυρισμός μας περί “τουλάχιστον” αποδοχής» (βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA).

τη VIVA με την οποία τελεί σε ανταγωνιστική θέση. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην καταγγελία, «το εμπορικό δίκτυο συναλλαγών της Cardlink συνιστά υπηρεσία που αντικειμενικά χρειάζεται η VIVA για να δραστηριοποιηθεί αποτελεσματικά στην αγορά παροχής υπηρεσιών *acquiring*, η άρνηση δε της Cardlink, η οποία είναι αδικαιολόγητη και ουδέν άξιο προστασίας συμφέρον της εξυπηρετεί, δύναται να οδηγήσει στον εξοβελισμό της VIVA από την οικεία αγορά και ενέχει συνακόλουθα τον κίνδυνο να εξαλειφθεί ο ανταγωνισμός στην προαναφερόμενη αγορά, υπέρ των καταγγελλόμενων τραπεζών. Η άρνηση αυτή συνιστά το μέσο προκειμένου να αποθαρρυνθεί ο έμπορος, κάτοχος POS της Cardlink, από την προμήθεια υπηρεσιών *acquirer* από την VIVA». Μάλιστα, όπως επισημαίνει η καταγγέλλουσα σε υποβολή στοιχείων¹³⁸, ο αποκλεισμός της από το σύστημα της Cardlink¹³⁹ απέτρεψε τους εμπόρους που διατηρούσαν POS της Cardlink να συνεργασθούν με την VIVA, με συνέπεια την απώλεια σημαντικών εσόδων για την εταιρεία¹⁴⁰, και την περιέλευση αυτής «σε δυσμενή θέση στον ανταγωνισμό έναντι των καταγγελλόμενων τραπεζών»¹⁴¹.

IV.3.2 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

111. Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω αναφερόμενα, η VIVA ουσιαστικά καταγγέλλει τον αποκλεισμό της ως πάροχο υπηρεσιών αποδοχής καρτών από τα POS της Cardlink, υπηρεσία που όπως αναφέρει αντικειμενικά χρειάζεται προκειμένου να δραστηριοποιηθεί στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών (*acquiring*).

IV.3.2.1 Ως προς την δραστηριοποίηση των καταγγελλόμενων μερών

112. Στο συγκεκριμένο σημείο υπενθυμίζεται ότι, ως εκτέθηκε και ανωτέρω, η VIVA δραστηριοποιείται στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών αλλά και στην ανάντη αγορά παροχής υπηρεσιών POS *provision and management*¹⁴². Και οι δύο ως άνω αγορές έχουν αναλυθεί εκτενώς σε προηγούμενη ενότητα της παρούσης¹⁴³.
113. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην αγορά των POS *provision and management* η VIVA φαίνεται να έχει ξεκινήσει να δραστηριοποιείται από τον Ιούνιο του 2015¹⁴⁴, κερδίζοντας κατά τα ανωτέρω αναφερθέντα σε όρους μεριδίου αγοράς, καθώς το μερίδιό της εμφανίζεται αυξημένο τα έτη 2020 και 2021 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Στην εν λόγω αγορά ωστόσο πρώτη θέση κατέχει η Cardlink το μερίδιο της οποίας κυμαίνεται στο εύρος του 45-55% το 2016, 35%-45% κατά τα έτη 2017-2018 και 25%-35% τα επόμενα έως το 2021 έτη για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Σε μία προσπάθεια εκτίμησης του μεριδίου της Cardlink για τα προηγούμενα έτη 2014 και 2015, λαμβάνοντας υπόψη και τις χρονικές αναφορές της καταγγελίας προκύπτει ότι το μερίδιο της εταιρείας κυμαίνεται στο εύρος 40-50%¹⁴⁵.
114. Παράλληλα, ως ήδη έχει αναφερθεί η VIVA παρέχει υπηρεσίες αποδοχής καρτών. Στην ευρύτερη αγορά της αποδοχής καρτών ως αναπτύχθηκε ανωτέρω ο κύριος όγκος δραστηριοποίησης κατά την περίοδο από το 2016 έως και το πρώτο ενιάμηνο του 2021, αντιστοιχεί κυρίως στις τέσσερις συστημικές τράπεζες και εν συνεχεία στους διάδοχους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών με το μερίδιο της VIVA να ανεβαίνει από το εύρος 0-5% σε 5-10% κατά την τριετία 2019-2021. Η ίδια εικόνα εμφανίζεται στην υπο-αγορά αποδοχής

¹³⁸ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων της VIVA.

¹³⁹ Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην καταγγελία, η άρνηση συνεργασίας της Cardlink με την VIVA έλαβε χώρα καταρχήν στο τέλος του 2014 – αρχές 2015 όπου έλαβαν χώρα δύο συναντήσεις μεταξύ των εταιρειών για ενδεχόμενη συνεργασία οι οποίες όμως απέβησαν άκαρπες.

¹⁴⁰ Η καταγγέλλουσα ωστόσο διευκρινίζει στην υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων ότι δεν είναι εύκολη η ποσοτικοποίηση της απώλειας των εσόδων της εταιρείας.

¹⁴¹ Βλ. σχετ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 υποβολή στοιχείων της VIVA.

¹⁴² Βλ. και παρ. 7 της καταγγελίας της VIVA.

¹⁴³ Βλ. σχετ. Ενότητα IV.2.2.1.

¹⁴⁴ Βλ. σχετ. τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας της χρήσης 1.1.2015-31.12.2015 (σελ. 5 και 7).

¹⁴⁵ Αναλυτικότερα, με βάση τον αριθμό των τερματικών, όπως αποτυπώνεται στις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας και το σύνολο των τερματικών στην ελληνική επικράτεια, όπως εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (βλ. σύνδεσμο <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/PSS/PSS.A.GR.S102.I00.I200.NT.X0.20.Z0Z.Z>) προκύπτει ότι η Cardlink είχε μερίδιο αγοράς το 2014 περί του [35-45]% και το 2015 του [45-55]%.

καρτών μέσω POS, όπου το μερίδιο της VIVA ανεβαίνει στο εύρος 5-10% κατά το α' ενιάμηνο του 2021, ενώ στην αγορά του e-commerce merchant acquiring το μερίδιο αγοράς της VIVA εμφανίζεται αυξημένο σε επίπεδο εύρους 15-25%, το οποίο και την κατατάσσει στις πρώτες θέσεις.

IV.3.2.2 ΕΥΡΗΜΑΤΑ

115. Η έρευνα της Υπηρεσίας δεν ανέδειξε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η άρνηση συναλλαγής της Cardlink με τη VIVA κατά τα έτη 2014 και 2015 ήταν αποτέλεσμα συνεννόησης μεταξύ των καταγγελλόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων και της Cardlink.
116. Για λόγους πληρότητας, σημειώνεται ότι η έρευνα ανέδειξε τα ακόλουθα συναφή στοιχεία: Από εσωτερική επικοινωνία της [...] το Νοέμβριο του 2018¹⁴⁶, προκύπτει ότι κατά την συνάντηση της εν λόγω [...] και της Cardlink που πραγματοποιήθηκε στις 21.11.2018 συζητήθηκε το ευρύτερο πλαίσιο της συνεργασίας τους, ενόψει διαφαινόμενης τροποποίησης [...] ¹⁴⁷. Από τα βασικά σημεία συζήτησης που καταγράφονται στη συγκεκριμένη επικοινωνία προκύπτει ότι, [...] ¹⁴⁸, υπάρχει προβληματισμός σχετικά με την συνεργασία με άλλους acquirers συμπεριλαμβανομένης της καταγγελλόμενης [...] και της καταγγέλλουσας VIVA. Συγκεκριμένα, στην επικοινωνία καταγράφεται ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα: «*Viva και λοιποί acquirers*- [...]». Λίγες ημέρες αργότερα, στις 13.12.2018 και σε συνέχεια της ως άνω επικοινωνίας, σε ηλεκτρονικό μήνυμα μεταξύ στελεχών [...] ¹⁴⁹ αναφέρεται σχετικά: «[...]».
117. Ωστόσο όμως, όπως διαφαίνεται από μεταγενέστερη εσωτερική επικοινωνία της Cardlink, η τελευταία αξιολογεί ότι είναι προς το συμφέρον τόσο της ίδιας όσο και των συνεργαζόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων, στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών POS Provision and Management, η εδραίωση των αντισυμβαλλόμενων εκκαθαριστριών επιχειρήσεων με συγκεκριμένη αναφορά σε έναρξη συνεργασίας με τη VIVA. Αναλυτικότερα, στο από 22.1.2019 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου καταγράφεται ¹⁵⁰: «[...]».
118. Αξίζει να σημειωθεί μάλιστα ότι από τα διαλαμβανόμενα στο πλαίσιο της ως άνω επικοινωνίας προκύπτει ότι η ίδια η VIVA [...]. Συγκεκριμένα, στη συνέχεια του ως άνω ηλεκτρονικού μηνύματος αναφέρεται: «3. [...]». Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι από την από 22.1.2019 εσωτερική επικοινωνία της Cardlink διαφαίνεται αφενός μία συνεργασία μεταξύ των τραπεζών και της καταγγέλλουσας και αφετέρου μία προσπάθεια από μέρος της Cardlink να αντιδράσει στις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχεται από την VIVA «έστω χαλώντας “δεσμεύσεις”» της με τις τράπεζες.

IV.3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

119. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα, η έρευνα της Υπηρεσίας δεν ανέδειξε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η άρνηση συναλλαγής της Cardlink με τη VIVA ήταν αποτέλεσμα συνεννόησης μεταξύ των καταγγελλόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων και της Cardlink.
120. Περαιτέρω, αξίζει να σημειωθεί ως προς μία ενδεχόμενη προσπάθεια αποκλεισμού της VIVA από την πλευρά της Cardlink είτε στο πλαίσιο αποκλειστικής της συνεργασίας με [...] τράπεζες είτε ως μεμονωμένη στρατηγική αποκλεισμού της VIVA, ότι ως αποτυπώθηκε ανωτέρω, η ίδια η Cardlink σε εσωτερική της επικοινωνία ¹⁵¹ φαίνεται να μην καταλήγει στην υιοθέτηση μίας τέτοιας εμπορικής πολιτικής, προβάλλοντας επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ της συνεργασίας με τη VIVA τόσο από την πλευρά της Cardlink όσο και των εκκαθαριστριών τραπεζών.

¹⁴⁶ [...]

¹⁴⁷ Παράλληλα, από την εν λόγω επικοινωνία διαφαίνεται και [...]

¹⁴⁸ Καθώς καταγράφεται [...].

¹⁴⁹ Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με θέμα [...].

¹⁵⁰ Το εν λόγω μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με ημερομηνία [...].

¹⁵¹ Βλ. ανωτέρω το από 22.1.2019 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

121. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι οι όποιες ενέργειες των καταγγελλόμενων μερών δεν φαίνεται να οδήγησαν σε συρρίκνωση των μεριδίων της VIVA, τόσο στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών, όσο και στην αγορά POS provision and management. Τουναντίον, όπως αποτυπώθηκε και ανωτέρω, υπάρχει μία διαφαινόμενη τάση αύξησης των μεριδίων της καταγγέλλουσας στις εν λόγω αγορές.

V. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

V.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

V.1.1 ΓΕΝΙΚΑ

122. Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καταγγελίες περί ζητημάτων που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΑ με βάση τις διατάξεις του νόμου αυτού τίθενται στο αρχείο της ΓΔΑ με πράξη του Προέδρου της ΕΑ¹⁵², ύστερα από εισήγηση της ΓΔΑ. Εάν η καταγγελία εμπίπτει στις αρμοδιότητες άλλης ανεξάρτητης ή διοικητικής ή δικαστικής αρχής η ΕΑ οφείλει να τη διαβιβάσει αρμοδίως.
123. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, προφανώς αβάσιμες καταγγελίες για παραβάσεις των άρθρων 1 παρ. 1 και/ ή 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, τίθενται στο αρχείο της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, με πράξη του Προέδρου της ΕΑ, ύστερα από εισήγηση της ΓΔΑ, χωρίς συζήτηση. Στην έννοια της προφανώς αβάσιμης καταγγελίας υπάγεται, τόσο η νόμω αβάσιμη καταγγελία, ήτοι η καταγγελία της οποίας τα πραγματικά περιστατικά δεν πληρούν τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, όσο και η ουσία αβάσιμη καταγγελία, ήτοι η καταγγελία, η οποία προφανώς, δηλαδή χωρίς να απαιτείται ειδικότερη εξέταση ή έλεγχος, είναι απορριπτέα, διότι τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά δεν προκύπτουν ως αληθή. Ως εκ τούτου, προφανώς αβάσιμη καταγγελία κατά την έννοια του άρθρου 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011 δεν χρήζει συζήτησης ενώπιον της ΕΑ.
124. Εξάλλου, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 36 παρ. 4 του Ν. 3959/2011, εάν από την αξιολόγηση των στοιχείων και των ισχυρισμών που περιλαμβάνονται στην καταγγελία δεν προκύπτουν ενδείξεις παράβασης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011, καθώς και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, η υπό κρίση καταγγελία λογίζεται ως προφανώς αβάσιμη, τηρουμένης της διαδικασίας του άρθρου 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011.
125. Επισημαίνεται, επιπλέον, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της ΕΑ για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2, καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του. Συναφώς, σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, το βάρος απόδειξης της καταγγελλόμενης παράβασης εναπόκειται στον καταγγέλλοντα¹⁵³.
126. Επίσης, όπως έχει κριθεί νομολογιακά, οσάκις μια καταγγελία δεν είναι σε θέση να αποδείξει τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς, είναι δυνατόν να απορριφθεί εξ αυτού του λόγου, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερη διερεύνηση εκ μέρους της Αρχής Ανταγωνισμού¹⁵⁴. Και τούτο, καθώς, κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, η Αρχή Ανταγωνισμού υποχρεούται μεν να εξετάζει προσεκτικά το σύνολο των πραγματικών και νομικών στοιχείων που γνωστοποιούν οι καταγγέλλοντες, αλλά δεν είναι υποχρεωμένη να διερευνά όλες

¹⁵² Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 5 της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 955/15.2.2024 Απόφασης της Προέδρου της ΕΑ (ΦΕΚ 1289/Β'/26.02.2024), η εξουσιοδότηση για την υπογραφή πράξεων για τη θέση καταγγελιών στο αρχείο λόγω αναρμοδιότητας ή ως προφανώς αβάσιμες σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37 του Ν. 3959/2011 παρέχεται στην Αντιπρόεδρο της ΕΑ.

¹⁵³ Βλ. ενδεικτικά C-56/12P, EFIM κατά Επιτροπής, σκ. 71-72

¹⁵⁴ Βλ. σχετικά C-298/83, CICCE κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 21-25 και T- 198/98, Micro Leader κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 32-39.

τις καταγγελίες που της υποβάλλονται¹⁵⁵. Σε περίπτωση απόρριψης καταγγελίας πρέπει να εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους η Αρχή Ανταγωνισμού, μετά από προσεκτική εξέταση των στοιχείων που της υποβλήθηκαν από τον καταγγέλλοντα αποφάσισε να μην κινήσει ή να μην συνεχίσει τη διαδικασία έρευνας, στο πλαίσιο του δικαιώματός της να ορίζει βαθμούς προτεραιότητας κατά την εξέταση των υποθέσεων, των οποίων έχει επιληφθεί¹⁵⁶.

127. Περαιτέρω, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι οι πληροφορίες τις οποίες επικαλείται ο καταγγέλλων πρέπει να είναι συγκεκριμένες, να στοιχειοθετούν τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία επικαλούνται και να υποδεικνύουν μια πιθανή παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού¹⁵⁷. Σύμφωνα δε με τη νομολογία, η ΕΑ δύναται να αξιολογεί την αποδεικτική ισχύ των προσκομιζόμενων στοιχείων και μεμονωμένα¹⁵⁸. Εξάλλου, αντικείμενο απόδειξης δεν αποτελούν όλοι οι ισχυρισμοί, τα πραγματικά περιστατικά τα οποία σχετίζονται με την υπόθεση ή τα γεγονότα, τα οποία θεμελιώνουν απλώς επιχειρήματα, αλλά μόνο αυτά τα οποία ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της υπόθεσης¹⁵⁹. Συναφώς, η ΕΑ δεν είναι υποχρεωμένη να τοποθετείται και να αποφαινεται επί όλων των επιχειρημάτων που προβάλλονται από τους καταγγέλλοντες προς υποστήριξη της καταγγελίας τους. Χρειάζεται να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά και τις αιτιολογικές σκέψεις που έχουν αποφασιστική σημασία στο πλαίσιο της εκάστοτε απόφασης¹⁶⁰.

V.1.2 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011

128. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 (όπως επίσης και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ), απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και ιδίως εκείνες, οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.
129. Προϋποθέσεις εφαρμογής της συγκεκριμένης διάταξης είναι: α) η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων και β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο περιορισμός, η παρακώλυση ή η νόθευση του ανταγωνισμού. Αντίστοιχες είναι και οι βασικές προϋποθέσεις που τάσσονται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ.
130. Κατά συνέπεια, προκειμένου να αξιολογηθεί αν συντρέχει παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, θα πρέπει να διερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων στην υπό κρίση υπόθεση.

V.1.2.1 Ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

¹⁵⁵ Βλ. ενδεικτικά T-24/90, Automec κατά Επιτροπής, σκ. 79, T-189/95, T-36/96 και T-123/96 SGA κατά Επιτροπής, σκ. 53 και T- 575/93, Koelman κατά Επιτροπής, σκ. 39 (η οποία επιβεβαιώθηκε από το ΔΕΕ, υπόθ. C-59/96P) καθώς και C-119/97P, Union française de l'express κα. κατά Επιτροπής, σκ. 8. Βλ. επίσης ενδεικτικά L. O. Blanco, EC Competition Law Procedure, 2^η έκδοση 2006, σελ. 486 με παραπομπές στην σχετική νομολογία. Συναφώς, παγίως κρίνεται ότι οι καταγγέλλοντες δεν μπορούν να υποχρεώσουν την Αρχή Ανταγωνισμού να λάβει οριστική απόφαση σχετικά με τη διαπίστωση ή μη παράβασης σε συγκεκριμένη υπόθεση, ούτε είναι υποχρεωμένη να συνεχίσει τη διαδικασία διερεύνησης της υπόθεσης, άνευ ετέρου, μέχρι την έκδοση τέτοιας οριστικής απόφασης. Βλ. σχετικά T- 110/95 International Express Carriers Conference κατά Επιτροπής σκ. 46-59 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

¹⁵⁶ Βλ. T-24-90 Automec κατά Επιτροπής, σκ. 80. Σχετικά με τη διακριτική ευχέρεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε αντίστοιχες υποθέσεις και τα όρια του δικαστικού ελέγχου βλ. επίσης ενδεικτικά T- 193/02 Laurent Piau κατά Επιτροπής, σκ. 80-81 και T-189/95, T-36/96 και T-123/96 SGA κατά Επιτροπής, σκ. 41.

¹⁵⁷ Βλ. C-56/12 P EFIM κατά Επιτροπής, σκ. 71-72 και T-192/07 Comité de défense delaviticulturecharentaise, σκ. 74.

¹⁵⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ T-699/14, ToppsEuropeLtd κατά Επιτροπής, σκ. 52.

¹⁵⁹ Πρβλ. ΣτΕ 1363/2002, 750/2007.

¹⁶⁰ Βλ. μεταξύ άλλων, ΠΕΚ T-114/92, BEMIM κατά Επιτροπής, σκ. 41.

V.1.2.1.1 Η έννοια της επιχείρησης

131. Ως «επιχείρηση», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του¹⁶¹. Ειδικότερα, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα. Ως «οικονομική δραστηριότητα» νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά¹⁶². Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια¹⁶³. Τέλος, δεν ενδιαφέρει από την άποψη του δικαίου του ανταγωνισμού εάν ο υπό αξιολόγηση φορέας έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα ή μη, ούτε εάν επιδιώκονται από τους καταστατικούς σκοπούς του οικονομικοί στόχοι παράλληλα προς την επίτευξη άλλων στόχων ως λ.χ. κοινωνικών¹⁶⁴.

V.1.2.1.2 Η ύπαρξη συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής**α) Η έννοια της «συμφωνίας»**

132. Για την εφαρμογή των άρθρων 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 καθώς και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ απαιτείται η ύπαρξη συμφωνίας που περιορίζει τον ανταγωνισμό, μεταξύ δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων οικονομικά επιχειρήσεων.
133. Για να υφίσταται «συμφωνία» μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ρητά ή σιωπηρά να εγκρίνουν από κοινού ένα σχέδιο που περιορίζει ή μπορεί να περιορίσει την κοινή ελευθερία τους, καθορίζοντας μεταξύ τους τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Αρκεί, δηλαδή, οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο¹⁶⁵. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, κάθε φορά που επιχειρήσεις εκφράζουν κοινή βούληση προς επίτευξη επιδιωκόμενων τιμών ή επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων ή κατανομής αγορών/ πελατείας¹⁶⁶.
134. Τόσο το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011, όσο και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ καλύπτουν όλες τις συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν διαχωρίζουν μεταξύ συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο οικονομικό επίπεδο (οριζόντιες) ή μεταξύ επιχειρήσεων που δρουν σε διαφορετικό οικονομικό επίπεδο (κάθετες).
135. Για τη στοιχειοθέτηση «συμφωνίας» υπό την έννοια του άρθρου του 1 Ν. 3959/2011 είναι αδιάφορος ο τρόπος με τον οποίο εξωτερικεύεται η κατά τα ανωτέρω κοινή βούληση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα της διασταλτικής ερμηνείας του όρου, μια συμφωνία μπορεί να είναι έγγραφη ή προφορική¹⁶⁷, υπογεγραμμένη ή ανυπόγραφη¹⁶⁸, ενώ ως συμφωνίες εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού έχουν κατά καιρούς κριθεί: συμφωνίες κυρίων (*gentlemen's agreements*)¹⁶⁹, άτυπες

¹⁶¹ Βλ. ΔΕΕ, C-41/90, *Hofner και Elser*, σκ. 21, C-55/96, *Job Centre II*, σκ. 21, C-180-184/98, *Pavlov*, σκ. 74, και C-218/00, *Cisal di Batistello Venanzio*, σκ. 22 και ΕΑ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, παρ.2.1, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 1026/2007, 1027/2007 και 1028/2007 αποφάσεις του, και 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102, η οποία επικυρώθηκε από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών με τις υπ' αριθ. 2821/2013 και 502/2013 αποφάσεις του.

¹⁶² Βλ. ΔΕΕ C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας*, σκ. 36.

¹⁶³ Βλ. ΕΑ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 102 και επ. και 376/V/2008, *ΙΚΑ/Τράπεζες*, παρ. 6.1.1.

¹⁶⁴ Απόφαση ΕΑ 210/III/2002, VII.β.ii..

¹⁶⁵ Βλ. ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 74, καθώς και την παρατιθέμενη σε αυτή εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹⁶⁶ Βλ. ΕΑ 563/VII/2013 σκ. 74, καθώς και την παρατιθέμενη σε αυτή εθνική και ενωσιακή νομολογία.

¹⁶⁷ Βλ. ΔΕΕ 28/77, *Terpa BV κατά Επιτροπής*.

¹⁶⁸ Βλ. *BP Kemi – DDSF*, απόφαση της Ε.Επ. της 05.09.1979, ΕΕ 1979 L286/32.

¹⁶⁹ Βλ. ΔΕΕ 41/69, *ACF Chemiefarma NV κατά Επιτροπής*.

συμφωνίες (*understandings*)¹⁷⁰, το καταστατικό ενός εμπορικού συνδέσμου¹⁷¹, καθώς και μη δεσμευτικές εμπορικές κατευθυντήριες γραμμές¹⁷². Για την ύπαρξη «συμφωνίας» είναι σημαντικό καθένα μέρος να αναλαμβάνει εκούσια να περιορίσει την ελευθερία του προς δράση σε σχέση με το άλλο, η διαπίστωση δε της συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών, μπορεί δε να εφαρμόζεται σε ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και σε επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε οριστική συμφωνία¹⁷³.

β) Η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής»

136. Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» αφορά μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων που, χωρίς να εξελιχθεί μέχρι την πραγματοποίηση μιας κατά κυριολεξία συμφωνίας, υποκαθιστά συνειδητά μια έμπρακτη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων σε βάρος των ανταγωνιστών τους¹⁷⁴.
137. Τα κριτήρια δε συντονισμού και συνεργασίας πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντίληψης που είναι συνυφασμένη με τις διατάξεις του ανταγωνισμού, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην αγορά¹⁷⁵. Αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει μεν το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται επιτηδείως στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, που δύναται είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά¹⁷⁶.
138. Οι περιπτώσεις συντονισμού της συμπεριφοράς μεταξύ επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 1 του Ν. 3959/2011 είναι εκείνες, στις οποίες τουλάχιστον μία από τις επιχειρήσεις δεσμεύεται να υιοθετήσει έναντι άλλης ορισμένη συμπεριφορά στην αγορά, ή κατόπιν επαφών μεταξύ τους διαλύεται ή τουλάχιστον περιορίζεται ουσιωδώς η αβεβαιότητα ως προς τη συμπεριφορά τους στην αγορά¹⁷⁷. Συνεπώς, ο συντονισμός μπορεί να αφορά τη συμπεριφορά τουλάχιστον ενός εκ των μερών στην αγορά. Δεν είναι απαραίτητο ο συντονισμός να είναι προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων¹⁷⁸. Επίσης, ο συντονισμός δεν πρέπει κατ' ανάγκην να είναι ρητά εκφρασμένος, αρκεί να είναι και σιωπηρός¹⁷⁹.

¹⁷⁰ Βλ. *SSI*, απόφαση της Ε.Επ. της 15.07.1982, ΕΕ 1982 L232/1.

¹⁷¹ Βλ. *Nuovo CEGAM*, απόφαση της Ε.Επ. της 30.03.1984, ΕΕ 1984 L99/29.

¹⁷² Βλ. *Anheuser-Busch – Scottish & Newcastle*, απόφαση της Ε.Επ. της 14.12.1999, ΕΕ 2000 L49/37.

¹⁷³ Βλ. σχετικά *Faull and Nikray*, *The EC Law of Competition* (2007), σελ. 195, επ. και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει, *A. Jones – B. Sufirin*, *EU Competition Law*, 4th Edition, σελ.142 και *E.A. 563/VII/2013* σκ. 75 και την εκεί παρατιθέμενη εθνική και ενωσιακή νομολογία).

¹⁷⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. 40/73 έως 48/73, 50/73 κλπ, *Suiker Unie κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1975, σελ. 507, σκ. 26 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II-1487, σκ. 211.

¹⁷⁵ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

¹⁷⁶ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-48/69, *ICI κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1972-1973, σελ. 99, σκ. 64, υποθ. 40/73 έως 48/73, 50/73 κλπ, *SuikerUnie κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1975, σελ. 507, σκ. 173 και 174, υποθ. C-7/95 P, *John Deere Ltd κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1998, σελ. I-3111, σκ. 86 και 87 και Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-9/99, *HFB Holding κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002, σελ. II-1487, σκ. 212, συνεκδ. υποθ. T-202/98 κλπ., *Tate & Lyle κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. II-2035, σκ. 56, υποθ. T-54/03, *Lafarge κατά Επιτροπής*, σκ. 461.

¹⁷⁷ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491, σκ.1849 και 1852 καθώς και συνεκδ. υποθ. T-202/98 κλπ., *Tate & Lyle κλπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2001, σελ. II-2035, σκ. 58 -60.

¹⁷⁸ Βλ. αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-453/99, *Courage κατά Crehan*, Συλλ. 2001, σελ. I-6297 και Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491, σκ. 3444.

¹⁷⁹ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, συνεκδ. υποθ. C-2/01 P και C-3/01 P, *Bundesverband der Arzneimittel-Importeure*, Συλλ. 2004, σελ. I-23, σκ. 102.

139. Η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» προϋποθέτει ύπαρξη επαφών χαρακτηριζόμενων από αμοιβαιότητα. Αυτή η προϋπόθεση της αμοιβαιότητας πληρούται οσάκις η εκ μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των μελλοντικών του προθέσεων ή της μελλοντικής του συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε από τον δεύτερο ή ο τελευταίος δεν εξέφρασε καμία επιφύλαξη ή αντίρρηση όταν ο ανταγωνιστής του γνωστοποίησε τις προθέσεις του¹⁸⁰. Για να στοιχειοθετηθεί, επομένως, εναρμονισμένη πρακτική δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ένας επιχειρηματίας ανέλαβε επισήμως δέσμευση έναντι ενός ή περισσότερων άλλων να υιοθετήσει την τάδε ή τη δείνα συμπεριφορά ή ότι οι ανταγωνιστές καθόρισαν από κοινού τη μελλοντική τους συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί ότι ένας επιχειρηματίας αποκαλύπτει τις μελλοντικές του προθέσεις ή τη συμπεριφορά του στην αγορά σε ανταγωνιστή όταν ο τελευταίος το ζητά ή τουλάχιστον το αποδέχεται¹⁸¹.
140. Η ύπαρξη μιας συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 στις περισσότερες περιπτώσεις μπορεί να συναχθεί, εκτός από συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία, όπως είναι τα πρακτικά μιας συνεδριάσεως ή η ομολογία μιας από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, τα οποία αποτελούν, κατά τα ανωτέρω, τις άμεσες αποδείξεις και από έναν ορισμένο αριθμό συμπτώσεων ή ενδείξεων που συνολικά θεωρούμενες μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλων στοιχείων, απόδειξη περί παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού¹⁸². Αλλωστε, γίνεται δεκτό ότι ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο μιας σύμπραξης μπορούν να συναχθούν, εμμέσως, από την παράλληλη συμπεριφορά των ενεχομένων επιχειρήσεων, αν από τις εξηγήσεις που παρέχουν οι τελευταίες δεν αποδεικνύεται άλλη εύλογη ερμηνεία της συμπεριφοράς αυτής¹⁸³.
141. Σε κάθε περίπτωση, ο ακριβής χαρακτηρισμός μιας οριζόντιας σύμπραξης ως «συμφωνίας» ή «εναρμονισμένης πρακτικής» σε ορισμένες οριακές περιπτώσεις δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, διότι πρόκειται για έννοιες που είναι ελαστικές και ενδέχεται να αλληλοκαλύπτονται. Κατά συνέπεια, μία σύμπραξη μπορεί να αποτελεί ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική»¹⁸⁴. Δεν είναι επομένως απαραίτητο να χαρακτηριστεί επακριβώς μία παράβαση ως προς καθεμία επιχείρηση και σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο ως «συμφωνία» ή «εναρμονισμένη πρακτική», εφόσον σε κάθε περίπτωση οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 καλύπτουν αμφότερες τις παραβάσεις.

V.1.2.2 Αντικείμενο ή αποτέλεσμα περιοριστικό του ανταγωνισμού

142. Προκειμένου να εμπίπτει μια συμφωνία, εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση ένωσης επιχειρήσεων στην απαγόρευση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 πρέπει να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της σχετικής αγοράς.
143. Από τη νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων προκύπτει ότι ορισμένα είδη συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, ώστε να μην απαιτείται εξέταση των αποτελεσμάτων τους. Η νομολογία αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι ορισμένες μορφές συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν να λογίζονται, ως εκ της φύσεώς τους, ως παραβλάπτουσες την ομαλή λειτουργία

¹⁸⁰ Βλ. ενδεικτικά απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, συνεκδ. υποθ. T-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491, σκ.1849.

¹⁸¹ Βλ. αποφάσεις Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T- 1/89, *Rhone Poulenc κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1991, σελ. II-867, σκ. 101-103, 113-115 και 121-123 και συνεκδ. υποθ. T-25/95 κλπ., *Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σελ. II-491,σκ. 1852.

¹⁸² Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ 1617/2009, Α' Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ, σκ. 6 καθώς και αποφάσεις ΔΕΕ, υποθ. C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, *Aalborg Portland κ.α. κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 57 και συνεκδ. υποθ. C-403/04 P και C-405/04 P, *Sumitomo Metal Industries και Nippon Steel κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2007, σελ. I-729, σκ. 51.

¹⁸³ Βλ. ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 6.

¹⁸⁴ Βλ. ενδεικτικά Γεν ΔΕΕ T-7/89, *Hercules Chemicals κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής*, Συλλ. 1999, σελ. II-1711, σκ. 264 καθώς και απόφαση Επιτροπής, 2004/337/ΕΚ, *Αυτογραφικό Χαρτί*, ΕΕ 2004 L 115/1, σκ. 319.

του ανταγωνισμού¹⁸⁵. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 (και του αντίστοιχου 101 ΣΛΕΕ) να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά.

144. Υπό την έννοια αυτή, αν αποδειχθεί το επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αντικείμενο μιας συμφωνίας, τότε παρέλκει η εξέταση των αποτελεσμάτων αυτής επί του ανταγωνισμού. Εντούτοις, αν από την ανάλυση του περιεχομένου της συμφωνίας δεν προκύψει ότι αυτή είναι αρκούντως επιζήμια για τον ανταγωνισμό, πρέπει να εξεταστούν τα αποτελέσματά της και, προκειμένου να απαγορευθεί η εφαρμογή της, πρέπει να ελέγχεται αν συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι πράγματι ο ανταγωνισμός είτε παρεμποδίστηκε είτε περιορίστηκε είτε νοθεύτηκε αισθητά¹⁸⁶.
145. Για την εκτίμηση εάν μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων είναι αρκούντως επιβλαβής, ώστε να λογίζεται ως περιορισμός του ανταγωνισμού, λόγω του αντικειμένου, υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, λαμβάνεται υπ' όψιν το περιεχόμενο των διατάξεών της, οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει, καθώς και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο, στο οποίο αυτή εντάσσεται¹⁸⁷. Στο πλαίσιο των εκτιμήσεων των ανωτέρω παραμέτρων πρέπει, επίσης, να λαμβάνεται υπ' όψιν η φύση των επηρεαζόμενων προϊόντων, καθώς και οι πραγματικές συνθήκες της λειτουργίας και της διαρθρώσεως της οικείας αγοράς¹⁸⁸. Σε περιπτώσεις όπου υπάρχει ευρεία συναίνεση, βάσει προηγούμενης νομολογίας, ότι πρόκειται για εξ αντικειμένου περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία/πρακτική, η ανάλυση του οικονομικού και νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται αυτή μπορεί να περιορίζεται στα όσα είναι απολύτως απαραίτητα προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη περιορισμού του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου¹⁸⁹.
146. Σε κάθε περίπτωση, μπορεί να θεωρηθεί ότι μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ακόμη και αν αυτό δεν είναι το μοναδικό της αντικείμενο, αλλά επιδιώκει, επίσης, άλλους θεμιτούς σκοπούς¹⁹⁰. Η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρείες η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.
147. Προκειμένου να έχει η συμφωνία στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού αντικείμενο, αρκεί να είναι ικανή να επαχθεί αρνητικά για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα, ήτοι να είναι εν τοις πράγμασι ικανή να παρεμποδίσει, να περιορίσει ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό εντός της σχετικής αγοράς. Το ερώτημα αν και κατά πόσο το αρνητικό για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα παράγεται όντως, μπορεί να έχει σημασία μόνο για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων¹⁹¹.

¹⁸⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-286/13, *Dole Food Company Inc. και Dole Fresh Fruit Europe κατά Επιτροπής*, EU:C:2015:184, σκ. 113-114 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁸⁶ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-67/13, *Groupement des cartes bancaires (CB) κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2204, σκ. 48-49 και 52, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító Zrt. κ.λπ. κατά Gazdasági Versenyhivatal*, EU:C:2013:160, σκ. 33-34 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και ΔΕΕ C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV κ.λπ.*, σκ. 31.

¹⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-307/18, *Generics (UK) Ltd κ.λπ. κατά Competition and Markets Authority*, σκ. 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία και ΔΕΕ C-591/16 P, *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 112.

¹⁸⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-211/22, *Super Bock*, σκ. 35, ΔΕΕ C-286/13, ό.π., σκ. 117, ΔΕΕ C-67/13, ό.π., σκ. 53, καθώς και ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 36 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

¹⁸⁹ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, C-373/14 P, *Toshiba*, σκ. 29.

¹⁹⁰ ΔΕΕ C-209/07, *Competition Authority κατά Beef Industry Development Society Ltd και Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd*, EU:C:2008:643, σκ. 21.

¹⁹¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-32/11, ό.π., σκ. 38 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ. ΕΑ 370/VI/2007, σκ. 4.2-σελ. 38-39, ΕΑ 512/2010, σκ. 159, ΕΑ 580/2013, σκ. 107, ΕΑ 663/2018, σκ. 491, ΕΑ 676/2018, σκ. 288. Βλ. επίσης αποφάσεις ΣτΕ 1677/2014, σκ.4, ΣτΕ2342/2018, σκ. 14 και 16, και ΔεφΑθ.1611/2020, σκ. 6.

148. Σε σχέση με τον κατ' αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού, εάν μια συμφωνία δεν έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξετασθεί εάν τυχόν έχει αισθητά αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, λαμβάνοντας υπ' όψιν τόσο τα πραγματικά όσο και τα δυνητικά αποτελέσματά της. Για να έχει μια συμφωνία αποτελέσματα που περιορίζουν τον ανταγωνισμό πρέπει να έχει, πραγματικό ή ενδεχόμενο, αισθητά δυσμενή αντίκτυπο σε μία τουλάχιστον από τις παραμέτρους του ανταγωνισμού στην αγορά, όπως η τιμή, η παραγωγή, η ποιότητα του προϊόντος, η ποικιλία των προϊόντων ή η καινοτομία¹⁹². Τα εν λόγω αρνητικά αποτελέσματα πρέπει να είναι αισθητά, καθώς οι απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ δεν εφαρμόζονται όταν τα αντι-ανταγωνιστικά αποτελέσματα που διαπιστώθηκαν είναι ασήμαντα¹⁹³.
149. Κατά πάγια νομολογία, για να εκτιμηθεί αν μια συμφωνία πρέπει να θεωρηθεί απαγορευμένη λόγω του ότι έχει ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού, πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία του ανταγωνισμού εντός του πραγματικού πλαισίου όπου θα διεξαγόταν, αν δεν υπήρχε η επίμαχη συμφωνία¹⁹⁴. Κατά την ανάλυση του «υποθετικού αντιπαραδείγματος» (*counterfactual*), το σενάριο που εξετάζεται με βάση την υπόθεση της απουσίας της ρύθμισης του επίμαχου συντονισμού πρέπει να είναι ρεαλιστικό. Υπό το πρίσμα αυτό, επιτρέπεται να ληφθούν υπ' όψιν πιθανές εξελίξεις που θα προκαλούνταν στην αγορά σε περίπτωση απουσίας της ρύθμισης αυτής¹⁹⁵.

V.1.3 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 2 ΤΟΥ Ν. 3959/2011

150. Το άρθρο 2 του Ν. 3959/2011 (και το άρθρο 102 ΣΛΕΕ) απαγορεύει σε επιχειρήσεις που κατέχουν δεσπόζουσα θέση σε συγκεκριμένη αγορά την καταχρηστική εκμετάλλευση της θέσης αυτής. Οι σωρευτικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης είναι: (α) η κατοχή δεσπόζουσας θέσης από την καταγγελλόμενη επιχείρηση στη σχετική αγορά, και (β) η καταχρηστική εκμετάλλευση της θέσης αυτής.

V.1.3.1 Κατοχή δεσπόζουσας θέσης

151. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, μία επιχείρηση θεωρείται ότι έχει δεσπόζουσα θέση, όταν κατέχει θέση οικονομικής ισχύος που της παρέχει τη δυνατότητα να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και της επιτρέπει να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της και τους πελάτες της και, εν τέλει, από τους καταναλωτές¹⁹⁶. Μια τέτοια θέση δεν αποκλείει την ύπαρξη ανταγωνισμού στην αγορά, αλλά δίνει στην επιχείρηση που την κατέχει τη δυνατότητα, αν όχι να αποφασίζει, τουλάχιστον να επηρεάζει σημαντικά τις συνθήκες υπό τις οποίες θα αναπτυχθεί αυτός ο ανταγωνισμός και, εν πάση περιπτώσει, τη δυνατότητα να συμπεριφέρεται σε ευρεία έκταση χωρίς να πρέπει να λάβει υπόψη τις συνθήκες αυτές¹⁹⁷.
152. Υπό το πρίσμα του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 (ή/και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ), και ειδικότερα για την εκτίμηση περί της κατοχής ή μη δεσπόζουσας θέσης από μία επιχείρηση –προϋπόθεση που όπως προαναφέρθηκε η συνδρομή της είναι απαραίτητη για την εφαρμογή των εν λόγω άρθρων– λαμβάνονται συνδυαστικά υπόψη πολλοί και διαφορετικοί παράγοντες, οι οποίοι, εξεταζόμενοι μεμονωμένα, δεν είναι

¹⁹² Βλ. ενδεικτικά Ε.Α. 612/2015 παρ. 76.

¹⁹³ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης [ήδη άρθρο 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], [2004] ΕΕ C 101/97, παρ. 24.

¹⁹⁴ Βλ., π.χ., ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 161 (και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

¹⁹⁵ Βλ. ΔΕΕ C-382/12 P, *MasterCard Inc. κ.λπ. κατά Επιτροπής*, EU:C:2014:2201, σκ. 166.

¹⁹⁶ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ 27/76 *United Brands κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1978, σελ. 207, σκ. 65, ΔΕΕ 85/76 *Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1979, σελ. 461, σκ. 38-39 και ΔΕΕ 322/81 *Michelin κατά Επιτροπής (Michelin I)*, Συλλ. 1983, σελ. 3461, σκ. 57.

¹⁹⁷ Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ 27/76 *United Brands κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1978 σελ. 207, σκ. 113, ΔΕΚ 85/76 *Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής*, Συλλ. 1979 σελ. 461, σκ. 39, ΠΕΚ T- 395/94 *Atlantic Container Line κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2002 σελ. II-875, σκ. 330.

αναγκαία καθοριστικοί¹⁹⁸. Κατά κύριο λόγο λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες παράμετροι: α) το μερίδιο αγοράς της επιχείρησης, β) το ποσοστό συμμετοχής άλλων ανταγωνιστών στην αγορά, γ) τα εμπόδια επέκτασης ή εισόδου πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών στη σχετική αγορά, και (δ) τυχόν αντισταθμιστική ισχύς αγοραστών¹⁹⁹. Τα μερίδια αγοράς παρέχουν έναν χρήσιμο δείκτη σχετικά με τη διάρθρωση της αγοράς, τη θέση και τη σπουδαιότητα των διαφόρων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά αυτή.

153. Η ύπαρξη ιδιαίτερος σημαντικών μεριδίων αγοράς συνιστά, καθαυτό, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, τεκμήριο για την απόδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης στην αγορά²⁰⁰. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Hoffmann-La Roche*, ιδιαίτερα σημαντικά μερίδια αγοράς συνιστούν από μόνα τους, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης²⁰¹. Στην υπόθεση *AKZO*, το Δικαστήριο διευκρίνισε τη νομολογία *Hoffmann-La Roche*, σημειώνοντας ότι ένδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης αποτελεί η κατοχή μεριδίου αγοράς 50% και άνω²⁰². Ειδικότερα, γίνεται δεκτό από τη νομολογία ότι μερίδιο αγοράς που υπερβαίνει το 50% για ικανό διάστημα (λχ άνω των τριών ετών) αποτελεί καθαυτό, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων, απόδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης στην αγορά²⁰³. Αντιθέτως, μικρά μερίδια αγοράς αποτελούν εν γένει μια αξιόπιστη ένδειξη για την απουσία σημαντικής ισχύος στην αγορά. Η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης δεν θεωρείται πιθανή εάν το μερίδιο αγοράς της επιχείρησης είναι χαμηλότερο του 40%, πλην ειδικών περιπτώσεων²⁰⁴. Η κατοχή δεσπόζουσας θέσης από μία επιχείρηση πρέπει να αφορά σημαντικό χρονικό διάστημα για το οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει ότι 'το χρονικό διάστημα που θεωρείται σημαντικό θα εξαρτηθεί από το προϊόν και τις συνθήκες στην εξεταζόμενη αγορά, αλλά κανονικά μια περίοδος δύο ετών είναι επαρκής για να θεωρηθεί ως σημαντικό χρονικό διάστημα'²⁰⁵. Τα μερίδια αγοράς ερμηνεύονται με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στη σχετική αγορά, και ιδίως τη δυναμική της αγοράς και το βαθμό στον οποίο διαφοροποιούνται τα προϊόντα. Η διαχρονική τάση ή εξέλιξη των μεριδίων αγοράς πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη σε ασταθείς αγορές ή αγορές που λειτουργούν βάσει προσκλήσεων υποβολής προσφορών²⁰⁶.
154. Σε αυτό το πλαίσιο, για την εκτίμηση της δεσπόζουσας θέσης λαμβάνεται υπόψη η ανταγωνιστική διάρθρωση της αγοράς, και ιδίως η θέση στην αγορά των πραγματικών ανταγωνιστών. Συγκεκριμένα, γίνεται επίσης δεκτό ότι, εφόσον το ποσοστό που κατέχει η υπό εξέταση επιχείρηση είναι περίπου ισοδύναμο με τα ποσοστά των άλλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά, τότε το μερίδιο αγοράς δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκή ένδειξη σχετικά με την κατοχή δεσπόζουσας θέσης, καθώς καμία από τις

¹⁹⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ 27/76, *United Brands*, σκ. 65-66, και ΔΕΕ C-250/92, *Gøttrup-Klim κατά Dansk Landbrugs Grovareselskab*, σκ. 47.

¹⁹⁹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις [2009] ΕΕ C45/7, σκ. 12.

²⁰⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ 85/76, *Hoffmann-La Roche*, σκ. 40-41, ΔΕΕ C-62/86, *AKZO*, σκ. 60, και ΓενΔ T-30/89, *Hilti*, σκ. 91.

²⁰¹ Βλ. ΔΕΕ 85/76, *Hoffmann-La Roche & Co. AG* κατά Επιτροπής, σκ. 41.

²⁰² Βλ. ΔΕΕ C-62/86, *AKZO* κατά Επιτροπής, σκ. 60. Βλ. επίσης ΓενΔΕΕ T-321/05, *AstraZeneca* κατά Επιτροπής, σκ. 242-253, ΓενΔΕΕ T-228/97, *Irish Sugar plc* κατά Επιτροπής, σκ. 70-71.

²⁰³ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ C-62/86, *AKZO*, σκ. 60-61. Στην εν λόγω υπόθεση η προσφεύγουσα επιχείρηση κρίθηκε ότι είχε δεσπόζουσα θέση επειδή κατείχε σταθερό επί τριετία μερίδιο αγοράς 50%, διαπίστωση που ενισχύθηκε από το γεγονός ότι επρόκειτο για εταιρεία με τεχνολογικό προβάδισμα και πρωτοπορία στην αγορά. Βλ. επίσης ΓενΔ T- 228/97, *Irish Sugar*, σκ. 70, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COMP/C-3/37.990-*Intel*, 13-05-2009, σκ. 852.

²⁰⁴ Βλ. Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο εφαρμογής του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ C 24-02-2009, 45/7, σκ. 14.

²⁰⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις παράγραφος 11, υποσημ. 6.

²⁰⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, παρ. 13.

δραστηριοποιούμενες επιχειρήσεις δεν δύναται να στηρίζεται αποκλειστικά στο μερίδιο αγοράς που κατέχει, προκειμένου να συμπεριφέρεται χωρίς να υπολογίζει τις αντιδράσεις των ανταγωνιστών της²⁰⁷ στη σχετική αγορά.

155. Επίσης, οι δυνητικές επιπτώσεις της επέκτασης των υφιστάμενων ανταγωνιστών ή της εισόδου δυνητικών ανταγωνιστών, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου μιας τέτοιας επέκτασης ή εισόδου, είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη²⁰⁸. Εφόσον η ύπαρξη πειστικής απειλής μελλοντικής επέκτασης των πραγματικών ανταγωνιστών ή της εισόδου δυνητικών ανταγωνιστών στη σχετική αγορά²⁰⁹ αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, τα μερίδια αγοράς της εν δυνάμει δεσπόζουσας επιχείρησης πρέπει να εξετάζονται σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των σχετικών εμποδίων εισόδου ή επέκτασης, καθώς για παράδειγμα η παρουσία υψηλών μεριδίων αγοράς σε διεκδικήσιμες αγορές (contestable markets), δηλαδή σε αγορές με χαμηλά εμπόδια εισόδου, δεν αποτελεί ένδειξη κατοχής δεσπόζουσας θέσης.

V.1.3.2 Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης

156. Το άρθρο 2 Ν. 3959/2011 (ή/και το άρθρο 102 ΣΛΕΕ) δεν απαγορεύει αυτή καθαυτή την κατοχή ή την απόκτηση δεσπόζουσας θέσης, αλλά μόνο την καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής²¹⁰. Η καταχρηστική εκμετάλλευση συνιστά αντικειμενική έννοια, η οποία αφορά τη συμπεριφορά επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση, η οποία είναι ικανή να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της υπάρξεως της εν λόγω επιχείρησης, ο ανταγωνισμός είναι ήδη εξασθενημένος και η οποία εμποδίζει τη διατήρηση του ανταγωνισμού που υπάρχει ακόμη στην αγορά ή την ανάπτυξη του ανταγωνισμού αυτού, με τη βοήθεια μέσων που είναι διαφορετικά από αυτά που διέπουν ένα φυσιολογικό ανταγωνισμό των προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των παροχών των επιχειρηματιών²¹¹.
157. Σύμφωνα με την εθνική και την ενωσιακή νομολογία, αρκεί για την εφαρμογή των άρθρων 2 Ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ η καταχρηστική συμπεριφορά της δεσπόζουσας επιχείρησης να είναι αντικειμενικά ικανή ή να ενδέχεται να έχει αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Με βάση τα ανωτέρω για την έννοια της κατάχρησης λαμβάνεται η συμπεριφορά μίας επιχείρησης αντικειμενικά ιδωμένη, ήτοι απαιτείται να υπάρχει πιθανή ή πραγματική αντι-ανταγωνιστική βλάβη επαρκώς περιγραφείσα και επαληθεύσιμη (θεωρία βλάβης) με λήψη υπόψη, συμπληρωματικά, των στοιχείων που μπορεί ως αποδεικτικά να κατατείνουν στο συμπέρασμα ύπαρξης αντι-ανταγωνιστικής πρόθεσης²¹².
158. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 απαριθμεί, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά²¹³, ορισμένες μορφές απαγορευμένων καταχρηστικών πρακτικών. Πιο συγκεκριμένα, η διάταξη αναφέρεται: (α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, (β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών, (γ) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέρχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε

²⁰⁷ Βλ. ΕΑ 550/VI/2012, *Iron Tenco II*, σκ. 84, και ΕΑ 442/V/2009, *Iron Tenco I*, σελ. 30 επ., με παραπομπές σε νομολογία Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και στη θεωρία.

²⁰⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, παράγραφος 16.

²⁰⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής - Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, παράγραφος 12.

²¹⁰ Βλ. και ΔΕΕ 322/81, *NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin κατά Επιτροπής (Michelin I)*, σκ. 57 («η διαπίστωση της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσης δεν συνεπάγεται αυτή καθαυτή καμία μομφή προς την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, αλλά σημαίνει μόνο ότι η τελευταία υπέχει ανεξάρτητα από τους λόγους μιας τέτοιας θέσης, ιδιαίτερη ευθύνη να μη θίγει με τη συμπεριφορά της την άσκηση πραγματικού και ανόθετου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά.»).

²¹¹ ΔΕΕ 85/76, *Hoffmann-La Roche & Co. AG κατά Επιτροπής*, σκ. 91.

²¹² Α Κομνηνός και Ι Λιανός, σε Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού (2013), §14, 65-69.

²¹³ Βλ. και ΔΕΕ 6/72, *Europemballage Corporation και Continental Can Company Inc. κατά Επιτροπής*, σκ. 26.

μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, (δ) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών. Ταυτόσημη κατά τη διατύπωση είναι και η διάταξη του άρθρου 102 ΣΛΕΕ²¹⁴.

159. Μία επιχείρηση η οποία έχει δεσπόζουσα θέση σε μία αγορά μπορεί να προστατεύει τα εμπορικά της συμφέροντα, η συμπεριφορά της²¹⁵, εντούτοις, λόγω της ιδιαίτερης ευθύνης που φέρει συνεπεία της δεσπόζουσας θέσης της, οφείλει να προσδιορίζεται και να περιορίζεται αφενός από τη δομή της αγοράς δραστηριοποίησής της, αφετέρου από τις μεθόδους και ενέργειες που καθορίζουν τον υγιή ανταγωνισμό προϊόντων και υπηρεσιών επί τη βάση των εμπορικών συναλλαγών των επιχειρήσεων στην εν λόγω αγορά.²¹⁶ Σχετικά, ερευνάται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση επί τη βάση των σχετικών πραγματικών περιστατικών, εάν η δεσπόζουσα επιχείρηση χρησιμοποίησε τη θέση της προκειμένου να αποκτήσει πλεονεκτήματα τα οποία δεν θα είχε σε περίπτωση λειτουργίας του ανταγωνισμού στην αγορά με επαρκή αποτελεσματικότητα²¹⁷.

V.1.3.2.1 Αδικοιολόγητη άρνηση προμήθειας

160. Καταρχήν, οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων με δεσπόζουσα θέση, έχουν δικαίωμα να επιλέγουν ελεύθερα τον πελάτη με τον οποίο επιθυμούν να συνάψουν συμβατική σχέση²¹⁸, να καθορίζουν αυτόνομα και με δικά τους επιχειρηματικά κριτήρια τον κατάλληλο τρόπο διανομής των προϊόντων τους και να επιδιώκουν την προάσπιση των επιχειρηματικών τους συμφερόντων²¹⁹. Επομένως, η υποχρέωση προμήθειας βάσει της παρ. 2 περ. β) και γ) του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011, όπως και του άρθρου 102 εδ. β) περ. β) της ΣΛΕΕ, μπορεί να επιβληθεί μόνον σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κατόπιν εξέτασης των πραγματικών και οικονομικών δεδομένων²²⁰ και εφόσον πληρούνται αυστηρές σωρευτικές προϋποθέσεις, λόγω του ότι αντιπροσωπεύει μια απόκλιση από τον γενικό κανόνα ότι ακόμη και μία μονοπωλιακή επιχείρηση μπορεί να επιλέξει με ποιον θέλει να συναλλάσσεται.
161. Η θεωρία βλάβης σχετικά με την αδικοιολόγητη άρνηση προμήθειας βασίζεται στην ανησυχία ότι η άρνηση θα χρησιμοποιηθεί ως μέσο για τη μόχλευση (*leveraging*) της ισχύος μίας εταιρείας με μονοπωλιακή θέση στην ανάντη αγορά για τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών σε μια δεύτερη (κατάντη) αγορά, δηλαδή η δεσπόζουσα εταιρεία χρησιμοποιεί την εισροή ως εργαλείο μόχλευσης και επέκτασης της ισχύος της στην ανάντη αγορά προς την κατάντη αγορά.

²¹⁴ Άρθρο 102 ΣΛΕΕ, (πρώην άρθρο 82 της ΣΕΚ) το οποίο προβλέπει: «Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της. Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως: α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δίκαιων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημία των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσόμενων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών».

²¹⁵ Βλ. αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2000, C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie maritime belge transports* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-1365, σκ. 37.

²¹⁶ Βλ. C-202/07 P, *France Télécom* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-2369, σκ. 105 με περαιτέρω παραπομπές.

²¹⁷ ΔΕΕ 85/76, *Hoffmann-La Roche & Co. AG* κατά Επιτροπής, σκ. 91.

²¹⁸ Πρβλ. υπόθ. C-189/95 *Swedish Alcohol Monopoly*, σκ. 43-51. Βλ. επίσης Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ 2009/C 45/02, σκ. 75 και υποθ. 27/76 *United Brands* κατά Επιτροπής, σκ. 158, T-41/96 *Bayer AG* κατά Επιτροπής, σκ. 180.

²¹⁹ Πρβλ. υπόθ. 27/76 *United Brands* κατά Επιτροπής, σκ. 158 και 189, Συλλ. 1978.

²²⁰ Α. Κομνηνός και Ι. Λιανός, «Καταχρήσεις μη Τιμολογιακού Χαρακτήρα» σε Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, (Νομική Βιβλιοθήκη 2013) παράγραφος 24. Πρβλ. Υπόθ. C-53/03 *Συνεταιρισμός Φαρμακοποιών Αιτωλίας & Ακαρνανίας (ΣΥΦΑΙΤ)* κ.α. κατά *Glaxosmithkline AEBE*, Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα *Jacobs*, Συλλ. 2005 I-4609, σκ. 53.

162. Ειδικότερα, υποχρέωση προμήθειας μπορεί κατ' εξαίρεση να επιβληθεί, όταν η δεσπόζουσα επιχείρηση, άνευ αντικειμενικού δικαιολογητικού λόγου, αρνείται την προμήθεια σε έτερη επιχείρηση και η εν λόγω άρνηση προμήθειας περιορίζει την παραγωγή / διάθεση και άρα τον ανταγωνισμό σε δευτερογενή αγορά επί ζημία των καταναλωτών ή/και εισάγει δυσμενείς διακρίσεις που θέτουν τον εμπορικό της εταίρο σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, φθάνοντας μέχρι και τον αποκλεισμό του από την οικεία αγορά²²¹.
163. Για να υφίσταται κατάχρηση λόγω αντι-ανταγωνιστικού αποκλεισμού ανταγωνιστή από την αγορά, η δεσπόζουσα επιχείρηση πρέπει, όχι μόνον να ελέγχει μια σημαντική εισροή, αλλά επίσης να δραστηριοποιείται ή να σκοπεύει να δραστηριοποιηθεί σε εύλογο χρόνο και στην αγορά, όπου ο πελάτης σκοπεύει να χρησιμοποιήσει την εν λόγω εισροή. Άλλως, η δεσπόζουσα επιχείρηση δεν θα είχε υπό φυσιολογικές συνθήκες το κίνητρο του αποκλεισμού²²².
164. Βάσει της νομολογίας του ΔΕΕ, όπως παρατίθεται και στη σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής, για να χαρακτηριστεί μια άρνηση προμήθειας ως καταχρηστική θα πρέπει να αφορά αντικειμενικά απαραίτητη παροχή και να οδηγεί σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αγορά επόμενου σταδίου²²³. Συγκεκριμένα, οι πρακτικές αυτές αποτελούν προτεραιότητες ελέγχου, εφόσον ισχύουν σωρευτικά όλες οι ακόλουθες περιστάσεις:
- η άρνηση αφορά προϊόν ή υπηρεσία που αντικειμενικά χρειάζεται μια εταιρεία για να ασκήσει αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε αγορά επόμενου σταδίου, ενώ δεν υπάρχουν πραγματικά ή πιθανά υποκατάστατα της σχετικής εισροής, δηλαδή δεν αρκεί η εισροή να είναι απλώς «χρήσιμη», αλλά θα πρέπει να είναι απαραίτητη σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην υπάρχουν πραγματικά ή πιθανά υποκατάστατά της,
  - η άρνηση ενδέχεται να οδηγήσει σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου,
  - η άρνηση προμήθειας δε μπορεί να δικαιολογηθεί από αντικειμενικούς λόγους²²⁴.
165. Αναφορικά με το κριτήριο της αντικειμενικά απαραίτητης εισροής, είναι αξιοσημείωτη η απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Oscar Bronner*²²⁵, όπου κρίθηκε ότι η άρνηση πρόσβασης στο μοναδικό σε εθνικό επίπεδο σύστημα διανομής εφημερίδων κατ' οίκον δεν ισοδυναμούσε με κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης επειδή **υπήρχαν διαθέσιμα εναλλακτικά μέσα διανομής εφημερίδων και είχαν χρησιμοποιηθεί από άλλους εκδότες, έστω και αν αυτές οι μέθοδοι ήταν λιγότερο συμφέρουσες**, δηλαδή συνάγεται ότι η πρόσβαση πρέπει να είναι **απολύτως απαραίτητη**, όχι μόνο επιθυμητή ή βολική, αφού δεν πρέπει να υπάρχει πραγματικό ή δυνητικό υποκατάστατο. Επίσης, στην ίδια υπόθεση το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υπήρχαν

²²¹ Α. Κομνηνός και Ι. Λιανός, «Καταχρήσεις μη Τιμολογιακού Χαρακτήρα» σε Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, (Νομική Βιβλιοθήκη 2013) παράγραφος 24. Πρβλ. συνεκδ. Υποθ. C-478/06, Σωτ. Λέλος και Σία ΕΕ κ.α κατά Glaxosmithkline ΑΕΒΕ, Συλλ. 2008 σελ. I-7139, σκ. 49.

²²² Α. Κομνηνός και Ι. Λιανός, «Καταχρήσεις μη Τιμολογιακού Χαρακτήρα» σε Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, (Νομική Βιβλιοθήκη 2013) παράγραφος 29 με περαιτέρω παραπομπές.

²²³ Βλ. Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 6 and 7-73 Istituto Chemioterapico Italiano S.p.A. and Commercial Solvents Corporation v Commission of the European Communities, ECLI:EU:C:1974:18, σκ. 25· Υπόθεση C-7/97 Oscar Bronner GmbH, EU:C:1998:569, σκ. 40-41· Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-241/91 P και C-242/91, Radio Telefis Eireann (RTE) και Independent Television Publications (ITP) κατά Επιτροπή ς (Magill), Συλλογή 1995, σ. I-743· υπόθεση C-418/01 IMS Health κατά NDC Health, Συλλογή 2004, σ. I-5039· υπόθεση T-201/04, Microsoft κατά Επιτροπή ς, Συλλογή 2007, σ. II-3601.

²²⁴ Πρβλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, ΕΕ 2009 C 45/02, σκ. 81. Βλ. και απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97-Oscar Bronner GmbH & Co. KG κατά Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG και Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1998 σελίδα I-07791, σκ. 41.

²²⁵ Υπόθεση C-7/97 Oscar Bronner GmbH & Co. KG v Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG [1998].

τεχνικά, νομικά ή οικονομικά εμπόδια ικανά να καταστήσουν αδύνατο, ή ακόμα και αδικαιολόγητα δύσκολο, να δημιουργήσει οποιοσδήποτε άλλος εκδότης το δικό του εθνικό πρόγραμμα παράδοσης κατ' οίκον και να το χρησιμοποιήσει για τη διανομή των δικών του ημερήσιων εφημερίδων. Στην υπόθεση *Microsoft*²²⁶ το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το κριτήριο της αναγκαιότητας δεν είναι τεχνικό, αντικειμενικό κριτήριο, αλλά πρέπει να βασίζεται στην εκτίμηση της «οικονομικής βιωσιμότητας».

166. Αναφορικά με το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο η άρνηση πρόσβασης πρέπει να εξαλείφει τον ανταγωνισμό σε μια δευτερογενή αγορά, το ΔΕΕ στην υπόθεση *IMS Health* έκρινε ότι είναι αναγκαίο να γίνει διάκριση μεταξύ μιας αγοράς ανάντη και μιας δευτερεύουσας (κατάντη) αγοράς, ενώ αρκεί να μπορεί να προσδιοριστεί μια πιθανή αγορά ή ακόμα και μια υποθετική αγορά²²⁷. Επομένως, η σχετική θεωρία βλάβης εφαρμόζεται σε καταστάσεις όπου υπάρχει μια κάθετη σχέση μεταξύ των αγορών (ανάντη και κατάντη αγορές) και αφορά τον κάθετο αποκλεισμό, όπου η δεσπόζουσα εταιρεία στην ανάντη αγορά έχει επίσης παρουσία στην κατάντη αγορά και αρνείται να προμηθεύσει τον κατάντη ανταγωνιστή της. Επιπλέον, στην υπόθεση *Microsoft* το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι αρκεί να αποδειχθεί ότι η άρνηση προμήθειας εγείρει κίνδυνο εξάλειψης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη δευτερογενή αγορά, δηλαδή δεν είναι απαραίτητο να εξαλειφθεί ολοκληρωτικά ο ανταγωνισμός στην δευτερογενή αγορά, αλλά απαιτείται η άρνηση να ενδέχεται να εξαλείψει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό.
167. Τέλος, σύμφωνα με το τελευταίο κριτήριο, η άρνηση πώλησης δεν συνιστά καταχρηστική συμπεριφορά δεσπόζουσας επιχείρησης, εφόσον στηρίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια²²⁸ ή είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη²²⁹. Συναφώς, έχει κριθεί ότι η δεσπόζουσα επιχείρηση έχει το δικαίωμα να προστατεύει τα εμπορικά της συμφέροντα, όταν αυτά θίγονται, και ότι πρέπει να της παρέχεται σε εύλογο βαθμό η ευχέρεια να λαμβάνει τα μέτρα που αυτή κρίνει πρόσφορα για την προστασία των συμφερόντων της²³⁰. Θα πρέπει όμως να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, βάσει της οποίας η άρνηση πώλησης δεν είναι δυσανάλογη με τον επιδιωκόμενο στόχο²³¹.

V.1.3.2.2 Σιωπηρή άρνηση προμήθειας

168. Η σιωπηρή άρνηση προμήθειας αφορά περιπτώσεις όπου η πρόσβαση σε προμήθειες συνδέεται με επαχθείς όρους. Η διαφορά μεταξύ της αδικαιολόγητης άρνησης προμήθειας και της σιωπηρής άρνησης προμήθειας έγκειται στο ότι ενώ στην πρώτη περίπτωση πρέπει να πληρωθούν τα κριτήρια της υπόθεσης *Bronner* που θέτουν ένα πολύ υψηλό βάρος απόδειξης στις Αρχές Ανταγωνισμού, στη δεύτερη περίπτωση η υπόθεση *Slovak Telekom* έθεσε ένα πιο ευέλικτο βάρος απόδειξης.
169. Συγκεκριμένα, η υπόθεση *Slovak Telekom*²³² προβλέπει ότι μία Αρχή Ανταγωνισμού δεν είναι υποχρεωμένη να αποδείξει ότι πληρούνται τα κριτήρια της υπόθεσης *Bronner* σε περιπτώσεις όπου ένας δεσπόζων ανταγωνιστής έχει ήδη παράσχει πρόσβαση στην παροχή²³³ και συγκεκριμένα είτε (α) παρέχει οικειοθελώς πρόσβαση στους ανταγωνιστές του, (β) είτε αναγκάζεται να την παρέχει βάσει κανονιστικών διατάξεων.

²²⁶ Υπόθεση T-201/04 *Microsoft Corp. v Commission of the European Communities* [2007]

²²⁷ Υπόθεση C-418/01 *IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG* [2004].

²²⁸ Πρβλ. ενδεικτικά απόφ. 87/500/ΕΟΚ, *BBI/Boosey&Hawkes*, σκ. 19, L 286/40, 41.

²²⁹ Απόφαση ΕΑ 519/IV/2011, παρ. 119.

²³⁰ Α. Κομνηνός και Ι. Λιανός, «Καταχρήσεις μη Τιμολογιακού Χαρακτήρα» σε Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, (Νομική Βιβλιοθήκη 2013) παράγραφος 60. Πρβλ. συνεκδ. Υποθ. C-478/06, Σωτ. Λέλος και Σία ΕΕ κ.α κατά *Glaxosmithkline AEBE*, Συλλ. 2008 σελ. I-7139, σκ. 50.

²³¹ Α. Κομνηνός και Ι. Λιανός, «Καταχρήσεις μη Τιμολογιακού Χαρακτήρα» σε Δ. Τζουγανάτος, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, (Νομική Βιβλιοθήκη 2013) παράγραφος 60. Πρβλ. υπόθ. 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV κατά Επιτροπής*, Συλλ. (Ειδική Ελληνική Έκδοση) 1978 σελ. 75, σκ. 189-191.

²³² C-165/19 P, *Slovak Telekom v Commission* [2021].

²³³ C-165/19 P, *Slovak Telekom v Commission*, παρ. 50 όπου αναφέρεται ότι «όταν μια κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση παρέχει πρόσβαση στην υποδομή της, αλλά εξαρτά την πρόσβαση αυτή ή την παροχή υπηρεσιών ή την πώληση προϊόντων από άδικους όρους, οι προϋποθέσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο στη σκέψη 41 της αποφάσεως *Bronner* δεν έχουν εφαρμογή».

Μόνο σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσε να θεμελιωθεί η ύπαρξη «σιωπηρής» άρνησης συμφωνίας, η οποία συνδέεται με πολύ χαμηλότερο βάρος απόδειξης, καθώς δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί το κριτήριο της «απαραίτητης παροχής» από την υπόθεση *Bronner*.

170. Συγκεκριμένα, ως προς το κριτήριο της «απαραίτητης παροχής», το ΔΕΕ στην υπόθεση *Slovak Telekom* έκρινε ότι ισχύει μόνο για την *de novo* άρνηση συναλλαγής. Ωστόσο, όταν πρόκειται για σιωπηρή άρνηση προμήθειας, όπου (i) υπάρχει προϋπάρχουσα υποχρέωση παροχής/παραχώρησης πρόσβασης ή (ii) η δεσπόζουσα επιχείρηση παρέχει οικειοθελώς πρόσβαση στους ανταγωνιστές της, αλλά θέτει αθέμιτους ή καταχρηστικούς όρους, οι αρχές ανταγωνισμού δεν χρειάζεται να αποδείξουν αναγκαιότητα της «απαραίτητης παροχής». Στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης *Slovak Telekom*, η προϋπάρχουσα κανονιστική υποχρέωση συναλλαγής αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα που οδήγησε στο αποτέλεσμα ότι δεν χρειαζόταν να αποδειχθεί η αναγκαιότητα της πρόσβασης στην «απαραίτητη παροχή».

V.1.4 ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ – ΒΑΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

171. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της ΕΑ για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2, καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του, ενώ αντίστοιχη είναι και η διάταξη του άρθρου 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Συνεπώς, η απόδειξη της εικαζόμενης παράβασης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 (όπως και του άρθρου 2 Ν. 3959/2011) βαρύνει την ΕΑ. Πιο συγκεκριμένα, εναπόκειται στην ΕΑ να αποδεικνύει τις παραβάσεις τις οποίες διαπιστώνει και να προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία που θεμελιώνουν, επαρκώς κατά νόμον, τη συνδρομή πραγματικών περιστατικών που στοιχειοθετούν την παράβαση. Σε αυτό το πλαίσιο, εναπόκειται ιδίως στην ΕΑ να θεμελιώνει όλα τα στοιχεία που δικαιολογούν τη συμμετοχή μιας επιχείρησης σε μια τέτοια παράβαση και την ευθύνη της για τα επιμέρους στοιχεία της²³⁴. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι δεν απαιτείται εκ μέρους της ΕΑ άμεση απόδειξη του κάθε ενός από τα περιστατικά που συγκροτούν την παράβαση. Αρκεί από τη συνολική εκτίμηση των κατ' ιδίαν αποδεικτικών μέσων να προκύπτουν σοβαρές και συγκλίνουσες ενδείξεις, οι οποίες, έστω και εάν αυτοτελώς εξεταζόμενες είναι ανεπαρκείς, συνεκτιμώμενες αρκούν για να στηρίξουν δικαστικό τεκμήριο περί της συνδρομής περιστάσεων που (συνεκτιμώμενες και αυτές) στοιχειοθετούν (άμεσα ή έμμεσα, δια της συναγωγής περαιτέρω δικαστικού τεκμηρίου) τη διάπραξη της παράβασης. Επομένως, και αν ακόμη τα περιστατικά που επικαλείται η ΕΑ δεν αρκούν από μόνα τους για τη συναγωγή δικαστικού τεκμηρίου, η τέλεση της παράβασης μπορεί να θεωρηθεί αποδεδειγμένη, αν τα περιστατικά αυτά αρκούν για να θεμελιώσουν την υποχρέωση της ενεχόμενης επιχείρησης να παράσχει μια πειστική εναλλακτική εξήγηση για την συμπεριφορά της και αυτή δεν ανταποκριθεί επιτυχώς στην υποχρέωση αυτή²³⁵.
172. Η ουσιώδης λειτουργία της αποδείξεως έγκειται στο να πείσει για το βάσιμο μιας άποψης²³⁶. Κατά το ΔΕΕ, τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν την ύπαρξη παράβασης πρέπει να «αποδεικνύονται επαρκώς από νομική άποψη»²³⁷. Κατά πάγια δε νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, ενόψει της αρχής της ασφάλειας δικαίου, η στοιχειοθέτηση παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού θα πρέπει να βασίζεται σε «αρκούντως ακριβή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία» τα οποία να στηρίζουν την πεποίθηση ότι η παράβαση όντως διαπράχθηκε²³⁸. Τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια έχουν κατά περίπτωση χρησιμοποιήσει διαφορετικές διατυπώσεις ως προς την απαιτούμενη αποδεικτική ισχύ των επικαλούμενων στοιχείων,

²³⁴ Βλ. κατ' αναλογία ΔΕΕ C-49/92, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA* EU:C:1999:356, σκ. 86.

²³⁵ Βλ. ΣΤΕ 2780/2012, σκ. 7 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία καθώς και απόφαση Γενικού Δικαστηρίου, υποθ. T-110/07, *Siemens AG κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2011, σελ. II-477, σκ. 47-48.

²³⁶ ΔΕΕ C-12/03P, *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Tetra Laval BV*, EU:C:2005:87, σκ. 41.

²³⁷ Βλ., π.χ., ΔΕΕ 107/82, *Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft AEG-Telefunken AG κατά Επιτροπής*, EU:C:1983:293, σκ. 135-136.

²³⁸ Βλ., π.χ., ΔΕΕ 29/83, *Compagnie royale asturienne des mines SA και Rheinzink GmbH κατά Επιτροπής* σκ. 20, ΔΕΕ C-49/92P, *Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA*, EU:C:1999:356, σκ. 86, ΔΕΕ C-185/95P, *Baustahlgewebe GmbH κατά Επιτροπής*, EU:C:1998:608, σκ. 58, ΔΕΕ C-403/04 και C-405/04 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις), *Sumitomo Metal Industries Ltd και Nippon Steel Corp. κατά Επιτροπής*, EU:C:2007:52, σκ. 42-46.

κάνοντας αναφορά σε «σοβαρές, συγκεκριμένες και αλληλοσυμπληρούμενες ενδείξεις»²³⁹, σε «δέσμη σοβαρών, συγκεκριμένων και συγκλινουσών ενδείξεων»²⁴⁰, καθώς και σε «σύνολο στοιχείων συνιστώντων μια δέσμη διασταυρωμένων και πειστικών ενδείξεων»²⁴¹. Σε ορισμένες, μάλιστα, αποφάσεις τους, τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια επισημαίνουν ότι η δημιουργούμενη πεποίθηση περί της διάπραξης της εικαζόμενης παράβασης πρέπει να είναι «αταλάντευτη»²⁴². Επιπλέον, συστατικό στοιχείο της έννοιας της παράβασης αποτελεί και η διάρκεια της. Όσον αφορά τη διάρκεια μιας παραβάσεως, η ίδια αρχή της ασφάλειας δικαίου επιβάλλει στην Επιτροπή, όταν δεν έχει αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει άμεσα η διάρκεια της παραβάσεως, να επικαλείται, τουλάχιστον, στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά χωρίς μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικά να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών²⁴³.

173. Όσον αφορά στην απόδειξη «συμπράξεων», όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η έννοια της «συμφωνίας» για τους σκοπούς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, σύμφωνα με πάγια νομολογία, στηρίζεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων δύο τουλάχιστον μερών να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο²⁴⁴. Ειδικότερα, η απόδειξη μιας συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων πρέπει να στηρίζεται στην άμεση ή έμμεση διαπίστωση του υποκειμενικού στοιχείου που χαρακτηρίζει την ίδια την έννοια της συμφωνίας, ήτοι της συμπτώσεως των βουλήσεων των επιχειρηματιών όσον αφορά τη θέση σε εφαρμογή μιας πολιτικής, της επιδιώξεως ενός στόχου ή της υιοθετήσεως μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς στην αγορά²⁴⁵. Περαιτέρω, θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι πράγματι υπήρξε κοινή βούληση μεταξύ των μερών για συγκεκριμένη συμπεριφορά²⁴⁶, η δε απόδειξη απλής μεταξύ τους επαφής δεν θα επαρκούσε για την κατάφαση ύπαρξης τέτοιας συμφωνίας²⁴⁷. Ανάλογη είναι και η ανάλυση για τη διαπίστωση «εναρμονισμένης πρακτικής», η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη επαφών χαρακτηριζόμενων από αμοιβαιότητα, υπό την έννοια ότι ένας επιχειρηματίας αποκαλύπτει τις μελλοντικές του προθέσεις ή τη συμπεριφορά του στην αγορά σε ανταγωνιστή όταν ο τελευταίος το ζητά ή τουλάχιστον το αποδέχεται.

V.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΥΠΑΓΩΓΗ

V.2.1 Άρνηση χορήγησης πρόσβασης στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους

174. Σύμφωνα με τα ανωτέρω²⁴⁸, κατά το διάστημα της επικοινωνίας μεταξύ της VIVA και της ΔΙΑΣ, το καλοκαίρι του 2017, αναφορικά με τη δυνατότητα της πρώτης να λάβει πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσο μέλος, το σχετικό άρθρο 4 του Κανονισμού Λειτουργίας του Συστήματος Πληρωμών ΔΙΑΣ προέβλεπε ρητά, ήδη από τις 15.9.2016, ότι η σχετική δυνατότητα παρείχετο μόνο στα πιστωτικά ιδρύματα και στα υποκαταστήματα αυτών, όπως αναλυτικά περιγράφονται στο εν λόγω άρθρο. Συνεπεία της σχετικής επικοινωνίας, η καταγγέλλουσα δεν υπέβαλε αίτημα στην ΔΙΑΣ για πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών

²³⁹ ΔΕΕ C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85, C-125/85, C-126/85, C-127/85, C-128/85 και C-129/85 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις), *A. Ahlström Osakeyhtiö και λοιποί κατά Επιτροπής*, EU:C:1993:120, σκ. 127.

²⁴⁰ ΓενΔΕΕ T-145/89, *Baustahlgewebe GmbH κατά Επιτροπής*, EU:T:1995:66, σκ. 74.

²⁴¹ ΓενΔΕΕ T-314/01, *Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivatven Avebe BA κατά Επιτροπής*, EU:T:2006:266, σκ. 97.

²⁴² Βλ., π.χ., ΓενΔΕΕ T-62/98, *Volkswagen AG κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:180, σκ. 43, ΓενΔΕΕ T-38/02, *Groupe Danone κατά Επιτροπής*, EU:T:2005:367, σκ. 217.

²⁴³ ΓενΔΕΕ T-43/92, *Dunlop Slazenger International Ltd κατά Επιτροπής*, EU:T:1994:79, σκ. 79, ΓενΔΕΕ T-279/02, *Degussa AG κατά Επιτροπής*, EU:T:2006:103, σκ. 114.

²⁴⁴ Βλ. και ΓενΔΕΕ T-41/96, *Bayer AG κατά Επιτροπής*, EU:T:2000:242, σκ. 67- 69.

²⁴⁵ Ομοίως, σκ. 173.

²⁴⁶ Βλ. π.χ., ΓενΔΕΕ T- 168/01, *GlaxoSmithKline Services Unlimited κατά Επιτροπής*, σκ. 76-77.

²⁴⁷ A. Scordamaglia, 'Cartel Proof, Imputation and Sanctioning in European Competition Law: Reconciling Effective Enforcement and Adequate Protection of Procedural Guarantees', *The Competition Law Review*, Vol. 7, Issue 1, pp5-52, p. 30. Βλ. και Ε. Επιτροπή, Υπόθεση 37.851 PO/ *Carlsberg and Heineken* όπου η ύπαρξη αποδείξεων περί πραγματοποίησης επαφών μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών οδήγησε σε διενέργεια περαιτέρω ερευνών, η διαδικασία ελέγχου, ωστόσο, περατώθηκε χωρίς την εύρεση επαρκών στοιχείων αποδεικτικών της ύπαρξης τυχόν μεταξύ τους συμφωνίας.

²⁴⁸ Βλ. Ενότητα IV.1.

ΔΙΑΣ ως άμεσο μέλος²⁴⁹. Όπως προαναφέρθηκε, η αλλαγή στις σχετικές προβλέψεις επί προϋποθέσεων συμμετοχής των άμεσων και έμμεσων μελών στον Κανονισμό Λειτουργίας, που έλαβε χώρα το Σεπτέμβριο του 2016, ερείδεται σε σχετικές αρχές και προδιαγραφές λειτουργίας επιβαλλόμενες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου. Άλλωστε, τόσο από τα στοιχεία που προσκόμισε η καταγγέλλουσα όσο και από την έρευνα της Υπηρεσίας, δεν προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη άρνηση χορήγησης πρόσβασης από την ΔΙΑΣ στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ, ως άμεσο μέλος, είναι αποτέλεσμα σύμπραξης μεταξύ της ΔΙΑΣ και των καταγγελλόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων.

175. Βάσει των ανωτέρω, το μέρος της καταγγελίας του αφορά στην άρνηση χορήγησης πρόσβασης από την ΔΙΑΣ στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους κρίνεται ως προφανώς ουσία αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, καθότι τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά δεν προκύπτουν ως ισχύοντα.
176. Ειδικότερα, η καταγγέλλουσα δεν προσκομίζει κάποιο αποδεικτικό στοιχείο – ούτε έχουν προκύψει σχετικά στοιχεία από την έρευνα της Υπηρεσίας – από τα οποία να προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη άρνηση χορήγησης πρόσβασης σε αυτήν από την ΔΙΑΣ στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ, ως άμεσο μέλος, είναι αποτέλεσμα σύμπραξης μεταξύ της ΔΙΑΣ και των καταγγελλόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011.
177. Περαιτέρω, τα στοιχεία τα οποία επικαλέστηκε και προσκόμισε η καταγγέλλουσα εκτιμάται ότι δεν συνιστούν ενδείξεις παράβασης των διατάξεων του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011, ακόμα και αν ήθελε υποθεθεί ότι η ΔΙΑΣ κατείχε πράγματι δεσπόζουσα θέση στην αγορά (ανάλυση η οποία παρέλκει εν προκειμένω). Συγκεκριμένα, από τα διαθέσιμα στοιχεία, πέραν της ρητής άρνησης (η οποία σε κάθε περίπτωση δεν τεκμηριώνεται), δεν θεμελιώνεται ούτε σιωπηρή άρνηση της ΔΙΑΣ να χορηγήσει στη VIVA πρόσβαση στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ, υπό την έννοια συμπεριφοράς η οποία έλαβε «τη μορφή υπερβολικής καθυστέρησης ή άλλης υποβάθμισης της προμήθειας του προϊόντος ή [συνίστατο] στην επιβολή παράλογων όρων σε αντάλλαγμα της προμήθειας»²⁵⁰. Αντ' αυτού, η διασύνδεση της καταγγέλλουσας με το σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ήταν δυνατή, υπό τον όρο – ο οποίος ίσχυε οριζόντια για όλα τα ιδρύματα πληρωμών – ότι θα συμμετείχε ως έμμεσο μέλος, μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος, κατά τα προβλεπόμενα στην από 15.9.2016 τροποποίηση του Κανονισμού ΔΙΑΣ²⁵¹.
178. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω εκτιμάται ότι από τα στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν της ΕΑ με την υπό κρίση καταγγελία αναφορικά με την άρνηση χορήγησης πρόσβασης στη VIVA στο σύστημα πληρωμών ΔΙΑΣ ως άμεσου μέλους, αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας, δεν προκύπτουν ενδείξεις απαγορευμένης σύμπραξης επιχειρήσεων ή καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011²⁵². Ως εκ τούτου, το εν λόγω μέρος της καταγγελίας

²⁴⁹ Βλ. και σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 2129/10.3.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΔΙΑΣ προς την ΓΔΑ, ερ. 5.

²⁵⁰ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθύνσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Επιτροπής κατά τον έλεγχο της εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ΕΚ [ήδη άρθρο 102 ΣΛΕΕ] σε καταχρηστικές συμπεριφορές αποκλεισμού που υιοθετούν δεσπόζουσες επιχειρήσεις, παρ. 79.

²⁵¹ Βλ. ωστόσο την υπ' αριθ. 838/2023 Απόφαση ΕΑ, σκ. 276-282 και 392-396, σχετικά με τη διαπίστωση παράβασης που συνίστατο στην απόφαση ένωσης επιχειρήσεων αναφορικά με την παρεμπόδιση συμμετοχής της VIVA στο σύστημα DIAS CREDIT TRANSFER ως έμμεσο μέλος μέσω τρίτου πιστωτικού ιδρύματος.

²⁵² Αναφορικά με την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην προκειμένη περίπτωση, επισημαίνεται ότι, κατά την έννοια του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, αποκλείεται η δυνατότητα μιας εθνικής αρχής ανταγωνισμού, κατόπιν της εξέτασης της ενδεχόμενης πλήρωσης των προϋποθέσεων των διατάξεων αυτών, να λάβει απόφαση με την οποία να διαπιστώνει ότι δεν συντρέχει παράβαση των εν λόγω άρθρων. Η διαπίστωση ότι δεν υφίσταται παράβαση των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ απόκειται αποκλειστικά και μόνο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή· βλ. ΔΕΕ C-375/09, *Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów κατά Tele2 Polska sp. z o.o., devenue Netia SA*, EU:C:2011:270.

λογίζεται ως απορριπτό ως προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 3959/2011, σε συνδυασμό με την παρ. 4 του άρθρου 36 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

V.2.2 Άρνηση αποδοχής των καρτών της VIVA στο σύστημα DIAS POS

V.2.2.1 Αδυναμία χρήσης των καρτών της VIVA για την αγορά e-παραβόλου και την πληρωμή φόρων και οφειλών στις ΔΟΥ

179. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω²⁵³, η καταγγελλόμενη μη αποδοχή των καρτών που εκδίδει η VIVA στα ηλεκτρονικά και φυσικά POS της ΔΙΑΣ για συναλλαγές που αφορούν συγκεκριμένα στην αγορά e-παραβόλου, καθώς και στην πληρωμή φόρων και οφειλών σε καταστήματα ΔΟΥ βασιζόταν, κατά την επίμαχη περίοδο, στην απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε περί ανάθεσης είσπραξης δημοσίων εσόδων σε φορείς είσπραξης²⁵⁴. Συγκεκριμένα, δυνάμει της εν λόγω απόφασης, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα ιδρύματα πληρωμών (όπως ορίζονταν στα άρθρα 1 και 4, αντίστοιχα, του Ν. 4537/2018) εξαιρούνταν από τις διαδικασίες είσπραξης, για λογαριασμό του Δημοσίου, των φόρων και λοιπών εσόδων.

180. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όπως ίσχυε, κατά την επίμαχη περίοδο²⁵⁵: «2. Οι διαδικασίες είσπραξης για λογαριασμό του Δημοσίου των φόρων και των λοιπών εσόδων μπορούν να ανατεθούν, με απόφαση του Διοικητή, σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα πρόσωπα:

α) πιστωτικά ιδρύματα, περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων τους, όταν τα υποκαταστήματα αυτά βρίσκονται στην Ελλάδα είτε η έδρα τους βρίσκεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε σε τρίτη χώρα, καθώς και στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων,

β) ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος, όπως ορίζονται στην περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 4537/2018 (Α' 84),

γ) γραφεία ταχυδρομικών επιταγών τα οποία εξουσιοδοτούνται, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών,

δ) ιδρύματα πληρωμών, κατά τον ορισμό υπ' αρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4537/2018,

ε) η Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον δεν ενεργεί με την ιδιότητα της νομισματικής αρχής,

στ) οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία.

Με όμοια απόφαση καθορίζεται ο τρόπος και η διαδικασία είσπραξης και απόδοσης των εισπραττόμενων ποσών από τους προαναφερόμενους φορείς είσπραξης, οι αμοιβές των φορέων είσπραξης, καθώς και ο έλεγχος για την είσπραξη από αυτούς».

181. Πλέον ο Ν. 5104/2024 «Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις»²⁵⁶ ορίζει σχετικά στο άρθρο 40 ότι «1. Η είσπραξη των φόρων και των λοιπών εσόδων του Δημοσίου που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα, συμπεριλαμβανομένης της αναγκαστικής εκτέλεσης και της λήψης διασφαλιστικών μέτρων, ανήκει στην αρμοδιότητα του Διοικητή».

182. Σχετικώς, η προαναφερόμενη απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. περί ανάθεσης είσπραξης δημοσίων εσόδων σε φορείς είσπραξης²⁵⁷ προβλέπει, όπως προαναφέρθηκε, ότι η είσπραξη δημοσίων εσόδων του

²⁵³ Βλ. Ενότητα IV.2.3.

²⁵⁴ ΦΕΚ Β 2435/17.7.2017.

²⁵⁵ Βλ. άρθρο 52 του Ν. 4583/2018 (ΦΕΚ Α 212/18.12.2018), το οποίο είχε τροποποιήσει, κατά τα προεκτεθέντα, το άρθρο 40 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν. 4174/2023) και εν συνεχεία Ν. 4987/2022 «Κύρωση Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας», ο οποίος εν τέλει καταργήθηκε με τον Ν. 5104/2024 «Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις».

²⁵⁶ ΦΕΚ Α 58/19.4.2024.

²⁵⁷ ΦΕΚ Β 2435/17.7.2017.

άρθρου 2 της ανωτέρω απόφασης²⁵⁸ ανατίθεται στους κάτωθι φορείς είσπραξης: 1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. 2. ALPHA BANK Α.Ε. 3. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ - Α.Τ.Ε. BANK 4. ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK - ERGASIAS Α.Ε. 5. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΡΙΑΣ 6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΕΡΡΩΝ 7. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ 8. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΡΑΜΑΣ 9. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΒΡΟΥ 10. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΗΠΕΙΡΟΥ 11. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 12. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ 13. ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 14. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ Α.Ε. (ΕΛΤΑ) 15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 16. ΑΤΤΙΚΑ BANK ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ 17. HSBC BANK PLC 18. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ.

183. Η ανωτέρω απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ είναι κανονιστική πράξη, η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, όπως αυτές προβλέπονται στον Ν. 4389/2016 και ειδικότερα στα άρθρα 2 και 14 αυτού²⁵⁹.
184. Συναφώς, σημειώνεται καταρχάς ότι οι διατάξεις των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ, και των άρθρων 1 και 2 Ν. 3959/2011 αντίστοιχα, ρυθμίζουν αποκλειστικά τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και δεν καταλαμβάνουν τυχόν νοθεύσεις του ανταγωνισμού που συνιστούν το αποτέλεσμα θεσπιζόμενων από την Πολιτεία νομοθετικών ή κανονιστικών μέτρων. Έτσι, αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής των προαναφερόμενων διατάξεων συμπεριφορές, οι οποίες επιβάλλονται από κρατική κανονιστική ρύθμιση²⁶⁰.
185. Ειδικότερα, σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, κρατικά μέτρα (νομοθετικής ή/και κανονιστικής υφής), τα οποία δεν δίδουν αντικειμενικά λαβή σε δυνατότητα επιλήψιμων συμπράξεων εκ μέρους των επιχειρήσεων, δεν μπορούν να θεωρηθούν αντίθετα στα άρθρα 4 ΣΕΕ και 101 και 102 ΣΛΕΕ, ακόμη και εάν ενέχουν ρυθμιστικά αποτελέσματα, που ενδέχεται να δημιουργούν στρεβλώσεις του ελεύθερου ανταγωνισμού²⁶¹. Επομένως, μια κανονιστικής φύσεως ρύθμιση παραβιάζει την πρακτική αποτελεσματικότητα των ενωσιακών κανόνων του ανταγωνισμού, εάν (α) επιβάλλει ή ευνοεί μία αντι-ανταγωνιστική συμπεριφορά ή ενισχύει τα αποτελέσματα μιας τέτοιας συμπεριφοράς, ή (β) το κράτος αφαιρεί από τη δική του κανονιστική ρύθμιση τον κρατικό της χαρακτήρα, μεταθέτοντας σε ιδιώτες επιχειρηματίες την ευθύνη λήψης αποφάσεων περί παρεμβάσεως σε οικονομικά θέματα. Εν προκειμένω δεν συντρέχει καμία εκ των ανωτέρω προϋποθέσεων.
186. Όπως προκύπτει από την προαναφερόμενη απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα ιδρύματα πληρωμών (όπως ορίζονται στα άρθρα 1 και 4, αντίστοιχα, του Ν. 4537/2018) εξαιρούνται από τις διαδικασίες είσπραξης για λογαριασμό του Δημοσίου των φόρων και λοιπών εσόδων. Με βάση τα ανωτέρω νομολογιακά δεδομένα, η σχετική κανονιστική πράξη δεν παραβιάζει την πρακτική

²⁵⁸ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 2 της ανωτέρω Απόφασης Διοικητή ΑΑΔΕ, οι κατηγορίες εσόδων, η είσπραξη των οποίων ανατίθεται στους ανωτέρω φορείς είναι: α. Βεβαιωμένες οφειλές σε Δ.Ο.Υ., β. Τέλη Κυκλοφορίας Οχημάτων, γ. e-Παράβολο, δ. Δασμοί, φόροι και λοιπές επιβαρύνσεις, καθώς και ρυθμισμένες ή μη οφειλές που βεβαιώνονται στα τελωνεία. Επίσης, κάθε μελλοντικό έσοδο προς είσπραξη από τη φορολογική διοίκηση που θα εντάσσεται σε κάποια από τις ανωτέρω τέσσερις (4) κατηγορίες.

²⁵⁹ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν. 4389/2016 «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις», «2. Η Αρχή έχει, ιδίως, τις ακόλουθες αρμοδιότητες: [...] δ) την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων, εγκυκλίων, οδηγιών και λοιπών διοικητικών εγγράφων που αφορούν εν γένει στην ερμηνεία και στην εφαρμογή των διατάξεων της φορολογικής, τελωνειακής και λοιπής νομοθεσίας που σχετίζεται με τους τομείς αρμοδιότητάς της», ενώ σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 του ως άνω νόμου «1. Όλες οι αρμοδιότητες της Αρχής που προβλέπονται στον παρόντα νόμο ή σε άλλες διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας ασκούνται από τον Διοικητή της, πλην αυτών που ρητώς ορίζεται ότι ασκούνται από το Συμβούλιο Διοίκησης».

²⁶⁰ Βλ. Απόφαση ΔΕΕ, 198/01, Consorzio Industrie Fiammiferi (CIF), Συλλ. 2003, σ. I-8055, σκ. 67 και απόφαση Γενικού Δικαστηρίου T-513/93, *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2000, σ. III807, σκ. 60.

²⁶¹ Βλ. ΔΕΕ, 5/79, *Buys*, Συλλ. 1979, σ. 3231, σκ. 30-31, υποθ. 231/83, *Cullet κατά Leclerc*, Συλλ. 1985, σ. 305, σκ. 17-18, υποθ. 229/83, *Leclerc κατά «AubléVert»*, Συλλ. 1985, σ. 1, σκ. 20, υποθ. C-2/91, *Meng*, Συλλ. 1993, σ. I-5751, σκ. 22, συνεκδ. υποθ. C-401-402/92, «*Tankstation 'tHeukske*», Συλλ. 1994, σ. I-2199, σκ. 17 και υποθ. C-412/93, «*Leclerc-Siplec*», Συλλ. 1995, σ. I-179, σκ. 26-27.

αποτελεσματικότητα των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού, καθώς εισάγει μια απόλυτη απαγόρευση και ως εκ τούτου δεν είναι αντικειμενικά πρόσφορη να οδηγήσει σε αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές ούτε μεταθέτει στις επιχειρήσεις την ευθύνη λήψης αποφάσεων ως προς την οργάνωση των διαδικασιών είσπραξης φόρων και λοιπών εσόδων. Και τούτο διότι οι εν λόγω περιορισμοί εντάσσονται σε ένα αυστηρό πλαίσιο οργανωτικής διάρθρωσης, από το οποίο απαγορεύεται εκ της διατάξεως να υπάρξουν παρεκκλίσεις. Ως εκ τούτου, η καταγγελλόμενη συμπεριφορά της ΔΙΑΣ, αναπαράγει απλώς την σχετική κρατική ρύθμιση και δεν συνιστά συμπραξιακή πρακτική που βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με αυτή.

187. Συνεπώς, οι νοθεύσεις του ανταγωνισμού που τυχόν προκύπτουν από την προαναφερόμενη κανονιστική ρύθμιση συνιστούν αποτέλεσμα αμιγώς κρατικής ρύθμισης, η οποία δεν επιβάλλει ή ευνοεί αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές και συμπράξεις, και ως εκ τούτου εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής τόσο των άρθρων 1 και 2 Ν. 3959/2011²⁶².

V.2.2.2 Αδυναμία χρήσης των καρτών της VIVA σε συναλλαγές με συγκεκριμένους Φορείς

188. Επιπλέον των ανωτέρω, η καταγγέλλουσα εστιάζει στο γεγονός ότι η κάρτα έκδοσής της (Viva Wallet Mastercard) δεν γινόταν αποδεκτή από τα ηλεκτρονικά και φυσικά POS της ΔΙΑΣ για μια σειρά από συναλλαγές (την πληρωμή λογαριασμών [...] καθώς και την πληρωμή του [...]) με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των προϊόντων της καταγγέλλουσας από το σύστημα πληρωμών και άπώτερο στόχο τον εκτοπισμό της από την αγορά. Σύμφωνα με τον ισχυρισμό της VIVA, με την ουσιαστική άρνηση παροχής πρόσβασης στα συστήματα πληρωμών, τα οποία συνιστούν, όπως αναφέρει, ουσιώδη υποδομή για την άσκηση της δραστηριότητάς της, «καταχράται και η ΔΙΑΣ τη δεσπόζουσα θέση της στις οικείες αγορές των συστημάτων πληρωμών».

V.2.2.2.1 Η θέση της ΔΙΑΣ στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιείται

189. Από τα αναφερόμενα στην καταγγελία, από τα προσκομισθέντα στοιχεία, αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας²⁶³, δεν στοιχειοθετείται η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης της ΔΙΑΣ στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών POS (POS provision and management) ή στην αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής ηλεκτρονικών συναλλαγών (e-commerce acceptance services)²⁶⁴.
190. Ειδικότερα, το γεγονός ότι στην αγορά POS provision and management η ΔΙΑΣ κατέχει μερίδιο αγοράς 0%-5% (για την περίοδο 2017-2021) και στη σχετική αγορά δεν εντοπίζονται υψηλά τεχνικά, νομικά ή άλλα εμπόδια εισόδου, συνηγείται στο συμπέρασμα ότι η ΔΙΑΣ δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά²⁶⁵. Αναφορικά με την αγορά e-commerce acceptance services, ως ήδη ελέγχθη ανωτέρω²⁶⁶, το μερίδιο της ΔΙΑΣ εκτιμάται σε χαμηλά επίπεδα που επ' ουδενί δεν πιάνουν τα ελάχιστα κατώφλια που χρειάζονται για τη θεμελίωση δεσπόζουσας θέσης.
191. Λόγω της μη στοιχειοθέτησης δεσπόζουσας θέσης, κατά κανόνα παρέλκει ο έλεγχος της καταχρηστικής εκμετάλλευσης αυτής, καθώς δεν δύναται να προκύψει παράβαση του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011. Παρόλα αυτά, για λόγους πληρότητας, η ΕΑ προχώρησε στην ανάλυση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης.

V.2.2.2.2 Προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης καταχρηστικής άρνησης πρόσβασης

192. Για τη στοιχειοθέτηση της καταχρηστικής άρνησης πρόσβασης σε παροχή, όπως αναφέρεται ανωτέρω²⁶⁷, θα πρέπει να θεμελιωθούν τα σωρευτικά κριτήρια της υπόθεσης *Bronner*.

²⁶² Αναφορικά με την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην προκειμένη περίπτωση, βλ. υποσημ. 252 ανωτέρω.

²⁶³ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω Ενότητα IV.2.

²⁶⁴ Όπως προαναφέρθηκε, η ΔΙΑΣ παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες σε [...] από το σύνολο των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων και οργανισμών στην ελληνική επικράτεια.

²⁶⁵ Βλ. Ενότητα IV.2.2.3

²⁶⁶ Βλ. Ενότητα IV.2.2.4

²⁶⁷ Βλ. Ενότητα V.1.3.2

193. Στην παρούσα υπόθεση, τα σωρευτικά κριτήρια της υπόθεσης *Bronner* δεν πληρούνται καθώς δεν κρίνεται ότι η σχετική παροχή (παροχή πρόσβασης στα συστήματα πληρωμών DIAS POS) είναι «απολύτως αναγκαία» για να ασκήσει η VIVA αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά επόμενου σταδίου. Συγκεκριμένα, η αδυναμία θεμελίωσης του πρώτου κριτηρίου της υπόθεσης *Bronner* ανατρέπει την σωρευτική θεμελίωση των σχετικών κριτηρίων και αυτό ισχύει για δύο κυρίως λόγους: (α) υπάρχουν πραγματικά υποκατάστατα της σχετικής παροχής, λαμβανομένου υπόψη ότι, όπως αναφέρεται ανωτέρω²⁶⁸, υπάρχουν πλείστοι άλλοι πάροχοι πέραν της ΔΙΑΣ στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS, (β) η VIVA έχει ήδη αυτόνομη και μάλιστα ενισχυόμενη παρουσία στη σχετική αγορά, γεγονός που φανερώνει την έλλειψη οποιωνδήποτε τεχνικών, νομικών ή οικονομικών εμποδίων που κατέστησαν στο παρελθόν αδύνατη ή έστω αδικαιολόγητα δύσκολη την παροχή και διαχείριση των τερματικών μηχανημάτων POS από τη VIVA, ενώ η σταδιακά ισχυροποιούμενη παρουσία της VIVA στη σχετική αγορά, όπως αναφέρεται ανωτέρω²⁶⁹, υποδηλώνει την θετική οικονομική βιωσιμότητα της καταγγέλλουσας στη σχετική αγορά, παρόλη την έλλειψη της σχετικής εισροής.
194. Για τη θεμελίωση της σιωπηρής άρνησης πρόσβασης και την εφαρμογή των ελαστικότερων κριτηρίων, όπως αναφέρεται ανωτέρω²⁷⁰, απαιτείται ο δεσπόζων ανταγωνιστής να έχει ήδη – πριν από την καταγγελλόμενη άρνηση - παράσχει πρόσβαση στην παροχή, είτε οικειοθελώς είτε λόγω της ύπαρξης κανονιστικών διατάξεων.
195. Εν προκειμένω, η απουσία σχετικής πρόσβασης της VIVA στο DIAS POS και σε χρόνο προγενέστερο από την καταγγελλόμενη άρνηση αποτρέπουν την εφαρμογή της θεωρίας βλάβης σχετικά με τη σιωπηρή άρνηση πρόσβασης και των συνδεδεμένων ελαστικότερων κριτηρίων της υπόθεσης *Slovak Telekom* στην παρούσα υπόθεση.

V.2.2.2.3. Εξέταση της καταγγελίας υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011

196. Σε κάθε περίπτωση, για λόγους πληρότητας επισημαίνεται, κατά τα προαναφερθέντα, η δήλωση της ΔΙΑΣ, σύμφωνα με την οποία²⁷¹, στην [...] και στον [...] γίνονται δεκτές οι κάρτες έκδοσης όλων των ΠΥΠ, ενώ δεν υπάρχει τεχνικός περιορισμός της ΔΙΑΣ για τον περιορισμό της αποδοχής κάρτας κάποιου ΠΥΠ. Βάσει των στοιχείων του φακέλου, εκτιμάται ότι οι ανωτέρω Οργανισμοί προβαίνουν σε συμβάσεις με την ΔΙΑΣ ή/και τις καταγγελλόμενες τράπεζες επιλέγοντας ελεύθερα τους φορείς Παρόχων Υπηρεσιών Πληρωμών με τους οποίους επιθυμούν να συνεργάζονται. Άλλωστε, από τα στοιχεία που προσκόμισε η καταγγέλλουσα, αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας, δεν προέκυψαν στοιχεία από τα οποία να συνάγεται ότι η σχετική επιλογή των ανωτέρω Οργανισμών είναι αποτέλεσμα συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ αυτών των Οργανισμών και των καταγγελλομένων, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ΣΛΕΕ.
197. Ως εκ τούτου, από την εξέταση των στοιχείων της έρευνας που διενέργησε η υπηρεσία, δεν προκύπτουν ουσιαστικά στοιχεία που να θεμελιώνουν αυτό το μέρος της καταγγελίας, ενώ η καταγγέλλουσα δεν έχει προσκομίσει κάποιο αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη άρνηση αποδοχής των καρτών της στο σύστημα DIAS POS είναι αποτέλεσμα συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ των καταγγελλομένων, με σκοπό την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού ή/ και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση της διάταξης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011²⁷².

²⁶⁸ Βλ. Ενότητα V.2.2.3

²⁶⁹ Βλ. Ενότητα V.2.2.3

²⁷⁰ Βλ. Ενότητα V.1.3.2

²⁷¹ Βλ. την υπ' αριθ. 3072/13.4.2023 επιστολή παροχής στοιχείων της ΔΙΑΣ προς την ΓΔΑ, ερ. 11.

²⁷² Αναφορικά με την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην προκειμένη περίπτωση, βλ. υποσημ. 252 ανωτέρω.

V.2.2.4 Συμπέρασμα

198. Λαμβανομένων υπ' όψιν των διαθέσιμων στοιχείων και της προηγηθείσας ανάλυσης, δεν προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη άρνηση αποδοχής των καρτών της VIVA, για συναλλαγές που αφορούν συγκεκριμένα στην αγορά e-παραβόλου, καθώς και στην πληρωμή φόρων και οφειλών σε καταστήματα ΔΟΥ, οφείλεται σε κάποιου είδους σύμπραξη μεταξύ των καταγγελλομένων ή σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης αυτών, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011, αλλά συνιστά αποτέλεσμα αμιγώς κρατικής ρύθμισης που εξαιρεί τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα ιδρύματα πληρωμών από τις διαδικασίες είσπραξης για λογαριασμό του Δημοσίου των φόρων και λοιπών εσόδων. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη ότι η [...], η [...] και ο [...] αποδέχονται τις κάρτες έκδοσης όλων των ΠΥΠ και δεν υπάρχει τεχνικός περιορισμός της ΔΙΑΣ για τον περιορισμό της αποδοχής κάρτας κάποιου ΠΥΠ, η έλλειψη πρόσβασης της VIVA αποδίδεται αποκλειστικά στην έλλειψη συμβατικής σχέσης μεταξύ της VIVA και των προαναφερθέντων οργανισμών, ενώ, όπως προεκτέθηκε, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι η σχετική επιλογή των ανωτέρω Οργανισμών είναι αποτέλεσμα συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ αυτών των Οργανισμών και των καταγγελλομένων, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011.
199. Περαιτέρω, σε σχέση με την επικαλούμενη κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης αναφορικά με τη μη αποδοχή καρτών της VIVA σε συναλλαγές με τη [...], την [...] και τον [...], επισημαίνονται τα ακόλουθα: Πρώτον, η ΔΙΑΣ δεν κατέχει δεσπόζουσα θέση στις σχετικές αγορές λόγω των αμελητέων μεριδίων αγοράς της τόσο στην αγορά POS provision and management, όσο και στην αγορά e-commerce acceptance services. Δεύτερον, αναφορικά με την καταχρηστική άρνηση πρόσβασης, τα σωρευτικά κριτήρια της υπόθεσης *Bronner* δεν πληρούνται καθώς δεν κρίνεται ότι η σχετική παροχή είναι «απολύτως αναγκαία», λαμβανομένου υπόψη το ότι υπάρχουν πλείστοι άλλοι πάροχοι πέραν της ΔΙΑΣ στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS, ενώ επιπλέον η VIVA έχει ήδη αυτόνομη και ενισχυόμενη παρουσία στη σχετική αγορά. Τρίτον, σε σχέση με την σιωπηρή άρνηση πρόσβασης, η αποκλειστική εφαρμογή της θεωρίας βλάβης αναφορικά με τη σιωπηρή άρνηση πρόσβασης και των συνδεδόμενων κριτηρίων της υπόθεσης *Slovak Telekom* σε περιπτώσεις όπου ένας δεσπόζων ανταγωνιστής έχει ήδη παράσχει πρόσβαση στην παροχή σε έτερο ανταγωνιστή, αποτρέπουν την εφαρμογή τους στην παρούσα υπόθεση εφόσον δεν υπήρξε τέτοια πρόσβαση σε παρελθοντικό χρόνο από τη VIVA στο DIAS POS.
200. Βάσει των ανωτέρω, το μέρος της καταγγελίας του αφορά στην άρνηση χορήγησης πρόσβασης της VIVA στο σύστημα DIAS POS κρίνεται απορριπτέο ως προφανώς ουσία αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, καθότι τα επικαλούμενα πραγματικά περιστατικά δεν προκύπτουν ως ισχύοντα.
201. Συμπερασματικά, αναφορικά με την καταγγελλόμενη άρνηση χορήγησης πρόσβασης της VIVA στο σύστημα DIAS POS και λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω εκτιμάται ότι δεν προκύπτουν ενδείξεις απαγορευμένης σύμπραξης επιχειρήσεων ή καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, το εν λόγω μέρος της καταγγελίας λογίζεται ως προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 3959/2011, σε συνδυασμό με την παρ. 4 του άρθρου 36 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

V.2.3 Άρνηση της Cardlink για συνεργασία με τη VIVA ως παρόχου υπηρεσιών αποδοχής καρτών (acquirer) για συναλλαγές μέσω των τερματικών POS της Cardlink

V.2.3.1 Η θέση της Cardlink στην αγορά

202. Με βάση τα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση της Υπηρεσίας αναφορικά με την κατοχή δεσπόζουσας θέσης από την Cardlink για τα έτη 2014-2015 στην ανάντη αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS (POS Provision and Management), εκτίθενται τα κατωτέρω:

203. Η Cardlink κατέχει σταθερά την πρώτη θέση ανάμεσα στους ανταγωνιστές με υψηλά μερίδια στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS για τη σχετική χρονική περίοδο ([35-45]% για το έτος 2014 και [45-55]% για το έτος 2015)²⁷³. Παρόλα αυτά, το μερίδιο αγοράς της είναι κάτω από το όριο του 50% και επομένως είναι κρίσιμος ο ρόλος της οικονομικής ανάλυσης των λοιπών δομικών χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς. Σημειώνεται ότι, με βάση τη νομολογία, είθισται σε περιπτώσεις που εξετάζεται η αδικαιολόγητη άρνηση προμήθειας να θεμελιώνεται πρωτίστως η κατοχή υπερδεσπόζουσας ή ακόμα και μονοπωλιακής (και όχι απλής δεσπόζουσας) θέσης από την καταγγελλόμενη²⁷⁴, ενώ, στην παρούσα υπόθεση, η Cardlink δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι κατέχει υπερδεσπόζουσα θέση, ενόψει, καταρχάς, του μεριδίου αγοράς της, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, δεν υπερβαίνει το 50%²⁷⁵.
204. Επιπλέον, οι δύο βασικοί ανταγωνιστές της Cardlink, δηλαδή η Mellon και η Euronet, κατέχουν διαχρονικά ισχυρή θέση στη σχετική αγορά στο σημείο που κρίνεται ότι μπορούν να ασκήσουν ικανή ανταγωνιστική πίεση προς την Cardlink. Συγκεκριμένα, αναφορικά με τη θέση στην αγορά των πραγματικών ανταγωνιστών, οι δύο βασικοί ανταγωνιστές της Cardlink ακολουθούν με σχετικά υψηλά μερίδια αγοράς, εφόσον έκαστος ανταγωνιστής κατέχει διαχρονικά μερίδια αγοράς της τάξης τουλάχιστον του 15%-25% έως και 25%-35%²⁷⁶.
205. Αναφορικά με τα εμπόδια εισόδου, προηγούμενη έρευνα της υπηρεσίας στην υπόθεση *EFT SERVICES HOLDING B.V./Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε.*²⁷⁷ ανέδειξε το γεγονός ότι στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS δεν υφίστανται υψηλά νομικά ή/και πραγματικά εμπόδια εισόδου. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα υπόθεση η πλειοψηφία των δραστηριοποιούμενων εταιρειών στην αγορά παροχής υπηρεσιών POS Provision and Management θεωρούσε ότι όντως δεν υφίστανται νομικά εμπόδια εισόδου. Κάποιες εταιρείες έκαναν αναφορά σε πραγματικά εμπόδια (υποδομές και επενδύσεις για την διαχείριση των POS, πιστοποιήσεις από διεθνείς οργανισμούς και ανεξάρτητους QSAs (auditors), πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού), αλλά στην πράξη παρατηρήθηκε τα τελευταία χρόνια η είσοδος νέων παρόχων που σημαίνει ότι τα εμπόδια εισόδου δεν είναι υψηλά.
206. Σύμφωνα με τα παραπάνω, παρά το γεγονός ότι η Cardlink είναι η ηγέτιδα επιχείρηση και κατέχει υψηλά μερίδια αγοράς, η δυναμική παρουσία των βασικών ανταγωνιστών της στη σχετική αγορά και η παρουσία μη υψηλών εμποδίων εισόδου στη σχετική αγορά θέτουν εν αμφιβόλω την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης. Σε κάθε περίπτωση, περαιτέρω ανάλυση ως προς την κατοχή δεσπόζουσας θέσης από την Cardlink παρέλκει, καθώς, για τους λόγους που παρατίθενται κατωτέρω, οι πρακτικές της που αποτελούν αντικείμενο της καταγγελίας δεν εμπίπτουν στην έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης υπό την έννοια του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

V.2.3.2 Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

207. Σύμφωνα με την έρευνα και αξιολόγηση της υπηρεσίας δεν συντρέχει η (σφραγιστική προβλεπόμενη προς την κατοχή δεσπόζουσας θέσης) προϋπόθεση της καταχρηστικής εκμετάλλευσης αυτής υπό την έννοια του

²⁷³ Βλ. υποσημ. 145 ανωτέρω.

²⁷⁴ Για παράδειγμα, η ΕΑ στην ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. 621/2015 ΔΕΗ/ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ εξέτασε το θέμα της καταχρηστικής πρακτικής αναφορικά με την αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης αφού πρώτα κρίθηκε ότι η ΔΕΗ κατείχε σχεδόν μονοπωλιακή θέση και στην ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. 711/2020 ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ Α.Ε. πάλι εξετάστηκε η πιθανή καταχρηστική εκμετάλλευση μιας θεμελιωμένης υπερδεσπόζουσας θέσης. Οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υποστηρίζουν το ίδιο συμπέρασμα, καθώς για παράδειγμα στην υπόθεση *Oscar Bronner* η καταγγελλόμενη λειτουργούσε το μοναδικό (μονοπωλιακό) εθνικό σύστημα διανομής εφημερίδων κατ' οίκον σε αυτό το κράτος μέλος και στην υπόθεση *Microsoft* γίνεται αναφορά στην οιονεί μονοπωλιακή θέση της καταγγελλόμενης.

²⁷⁵ Βλ. Ενότητα IV.3.2.1.

²⁷⁶ Βλ. ανωτέρω Ενότητα IV.2.2.3.

²⁷⁷ ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. 739/2021 EFT SERVICES HOLDING B.V./Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. παράγραφοι 149-152. Βλ. σχετικά και προαναφερόμενη (Ενότητα IV.2.2.3) υπ' αριθ. 774/2022 Απόφαση ΕΑ Worldline/Eurobank.

άρθρου 2 του Ν. 3959/2011. Και τούτο κατά πρώτον διότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της νομολογίας του ΔΕΕ και των Κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βάσει των οποίων για να χαρακτηριστεί μια άρνηση προμήθειας ως καταχρηστική θα πρέπει να αφορά αντικειμενικά απαραίτητη παροχή, να οδηγεί σε εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αγορά επόμενου σταδίου και να υπάρχει έλλειψη αντικειμενικής δικαιολόγησης.

208. Ειδικότερα, όσον αφορά στο εάν η άρνηση προμήθειας αφορά προϊόν που είναι αντικειμενικά απαραίτητο για την άσκηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε αγορά επόμενου σταδίου λεκτέα είναι τα εξής. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, η VIVA είχε ήδη παρουσία στην ανάντη αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS. Επιπλέον, η VIVA θα μπορούσε να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά από τους έτερους ισχυρούς ανταγωνιστές, δηλαδή τη MELLON και τη EURONET. Συνεπάγεται ότι η πρόσβαση στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS μέσω της καταγγελλόμενης δεν ήταν, εν προκειμένω, αντικειμενικά απαραίτητη για την καταγγέλλουσα εταιρεία τόσο για το λόγο ότι είχε ήδη παρουσία στη σχετική αγορά όσο και για το ότι θα μπορούσε εναλλακτικά να ζητήσει πρόσβαση από λοιπούς ισχυρούς ανταγωνιστές στη σχετική αγορά.
209. Λόγω της σωρευτικής φύσης των σχετικών κριτηρίων, η μη πλήρωση του κριτηρίου αναφορικά με το εάν η πρόσβαση ήταν αντικειμενικά απαραίτητη για την καταγγέλλουσα εταιρεία, αρκεί για την απόρριψη της θεμελίωσης της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Σε κάθε περίπτωση όμως και με στόχο την πληρότητα της ανάλυσης, η Υπηρεσία προχώρησε στην ανάλυση και των λοιπών κριτηρίων.
210. Σε αυτό το πλαίσιο, ακόμα όμως και εάν ήθελε υποτεθεί ότι η πρόσβαση στην αγορά παροχής και διαχείρισης των τερματικών μηχανημάτων POS μέσω της καταγγελλόμενης ήταν αντικειμενικά απαραίτητη για την VIVA, η άρνηση πρόσβασης στη σχετική αγορά από την καταγγελλόμενη προς την καταγγέλλουσα δεν ήταν δυνατό να οδηγήσει σε περιορισμό ή εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου, ήτοι την αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών. Ο λόγος για αυτό είναι ότι στην αγορά επόμενου σταδίου υπήρχε επαρκής αριθμός ανταγωνιστών, ενώ επικουρικά υπήρχε παρουσία και της ίδιας της VIVA. Σημαντικό επίσης στοιχείο είναι ότι **η καταγγελλόμενη δεν δραστηριοποιήθηκε στην κατάντη αγορά παροχής υπηρεσιών αποδοχής καρτών πριν το έτος 2020** και επομένως κατά την κρίσιμη περίοδο 2014-2015 δεν είχε παρουσία στη σχετική αγορά²⁷⁸, στοιχείο που αντίκειται στη γενική προϋπόθεση αναφορικά με το ότι η δεσπόζουσα εταιρεία χρησιμοποιεί την εισροή (και τη συνδεδεμένη άρνηση) ως εργαλείο μόχλευσης (leveraging) και επέκτασης της ισχύος της στην ανάντη αγορά προς την κατάντη αγορά που αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την εφαρμογή της σχετικής θεωρίας βλάβης.
211. Επομένως, η έρευνα της Υπηρεσίας δεν ανέδειξε στοιχεία που υποδεικνύουν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης. Συνεπώς, εκτιμάται πως η Cardlink, ανεξάρτητα από την κατοχή ή μη δεσπόζουσας θέσης, δεν προέβη σε καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης υπό την έννοια της αδικαιολόγητης άρνησης πώλησης διότι (α) δεν αφορά σε αντικειμενικά απαραίτητη παροχή, καθώς η καταγγέλλουσα είχε ήδη πρόσβαση στην αγορά ή θα μπορούσε να αποκτήσει πρόσβαση μέσω της Mellon και της Euronet, (β) η διακοπή προμήθειας δεν ήταν δυνατό να οδηγήσει σε περιορισμό ή εξάλειψη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά επόμενου σταδίου δεδομένου ότι υπήρχε μεγάλος αριθμός ανταγωνιστών και παρουσία της ίδιας της VIVA (με σταδιακά αυξανόμενο μερίδιο αγοράς).

V.2.3.3 Εξέταση της καταγγελίας υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011

212. Περαιτέρω, από τα προσκομιζόμενα από την καταγγέλλουσα στοιχεία, αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας, δεν προκύπτει ότι η καταγγελλόμενη άρνηση της Cardlink συναλλαγής με τη VIVA είναι αποτέλεσμα σύμπραξης μεταξύ της Cardlink και των καταγγελλόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό

²⁷⁸ Βλ. ανωτέρω Ενότητα IV.2.2.2.

την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011. Ειδικότερα, από εσωτερική αλληλογραφία της [...] προκύπτει επικοινωνία μεταξύ των καταγγελλόμενων [...] και Cardlink, η οποία πραγματοποιήθηκε ενόψει της διαφαινόμενης τότε τροποποίησης της [...] ²⁷⁹. Ενώ στην αλληλογραφία αυτή περιλαμβάνεται μία αναφορά περί αναζήτησης «τρόπου εμπόδισης» λοιπών παρόχων υπηρεσιών αποδοχής καρτών (acquirers), συμπεριλαμβανομένης της καταγγελλόμενης [...] και της VIVA, από μεταγενέστερη εσωτερική επικοινωνία μεταξύ στελεχών της Cardlink προκύπτει ότι στη σχετική σύμβαση δεν μπορεί να συμπεριληφθεί όρος σύμφωνα με τον οποίο η Cardlink δεν θα συνεργαστεί με ανταγωνιστές των αντισυμβαλλόμενων μερών (δηλ. [...]). Επιπλέον, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα ²⁸⁰, η Cardlink καταλήγει στο συμπέρασμα ότι είναι εν τέλει προς το συμφέρον τόσο της ίδιας όσο και των συνεργαζόμενων τραπεζικών ιδρυμάτων, στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών POS Provision and Management, η εδραίωση των αντισυμβαλλόμενων εκκαθαριστριών επιχειρήσεων με συγκεκριμένη αναφορά σε έναρξη συνεργασίας με τη VIVA. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω εκτιμάται ότι τα προαναφερόμενα στοιχεία δεν είναι ικανά να αποδείξουν, επαρκώς κατά νόμον, την ύπαρξη περιστατικών που να στοιχειοθετούν την καταγγελλόμενη παράβαση άρνησης της Cardlink για συνεργασία με τη VIVA για συναλλαγές μέσω των τερματικών POS της Cardlink με την αποδοχή ή/και κατόπιν συνεννόησης με τις καταγγελλόμενες τράπεζες ²⁸¹.

213. Αναφορικά με τις βασικές αρχές που διέπουν την απόδειξη απαγορευμένης συμπαιγνίας και την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών επισημαίνονται τα εξής: Το περιεχόμενο της κοινής (ή εναρμονισμένης) βουλήσεως, στο οποίο αποδίδεται σημασία για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης, μπορεί να προκύπτει τόσο από τις ρήτρες μιας σύμβασης, όσο και από εκδηλώσεις συμπεριφοράς των οικείων επιχειρήσεων, οι οποίες παρέχουν, είτε ευθέως, είτε εμμέσως, ενδείξεις για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της σύμπραξης. Εκδηλώσεις συμπεριφοράς που παρέχουν ευθέως ενδείξεις μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, έγγραφές και στοιχεία από τα εμπορικά ή φορολογικά βιβλία των επιχειρήσεων, εσωτερικά έγγραφα, ανακοινώσεις, αλληλογραφία, και εν γένει κάθε μορφής δήλωση ή ανακοίνωση βούλησης ή παράστασης, προκειμένου δε περί οριζοντίων συμπράξεων και οι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών ή και επαφές με ανταγωνιστές ή συνεργάτες τους, εφόσον κατά τις επαφές αυτές η επιχείρηση δεν αποστασιοποιήθηκε ρητά. Με αυτά τα δεδομένα, δεν συνάγονται εν προκειμένω πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν παράβαση του ανταγωνισμού ή είναι, έστω, αρκούντως αποκαλυπτικά κάποιων πτυχών ενός συμπαιγνιακού σχεδίου δράσης μεταξύ των καταγγελλόμενων επιχειρήσεων σχετικά με την άρνηση συναλλαγής με τη VIVA εκ μέρους της Cardlink, με την αποδοχή και/ ή κατόπιν συνεννόησης με τις καταγγελλόμενες τράπεζες. Συνεπώς, τα παραπάνω διαθέσιμα στοιχεία δεν επαρκούν για να στοιχειοθετηθεί, επαρκώς κατά νόμο ότι έλαβαν χώρα παράνομες μεθοδεύσεις και συνεννοήσεις ανάμεσα στην Cardlink και τις τέσσερις συστημικές τράπεζες.
214. Συμπερασματικά, το μέρος της καταγγελίας που αφορά στην άρνηση συνεργασίας της Cardlink με τη VIVA σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αποδοχής καρτών για συναλλαγές μέσω των τερματικών POS της Cardlink κρίνεται ως προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 2 του Ν. 3959/2011. Συγκεκριμένα, το μέρος αυτό της καταγγελίας είναι απορριπτέο ως νόμω αβάσιμο καθότι τα πραγματικά περιστατικά δεν πληρούν τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 ²⁸².
215. Λαμβανομένων υπ' όψιν των ανωτέρω εκτιμάται ότι από τα στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν της ΕΑ με την υπό κρίση καταγγελία αναφορικά με την άρνηση συναλλαγής με τη VIVA εκ μέρους της Cardlink, αλλά και από την έρευνα της Υπηρεσίας, δεν προκύπτουν επαρκή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία

²⁷⁹ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω Ενότητα IV.3.2.2.

²⁸⁰ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω Ενότητα IV.3.2.2.

²⁸¹ Βλ. ανωτέρω Ενότητα V.1.4 και σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

²⁸² Αναφορικά με την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ στην προκειμένη περίπτωση, βλ. υποσημ. 252 ανωτέρω.

απαγορευμένης σύμπραξης επιχειρήσεων ή καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, το εν λόγω μέρος της καταγγελίας λογίζεται ως προφανώς αβάσιμο, σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 3959/2011, σε συνδυασμό με την παρ. 4 του άρθρου 36 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

216. Κατόπιν των όσων προεκτέθησαν και με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Υπηρεσίας, τόσο με την υπό κρίση καταγγελία, όσο και με τα μέτρα έρευνας που έλαβαν χώρα, εκτιμάται ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις στοιχειοθέτησης παράβασης των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011. Συνεπώς, σύμφωνα με τα ανωτέρω, εκτιμάται ότι οι ισχυρισμοί της καταγγέλλουσας περί παράβασης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 προβάλλονται ως προφανώς αβάσιμοι και ως εκ τούτου δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί παράβαση των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ

Τίθεται στο αρχείο η αριθ. πρωτ. 4182/21.06.2019 καταγγελία ως αβάσιμη για τις αιτιάσεις που αναλυτικά εκτίθεται ανωτέρω κατ' άρθρο 37 παρ. 1 και 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 36 παρ. 4 του ν. 3959/2011, της οποίας θα λάβουν γνώση τα εμπλεκόμενα μέρη, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37 παρ. 3 του ίδιου ως άνω νόμου.

Ο Καταγγέλλων έχει δικαίωμα προσφυγής κατά τις κείμενες διατάξεις.

Αθήνα, 24/9/2024

Με εντολή Προέδρου

(ΦΕΚ Β'1289/26.02.2024)

Η Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Χαρά Νικολοπούλου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

	2017	2018	2019	2020	2021
Payments per type of payment service and per type of terminal involving non MFIs (tables 7a & 7b)					
Card payments with cards issued by resident PSP's	505,1	631,1	792,1	1.119,3	1.492,8
<i>Payments initiated at physical EFTPOS</i>	464,7	562,8	691,1	973,8	1.176,4
<i>Payments initiated at physical EFTPOS at terminals located in Greece</i>	443,1	530,3	648,5	952,6	1.147,8
<i>Payments initiated remotely</i>	40,4	68,4	100,9	145,5	316,4
Payments Processed by selected payment systems (table 10)					
RETAIL SYSTEM DIAS - Card payments (except e-money transactions)	5,3	6,7	13,3	13,4	15,8
<i>Domestic</i>	5,3	6,7	13,3	13,4	15,8
<i>Cross - Border</i>	-	-	-	-	-

number of transactions sent, millions

Card payments processed by DIAS as a % on card payments with cards issued by resident PSP's initiated at physical EFTPOS at terminals located in Greece and initiated remotely	1%	1%	2%	1%	1%
---	----	----	----	----	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Μερίδια στην αγορά αποδοχής καρτών και στις υποαγορές αυτής με βάση την υπ' αριθ. 774/2022 απόφαση ΕΑ

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ					
ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (σε €) ΚΑΙ ΜΕΡΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Combined	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Alpha Bank	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[15-25]%	[25-35]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Πειραιώς	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
VIVA	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%	[5-10]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΜΕΣΩ ΦΥΣΙΚΩΝ ΤΕΡΜΑΤΙΚΩΝ POS					
ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (σε €) ΚΑΙ ΜΕΡΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Combined	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Alpha Bank	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%	[25-35]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Πειραιώς	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
VIVA	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΑΓΟΡΑ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΜΕΣΩ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ					
ΑΞΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (σε €) ΚΑΙ ΜΕΡΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑΣ					
ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2017	2018	2019	2020	9μηνο 2021
	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.	Μερ. Αγ.
Eurobank	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
Worldline	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Combined	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
Alpha Bank	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Nexi & Nets	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Εθνική Τράπεζα	[5-10]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Πειραιώς	[35-45]%	[25-35]%	[25-35]%	[15-25]%	[15-25]%
VIVA	[10-15]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
Τράπεζα Αττικής	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Everypay	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[5-10]%
Procredit	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Cardlink One				[0-5]%	[0-5]%
Σύνολο Αγοράς	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

	Number of cards				
	2018	2019	2020	2021	2022
VIVA WALLET DEBIT MASTERCARD ¹					
Cards issued by resident PSP's with a debit function ²	13.195.408	13.818.520	14.176.093	14.682.894	15.235.117
VIVA WALLET DEBIT MASTERCARD on total debit cards issued by resident PSP's					

¹ Σύμφωνα με τις υπ' αριθ. πρωτ. 10739/25.11.2022 και 1682/22.2.2023 υποβολές στοιχείων της VIVA. Επισημαίνεται ότι στην υπ' αριθ. πρωτ. 1682/22.2.2023 υποβολή στοιχείων η εταιρία διευκρινίζει ότι εκδίδει τις χρεωστικές κάρτες του σχήματος Mastercard από τον Μάρτιο του 2018.

² Πηγή: ECB Statistics (https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/payment-statistics/payment-services-large-value-payment-systems-and-retail-payment-systems/payment-card-functions-0?searchTerm=&filterSequence=reference_area_name.frequency&sort=relevance&pageSize=10&filterType=basic&showDatasetModal=false&filtersReset=false&resetAll=false&reference_area_name%5B0%5D=Greece&frequency%5B0%5D=A&page=1)